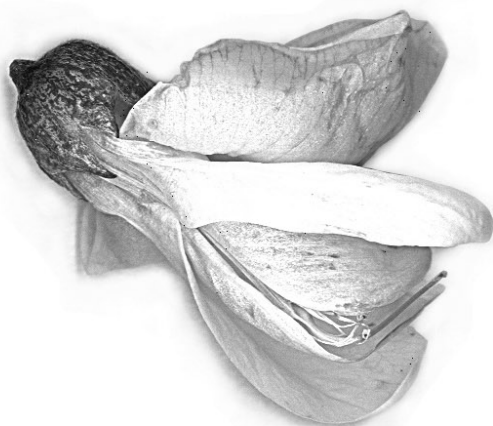

SPOLEČNOST PRO TRVALE UDRŽITELNÝ ŽIVOT

Z P R A V O D A J

1

2 0 1 0

Vážení přátelé, členové a příznivci STUŽ,

blíží se čas dovolených a vy dostáváte do rukou nové číslo Zpravodaje. Má více stránek, takže na dovolené – pokud si ho vezmete sebou – budete mít co číst.

Letošní březen byl pro STUŽ ve znamení smutku – ve středu 17. nás opustil náš kolega a kamarád Pavel Žlebek z karlovarské pobočky. Zprávu o jeho tragickém úmrtí jsme se dozvěděli v zápětí, co se tragedie stala, z internetu a zprvu jsme tomu ani nemohli uvěřit. Ale bylo to opravdu tak, jak to server napsal – Pavel svou pouť na tomto světě skončil.

Jinak první pololetí letošního roku, jak vidno z obsahu Zpravodaje, jsme se nenudili. Bylo zorganizováno pět seminářů, na valném shromáždění v březnu vystoupil se svým příspěvkem náš oblíbený čestný člen předsednictva pan profesor Erazim Kohák. Vydali jsme dvě závažná stanoviska, vyjádřili jsme se k zavážení kamenolomu v Řeporyjích hlušinou z dopravních staveb. Několikrát jsme se sešli na různých jiných akcích, např. na Stučkovratu a Stučkodennosti.

Hodně času bylo také věnováno otázce prolomení limitů těžby v Severočeské hnědohelné pánvi – viz samostatný oddíl ve Zpravodaji. Martin Říha a Jan Marek byli dokonce na natáčení s Českou televizí na zámku Jezeří a v Horním Jiřetíně, z něhož přinesli zajímavé poznatky a fotky.

Při čtení Zpravodaje věnujte mimo jiné pozornost i dvěma poněkud delším příspěvkům, a to článku Jiřího Fencla Oceňování mimoprodukčních funkcí nivních území na soutoku Vltavy a Berounky a článku Martina Říhy Úloha územního plánování v ochraně přírody a krajiny. V prvním naleznete mnoho zajímavých informací o metodách hodnocení přírodních ekosystémů, v druhém, který byl původně připraven jako učební text pro studenty Přírodovědecké fakulty UK, cenné informace o možnostech územního plánování v ochraně přírody a krajiny.

V oddíle Co bude naleznete program na II. pololetí letošního roku. Kupodivu tentokrát bylo navrženo více aktuálních témat, než bylo volných termínů. Předsednictvo se snažilo vybrat z nich ta nejzajímavější. Věřím, že vás většina z nich osloví a že se v září počínaje budeme v Klubu techniků na Novotného lávce na našich seminářích potkávat.

Srdečně vás všechny zdravím, přeji příjemné, prosluněné léto, na dovolených si odpočiňte, naberte síly a v září se těším na shledání.

Jménem předsednictva STUŽ

Eva Vavroušková, tajemnice

Obsah

1.	AKTUÁLNÍ ZPRÁVY	5
2.	CO BUDE	5
2.1	Pravidelné semináře v Klubu techniků na Novotného lávce v 2. pololetí roku 2010	5
2.2	Udržitelný rozvoj – stav a perspektivy v roce 2010	6
2.3	Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových v Roháčích	6
2.4	Ekofilm 2010	6
3.	CO BYLO	7
3.1	Valné shromáždění STUŽ	7
3.1.1	Zápis z valného shromáždění STUŽ,	7
3.1.2	Usnesení valného shromáždění Společnosti pro trvale udržitelný život, konaného v úterý 2. března 2010 v Praze 1, Novotného lávka 5	8
3.2	Semináře na Novotného lávce	9
3.2.1	Příhraniční spolupráce ve zvláště chráněných územích – 5. ledna	9
3.2.2	Politika, zdraví a životní prostředí – 2. února	9
3.2.3	Valné shromáždění – 2. března	9
3.2.4	Úskalí veřejné správy – korupce? – 6. dubna	10
3.2.5	Co slibují politici našemu životnímu prostředí do příštího volebního období? – 4. května	10
3.3	Cena Josefa Vavrouška za rok 2009	17
4.	ZPRÁVY Z POBOČEK	18
4.1	Českolipská regionální pobočka	18
4.1.1	Kauza Tlustec pokračuje	18
4.1.2	O kácení v České Lípě, aneb budeme žít na poušti?	19
4.2	Východočeská regionální pobočka v Hradci Králové	21
5.	STANOVISKA, PODNĚTY, PŘIPOMÍNKY	22
5.1	Stanovisko předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život č. 115, ke zpochybňování podpory ekologické výchovy z fondů EU v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost	22
5.2	Stanovisko předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život č. 116 k Politice ochrany klimatu České republiky a k vyhodnocení jejich vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví (SEA)	24
5.3	Územní ekologické limity těžby v Severočeské hnědouhelné pánvi	28
5.3.1	Stanovisko Komise životního prostředí Akademie věd České republiky k problematice tzv. „územních ekologických limitů těžby“ v Severočeské hnědouhelné pánvi	28
5.3.2	Nepravdy kolem limitů těžby v SHP	30
5.3.3	Poznámky pro Českou televizi o problematice limitů těžby v SHP	31
5.3.4	Dopis Martina Říhy redaktorce a moderátorce besedy, vysílané na rádiu Česko	32
5.3.5	Výlet na Jezeří a do Horního Jiřetína	34
5.4	Oceňování mimoprodukčních funkcí nivních území na soutoku Vltavy a Berounky	38
5.5	Vyjádření STUŽ k oznámení záměru „Dotěžení a rekultivace DP Řeporyje“	45
5.5.1	Reakce návštěvníka webových stránek STUŽ	48
6.	NÁZORY, KOMENTÁŘE, ÚVAHY	49
6.1	Solární Klondike	49
6.2	Evropská unie: Revize směrnice o biocidech	50
6.3	Úsilí o skutečné snížení emisí skleníkových plynů skončilo fiaskem	52

6.4	Stromy a lidé	53
6.5	Úloha územního plánování v ochraně přírody a krajiny	54
6.6	Případ Prunéřov 2 – vrchol zeleného diletantství	65
7.	RŮZNÉ	67
7.1	Homo sapiens Pragensis – zvláštní subspecie homo sapiens sapiens?	67
7.2	Kolik lidí může trvale žít na Zemi a nezničit ji?	71
8.	NOVÉ KNIHY	72
9.	AKTUÁLNÍ ADRESY A INFORMACE O STUŽ	73
9.1	Informace o STUŽ	73
9.2	Předsednictvo	73
9.3	Revizní komise	74
9.4	Ostatní	74
9.5	Zástupci regionálních poboček	74
9.6	Čestné předsednictvo	75

Zemřel ing. Pavel Žlebek

Pavel Žlebek byl zakládající člen a předseda Karlovarské regionální pobočky STUŽ. Již od svého vzniku byla Karlovarská pobočka velice aktivní, pořádala mnoho zajímavých akcí, řešila důležité projekty, vše zásluhou Pavla Žlebka.

Pavel působil na karlovarské radnici jako zastupitel za Stranu zelených, byl také předsedou krajské organizace SZ.

Nejen pro pobočku, ale pro celou STUŽ je odchod Pavla velkou ztrátou.

Zemřel 17. března – při nešťastném přecházení železniční trati ho zachytil vlak a on svému zranění podlehl. Bylo mu 66 let.

Všem nám je to ukrutně líto, bude nám chybět.

1. Aktuální zprávy

S majitelem domu, kde měla STUŽ pronajaté kancelářské prostory, jsme se – na základě odsouhlasení předsednictvem - dohodli, že po rekonstrukci domu, která trvá déle než dva roky, již nebudeme mít zájem o pronájem zrekonstruovaných prostor. Majitel nám slíbil pronájem čistých sklepních prostor, kde budeme moci uchovávat archiv a jiné potřebné věci, a to za slušnou cenu. Za dobu rekonstrukce jsme si již zvykli, že nemáme kancelář a naučili jsme se organizovat setkání předsednictva a jiné aktivity (na př. Stuzovraty, Stuzodennosti a pod.) do veřejných prostor, kde se neplatí nájem. Ubyla tak starost se získáváním prostředků na nájem.

Pro ty, kteří se nemohou zúčastnit pravidelných úterních seminářů, jsou počátkem roku 2010 pořizovány filmové záznamy. K nalezení jsou na webových stránkách www.stuz.cz

Od letošního roku má STUŽ také svůj profil na Facebooku.

2. Co bude

2.1 Pravidelné semináře v Klubu techniků na Novotného lávce v 2. pololetí roku 2010

7. září – Problematika chemických látek

garantka Yvonna Gaillyová, Jan Holan

5. října – Ochrana přírody versus jiné zájmy

garanti Jiří Dlouhý, Martin Říha

2. listopadu – Je půda ještě vzácným statkem?

garant Jiří Fencel

7. prosince – Voda v krajině

garant Jiří Nečas

2.2 Udržitelný rozvoj – stav a perspektivy v roce 2010

Konference s mezinárodní účastí

Pořádající:

- Katedra rozvojových studií a Katedra ekologie a životního prostředí Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
- Katedra biologie Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
- Česká a slovenská asociace Římského klubu
- Společnost pro trvale udržitelný život v České republice
- Spoločnosť pre trvalo udržateľný život v Slovenskej republike
- Geografický ústav SAV

Termín a místo konání:

5.–8. září 2010, aula Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, tř. 17. listopadu 12, 771 46 Olomouc

Účelem konference je formulování a prosazování vybraných aspektů dlouhodobě udržitelného způsobu života. Konference bude rozdělena na část anglickou (5. září večer až 7. září dopoledne) a česko-slovenskou (7. září odpoledne až 8. září dopoledne). Zájemci se mohou přihlásit na obě části či jen na jednu část konference, tlumočení však nebude zajištěno.

Anglická část konference bude zaměřena především na různé aspekty klíčového principu dlouhodobě udržitelného rozvoje – princip předběžné opatrnosti – v globálním kontextu.

V česko-slovenské části konference budou diskutovány především aspekty udržitelného rozvoje, týkající se vytváření žádoucí vize rozvoje české a slovenské společnosti (hodnotové orientace, krajina jako kulturní dědictví, angažovanost ČR a SR v zemích tzv. Třetího světa).

Veškeré informace o konferenci včetně programu a přihlášky naleznete na webových stránkách STUŽ www.stuz.cz

2.3 Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových v Roháčích

Memoriál se bude s největší pravděpodobností konat ve dnech 11.–12. září v Bobrovci. Podrobné informace budou včas uveřejněny na www.stuz.cz a rozeslány členům a příznivcům STUŽ emailem včetně návratky (přihlášky).

2.4 Ekofilm 2010

34. ročník Ekofilmu se bude konat v termínu 4.–10. 10. 2010.

Harmonogram Ekofilmu:

15. 7. 2010	Přihlášky a doručení filmů
do 1. 10. 2010	Akreditace k osobní účasti
4. 10. 2010	Zahájení festivalu v Českých Budějovicích
4.–9. 10. 2010	Soutěžní promítání, filmové přehlídky, odborný program, program pro školy (České Budějovice, Český Krumlov)
9. 10. 2010	Slavnostní vyhlášení vítězných filmů, předání cen v Českém Krumlově
10. 10. 2010	Přehlídka vítězných filmů a zakončení festivalu v Českém Krumlově

Veškeré informace o Ekofilmu lze nalézt na webových stránkách www.ekofilm.cz

3. Co bylo

3.1 Valné shromáždění STUŽ

3.1.1 Zápis z valného shromáždění STUŽ,

kteřé se konalo v Domě techniků na Novotného lávce v Praze dne 2. března 2010 od 16 hod.

Valné shromáždění bylo svoláno řádnou pozvánkou, uveřejněnou ve Zpravodaji STUŽ č. 2/2009, tedy v dostatečném předstihu v souladu se Stanovami.

Prezenční listiny tvoří nedílnou součást zápisu. Bylo přítomno 28 členů.

Valné shromáždění zahájil v 16:08 předseda STUŽ Ing. Jiří Dlouhý. Byl schválen program:

a) pro dobu 16:00–17:00 hod

1. Zahájení, organizační pokyny
2. Volba mandátové komise
3. Volba návrhové komise
4. Zpráva o činnosti STUŽ za rok 2009
5. Předložení návrhu plánu činnosti pro rok 2010
6. Zpráva o hospodaření za rok 2009
7. Návrh rozpočtu na rok 2009
8. Zpráva revizní komise
9. Diskuse k projednaným materiálům
10. Zprávy o činnosti regionálních poboček a regionální skupiny STUŽ

b) pro dobu 17:00–18:30 hod

Beseda s čestným členem předsednictva STUŽ prof. Erazimem Kohákem o smyslu národní totožnosti

c) pro dobu 18:30–19:00 hod

11. Zpráva návrhové komise
12. Schválení usnesení
13. Závěrečné slovo předsedy
14. Různé

Mandátová komise byla schválena ve složení: Ing. Eva Vavroušková, MUDr. Eva Rychlíková.

Návrhová komise byla schválena ve složení: Ing. arch. Martin Říha, RNDr. Jiří Nečas.

Zprávu o činnosti STUŽ za rok 2009 přednesl Ing. Jiří Dlouhý. Bude zveřejněna na webu STUŽ i ve Zpravodaji STUŽ.

Návrh činnosti na rok 2010 byl dán účastníkům shromáždění v písemné formě předem a bude zveřejněn rovněž jak na webu STUŽ, tak i ve Zpravodaji STUŽ. Novinkou je uvedení STUŽ na Facebooku.

Dále Ing. Dlouhý přednesl zprávu o hospodaření STUŽ za rok 2009, z níž vyplynulo, že STUŽ v tomto období hospodařila s mírným přebytkem, návrh rozpočtu na příští účetní období (rozpočet je navržen jako vyrovnaný) a zprávu revizní komise, která konstatuje, že v účetnictví nebyly shledány závady. Rovněž všechny tyto tři dokumenty byly dány účastníkům shromáždění v písemné formě předem a budou zveřejněny jak na webu STUŽ, tak ve Zpravodaji STUŽ.

V diskusi Ing. Zdeněk Joukl navrhl, aby STUŽ zřídila mediální skupinu pro prezentaci STUŽ a jejích stanovisek a námětů a vyjádřil ochotu ve skupině pracovat. Dále Z. Joukl se vyslovil pro aktivnější hos-

podání s finančními rezervami na účtu STUŽ. Ing. Jan Zeman navrhl více se zabývat problematikou dopravy a jejím vlivem na životní prostředí (ve smyslu obnovení činnosti nebo znovuzřízení odborné skupiny pro dopravu).

Poté byly plénem schváleny

- zpráva o činnosti STUŽ za rok 2009,
- plán činnosti STUŽ na rok 2010,
- zpráva o hospodaření za rok 2009,
- návrh rozpočtu na rok 2010.

Plénium vzalo na vědomí zprávu revizní komise.

Následovaly zprávy o činnosti regionálních poboček a skupin. Za Východočeskou pobočku přednesl zprávu Miroslav Petr, za Chomutovskou pobočku PaedDr. Jiří Roth, za Jizerskohorskou skupinu Ing. Zdeněk Joukl. Zpráva o činnosti Českolipské pobočky byla uveřejněna ve Zpravodaji STUŽ 2/2009, další přinese příští Zpravodaj.

Z pléna zazněl námět věnovat pozornost záměrům vedení Ústeckého kraje nahrazovat „nerentabilní“ železniční tratě ve Šluknovském výběžku autobusovou dopravou a podílet se na hledání řešení příznivého z environmentálního i sociálního hlediska (Marie Čcheidzeová z Českolipské pobočky).

V 17:05 Prof. Erazim Kohák zahájil své vystoupení předáním daru STUŽ; Ing. Eva Vavroušková zas předala dárek prof. Kohákovi. Jeho přednáška „Myšlenka udržitelnosti ve věku vyhořelých ideologií“ byla následována živou diskusí.

V 18:40 pokračovalo jednání valného shromáždění. Ing. arch. M. Říha přednesl návrh usnesení, které bylo po drobných úpravách přijato a v konečné podobě tvoří součást tohoto zápisu.

Shromáždění ukončil předseda Ing. Jiří Dlouhý v 18:58 h.

Zapsali:

Ing. arch. Martin Říha

RNDr. Jiří Nečas

3.1.2 Usnesení valného shromáždění Společnosti pro trvale udržitelný život, konaného v úterý 2. března 2010 v Praze 1, Novotného lávka 5

Valné shromáždění Společnosti pro trvale udržitelný život, konané 2.3. 2010 po projednání a diskusi

I. schvaluje

zprávu o činnosti STUŽ za rok 2009, plán činnosti STUŽ na rok 2010, zprávu o hospodaření za rok 2009 a návrh rozpočtu na rok 2010;

II. bere na vědomí

zprávu revizní komise o kontrole hospodaření a účetnictví za rok 2009;

III. ukládá

předsednictvu STUŽ

a) zvážit zřízení mediální skupiny pro prezentaci programu, seminářů, stanovisek a dalších činností STUŽ (na návrh. Z. Joukla);

b) zvážit možnosti aktivnějšího využití rezervy (zůstatku) na účtu STUŽ ve prospěch činnosti STUŽ (na návrh. Z. Joukla);

c) uvažovat o případném zřízení odborné pracovní skupiny pro dopravu a životní prostředí (na návrh. J. Zemana) a v rámci její činnosti věnovat pozornost snaze některých krajů rušit tzv. „nerentabilní tratě“.

Praha 2. 3. 2010 Ing. arch Martin Říha, RNDr. Jiří Nečas

3.2 Semináře na Novotného lávce

3.2.1 Příhraniční spolupráce ve zvláště chráněných územích – 5. ledna

Diskutována byla především tato témata:

- Přínosy přeshraniční spolupráce,
- Bariéry a ohrožení
- Příklady dobré praxe

Úvodní příspěvek

- Ing. Vladimír Dolejský, Ph.D. – ředitel odboru péče o národní parky, MŽP

„Přeshraniční spolupráce v rámci připravované Strategie rozvoje národních parků“

Příspěvky zástupců správ národních parků a jiných organizací“

- dr. Jan Štursa a dr. Jiří Flousek, KRNAP,
- mgr. Richard Nagel, NP ČŠ,
- ing. Vladimír Silovský, RRA Šumava

Příspěvek na téma „Geoparky jako možná platforma pro příhraniční spolupráci v oblasti ochrany přírody a péče o krajinu“ – Ing. Martina Pásková, Ph.D. – odbor politiky životního prostředí, MŽP.

Příspěvek zástupců připravovaného Česko-bavorského geoparku s prezentací tohoto projektu – Bc. Jiří Loskot a Jan Florian

Moderátor: RNDr. Jiří Kulich, SEVER, STUŽ

3.2.2 Politika, zdraví a životní prostředí – 2. února

Hlavní vystoupení:

1. MUDr. Radim Šrám Dr.Sc.: Aktuální problémy v roce 2010 – co jsme zjistili při výzkumu zdraví dětí
2. Pavel Šremer, prom. biol.: Aktualizace Státní politiky životního prostředí – stav věcí

Panelisté

- Prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc, Centrum pro otázky životního prostředí UK
- PhDr. Jana Hybášková, Evropská demokratická strana
- Ing. Rut Bízková, náměstkyně ministra životního prostředí, ODS
- JUDr. Ing. Petr Petržílek, CSc., ČSSD
- Mgr. Ondřej Liška, Strana zelených

Moderátorka: MUDr. Eva Rychlíková, STUŽ

3.2.3 Valné shromáždění – 2. března

Valné shromáždění začalo v 16,00 hodin, v čase 17,00–18,30 bylo přerušeno a vystoupil člen čestného předsednictva prof. Erazim Kohák.

Přednesl přednášku o smyslu národní totožnosti (na toto téma vydal pan profesor před nedávnem knihu) a o tom, že hlavní výzvou pro lidstvo je vytvořit kulturu schopnou přežít, t.j. ve smyslu trvale udržitelného života.

Přednášky se zúčastnili i ne-členové STUŽ

3.2.4 Úskalí veřejné správy – korupce? – 6. dubna

Poradíme si konečně s korupcí? Co je to vlastně, kde se bere, pomáhá jejímu bujení současný systém veřejné správy? Jak se můžeme jako občané bránit? A chceme se bránit? Proč?

Tyto otázky se pokusili zodpovědět panelisté:

Pavol Frič, sociolog

- Úvod do problematiky. Typy korupce a postojů k ní. Vývoj v české společnosti za posledních dvacet let. Je korupce hrozbou pro demokracii?

Tomáš Kramár, Oživení, občanské sdružení

- Legislativa, především na místní úrovni - přehled stávající situace. Vztah samospráva- státní správa. Konkrétní zkušenosti, recentní kauzy, např. Masarykovo nádraží v Praze.

Jana Mravcová, Otevřená společnost, o.p.s.

- Projekt Otevřete.cz: zkušenosti, úspěšnost, spolupráce s veřejnou správou

Milan Štefanec, Nezávislé sociálně ekologické hnutí Nesehnutí Brno

- Zkušenosti v oblasti ekologického poradenství - územní plány atd. Situace v Brně.

Ondřej Velek, zastupitel v Praze 5

- Zkušenosti z práce v opozici v demokraticky voleném orgánu místní samosprávy. Má opozice šanci ovlivnit rozhodování? Průhlednost a férovost.

Petr Jansa, Transparency International

- Transparency se podílí na protikorupčních opatřeních, na měření a kvantifikování míry korupce. Jak to dělají, jaké jsou výsledky, jak se srovnává míra korupce v různých zemích?

Marta Léblová, Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky

- Protikorupční strategie, plnění 2006–2011, provoz protikorupční linky 199, plány do budoucna.

Moderátoři: Eva Horová a Jiří Fencl, STUŽ

3.2.5 Co slibují politici našemu životnímu prostředí do příštího volebního období? – 4. května

Program semináře:

Klíčovými body diskuse s představiteli jednotlivých politických stran byly následující okruhy:

- Ochrana biodiverzity,
- ochrana ovzduší,
- zdraví a životní prostředí,
- rozvojová pomoc,
- vývoj energetiky,
- vzdělávání pro udržitelný rozvoj.

K účasti byli přizváni zástupci všech významných politických stran

- Jiří Dolejš – poslanec PS PČR, lídr kandidátky KSČM v Praze
- Miloš Gregar – ODS, člen zastupitelstva Hl. m. Prahy a Prahy 13
- Jana Hybášková – lídr kandidátky KDU-ČSL v Praze, předsedkyně EDS
- Bedřich Moldan – senátor, tvůrce environmentálního programu TOP 09
- František Pelc – lídr středočeské kandidátky Strany zelených, 1. místopředseda SZ
- Jiří Mach – Věci veřejné
- ČSSD přes opakované žádosti zástupce nedelegovala

Moderátor: Jiří Dlouhý

3.2.6 Péče o životní prostředí do roku 2020 aneb jak pokročila příprava Státní politiky životního prostředí – 1. června

Diskutovalo se o tématech, prioritách a cílech připravované Státní politiky životního prostředí i o širších společenských a hospodářských souvislostech politiky životního prostředí, připravované do r. 2020.

Panelisté:

- Ing. Jiří Hradec, ředitel České informační agentury životního prostředí (CENIA)
- Ing. arch. Martin Říha, Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ)
- Akad. arch. Martin Stránský, předseda výkonného výboru Centra evropské sítě pro implementaci Evropské úmluvy o krajině (CENELC) v ČR
- Pavel Šremer, prom. biol., ředitel odboru politiky životního prostředí MŽP

Moderátor: Pavel Šremer

3.2.6.1 Prezentace z vystoupení panelisty a moderátora Pavla Šremera

Příprava Státní politiky životního prostředí

- Předpoklady a současný stav přípravy
- Základní strategický rámec
- Návrh témat, priorit a cílů
- Další postup

Ministerstvo životního prostředí České republiky | Ministerstvo životního prostředí Vlácká 65, 100 10 Praha 10 Česká republika | www.mzp.cz

Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR

1. Společnost, člověk a zdraví
2. Ekonomika a inovace
3. Rozvoj území
4. Krajina, ekosystémy a biodiverzita
5. Stablní a bezpečná společnost

- Usnesení vlády ze dne **11. ledna 2010 č. 37**

Ministerstvo životního prostředí České republiky | Ministerstvo životního prostředí Vlácká 65, 100 10 Praha 10 Česká republika | www.mzp.cz

6. Akční program životního prostředí EU

- Klimatická změna
- Příroda a biodiverzita
- Životní prostředí a zdraví
- Přírodní zdroje a odpady

Ministerstvo životního prostředí České republiky | Ministerstvo životního prostředí Vlácká 65, 100 10 Praha 10 Česká republika | www.mzp.cz

Stav přípravy SPŽP ČR 2010

- Příprava 2008 – 2009: Metodika, analýzy, hlavní témata
- Na základě podkladů zpracován návrh 6 priorit
- Ustavena meziresortní pracovní skupina
- Práce na hlavních a dílčích cílech
- Ustavení platformy partnerských organizací
- Příprava materiálu do PV MŽP
- Návrh širšího pojetí (CENIA V. 2010)

Ministerstvo životního prostředí České republiky | Ministerstvo životního prostředí Vlácká 65, 100 10 Praha 10 Česká republika | www.mzp.cz

Základní strategický rámec SPŽP

Klíčová/významná témata:

- vymezují rámec ochrany ŽP v ČR
- určují obsahové zaměření politiky
- **Zaměření priorit:**
- Priority vyjadřují potřebu zlepšení konkrétní oblasti, polutantu, sektoru apod.
- **Cíle:** žádoucí budoucí stavy, kterých má být dosaženo

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Základní strategický rámec SPŽP - 2

- **Opatření** – jednotlivé aktivity, sloužící k dosažení cíle
- **Nástroje** – metody, které budou použity k dosažení cílů a opatření
- **Indikátory, ukazatelé** - údaje, které slouží ke sledování, zda jsou naplňovány jednotlivé cíle či priority, příp. i opatření

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Významná témata SPŽP

- Klimatická změna
- Kvalitní ovzduší
- Čistá a dostupná voda
- Funkční krajina
- Pestrá příroda
- Zdravé lesy
- Šetrné využívání přírodních zdrojů
- Bezpečné prostředí
- Kvalitní prostředí v sídlech
- Kvalitní půdní a horninové prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Návrh nových zásadních témat

- Šetrná a odpovědná veřejnost
- Proenvironmentální ekonomika
- Dobré vládnutí a zvyšování hodnot

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Postupná příprava

PRIORITY

HLAVNÍ CÍLE

DÍLČÍ CÍLE

OPATŘENÍ

- Nástroje, monitoring-indikátory, SEA, RIA, SIA, Implementace

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Návrh priorit

1. Ochrana klimatu a omezování negativních dopadů jeho změny
2. Snižování negativních dopadů znečištění ovzduší
3. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů
4. Ochrana biologické rozmanitosti
5. Environmentálně šetrné užívání krajiny
6. Bezpečné prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Priorita 1

Ochrana klimatu a omezování negativních dopadů jeho změny:

- snižování emisí skleníkových plynů
  - snížení celkových o 20 % oproti 2005 do r. 2020
  - snížení měrných emisí na obyv. a jednotku HDP
- omezování negativních dopadů klimatické změny
  - zvýšení adaptační kapacity ČR

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Priorita 2: Snižování negativních dopadů znečištění ovzduší

- zlepšení kvality ovzduší
  - splnění požadavků legislativy-směrnice 50/2008
  - udržení kvality, kde nepřekračovány imisní limity
- snížení emisí
  - splnění národních emisních stropů v r. 2020
  - snížení emisí těžkých kovů a persist.org.l. pod úroveň r. 1990

Ministerstvo životního prostředí
Česká republika

Ministerstvo životního prostředí
Vrsovec 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

P 3: Ochrana a udržitelné využívání zdrojů

- ❑ zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu
- ❑ omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí a podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin
- ❑ omezování hlavních negativních vlivů působících na půdu
- ❑ ochrana a udržitelné využívání horninového prostředí
- ❑ efektivní a přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

P.4: Ochrana biologické rozmanitosti

- ❑ ochrana populací původních druhů rostlin a volně žijících živočichů a jejich biotopů
- ❑ podpora přírodních procesů, ekosystémových služeb a funkcí a ochrana cenných částí přírody
- ❑ omezení šíření invazních druhů rostlin a živočichů

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

P.5: Environmentálně šetrné užívání krajiny

- ❑ zajištění koordinované péče o přírodní a kulturní hodnoty krajiny
- ❑ zlepšení druhové, věkové a strukturální skladby lesů a jejich zdravotního stavu
- ❑ obnova přirozené retenční schopnosti krajiny
- ❑ zlepšení kvality prostředí v urbanizované krajině
- ❑ šetrné hospodaření v zemědělsky využívané krajině

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

P.6: Bezpečné prostředí

- ❑ předcházení rizik (povodně, sucho, GMO, chemické látky, nebezpečné odpady)
- ❑ ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami
- ❑ odstraňování kontaminovaných míst a omezování rizik a zátěží (2.varianta)

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Rok	2009		2010			
	3. Q	4. Q	1. Q	2. Q	3. Q	4. Q
1. projednání na PV témat a met.						
2. koordinátor + PS						
3. analýzy						
4. priority						
5. SEA						
6. RIA						
7. cíle, indikátory, opatření						
8. nástroje, monitoring						
9. veřejná diskuse						
10. 1. verze						
11. VPR + PV						
12. 2. verze						
13. MPR						
14. 3. verze						
15. vláda						

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Další postup

- Doplnění průřezových témat
- pokračování ve stanovení opatření
- práce na ukazatelích-indikátorech
- hodnocení vlivů SPŽP (SEA, RIA, SIA)
- hrubá verze v červnu 2010 do PV MŽP
- veřejná diskuze k hrubé verzi
- dopracování opatření, nástrojů a indikátorů
- monitoring a celkový plán implementace SPŽP
- dopracování v 2. pol. 2010, za nové vlády

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Informace

www.mzp.cz

- Pod: Politika životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vlácká 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Děkuji za pozornost

Pavel.Sremer@mzp.cz

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

3.2.6.2 Vystoupení panelisty Martina Říhy

Vážené dámy, vážení přátelé, vážení hosté,

jsem přesvědčen, že pokud nějaký orgán veřejné správy předhodí nějaký svůj materiál, politiku, strategii, koncepci nebo územní plán už v rozpracovanosti k veřejné diskusi, činí tak v dobré víře, že mu veřejnost nebude spílat, ale pomůže mu onen koncepční materiál dopracovat tím, že uplatní své názory, připomínky, jiné pohledy na pojetí, vlastní názory na to, co by takový materiál neměl opomenout. Že mu nebudeme říkat „takhle ne“, ale zkusíme naznačit, „jak ano“. Co my od takového názvu a od takového koncepčního záměru očekáváme, jak a čím by podle nás mohl přispět k naplňování veřejných zájmů v tématu, které materiál pojednává.

Předesílám, že jsem text základních tezí Státní politiky životního prostředí ČR a doprovodné materiály dostával od MŽP postupně a tak se dalšími zásilkami staly některé mé připomínky k textu zaslanému jako první mezitím neaktuálními, protože ty dodatečně zaslané materiály jim daly za pravdu a doložily, že s tím MŽP a Cenie jako zhotovitelé počítají. Přesto jsem svůj soubor připomínek, zpracovaný v PowerPointu, již neměnil a o těch překonaných místech se zmíním jen ústně.

Na závěr tohoto úvodu před prezentací vlastních připomínek mi dovoluje zdůraznit, že tyto své názory nikomu nevnucuji, chápu, že jiní lidé to mohou vnímat a cítit jinak a je zcela na pořizovateli této politiky, zda a jak je vezme nebo nevezme v úvahu. Je to jeho kompetence, jeho náplň práce a ví toho daleko více o vazbách na další vlastní koncepce a záměry MŽP i jiných resortů, o souvislostech v českém věcném i právním kontextu, o vazbách na záměry a cíle EU. Na rozdíl od některých jiných kritiků veřejné správy jsem si těchto svých omezení vědom a přednesu-li nyní přeci jen nějaké kritické připomínky, činím tak s pokorou a vědomím, že se mohu mýlit a vlastně jen s nabídkou myšlenek, které mne při četbě tezí napadaly, k posouzení o případné využitelnosti - od obecného pojetí materiálu až k jeho dílčím částem.

A teď už k vlastnímu projednávanému materiálu:

*****

Ďáblův advokát

„Politika“ je, na rozdíl od jiných strategií a koncepcí, zabývajících se odborným tématem důležitým pro odborníky a kompetentní orgány materiálem, který se snaží „prodat“ odborné téma veřejnosti a politické reprezentaci, s cílem získat ji pro realizaci a financování z veřejných prostředků.

Politika tudíž musí být srozumitelná, logicky uspořádaná, přesvědčivá, schopná získat pro své cíle nejen orgány veřejné správy a odbornou, ale i laickou veřejnost.

Tato osnova to nespĺňuje

- Chybí vysvětlující úvod,
- jsou sice obsažena všechna důležitá témata, ale pořadí je bez potřebné logiky, nahodilé, nikoliv „od obecnějšího ke konkrétnímu“, jak by bylo žádoucí,
- proto není zjevná jejich vzájemná provázanost a souvislost, která ozřejmuje naléhavost řešit je jako komplex vzájemně podmiňující účinnost každého z nich.

Využít aktuální zkušenost

- V úvodu by bylo žádoucí využít aktuální zkušenost politiků i veřejnosti se záplavami na Severní Moravě a ve Slezsku ke zdůraznění souvislosti priorit a cílů Politiky, tedy globálních změn klimatu, stavu krajiny a přírody, její pestrosti, členitosti, vodního režimu a odtokových poměrů, čistoty ovzduší a tím i zdravotního stavu a bezpečnosti obyvatel.

Návrh odlišného uspořádání

- Úvod, zdůvodnění, proč je potřeba mít Politiku životního prostředí jako materiál zastřešující činnosti veřejné správy, podnikatelské sféry a veřejnosti směřující k zdravému, krásnému životnímu prostředí a k co nejvyšší kvalitě života v něm,

- společné zásady a principy péče o životní prostředí ve vzájemných souvislostech,
- pak teprve dílčí témata, priority a cíle,
- nakonec opatření k nim směřující, gesce, náklady a způsob kontroly realizace, případně zajištění korekcí.

K jednotlivým prioritám a cílům:

- Ochranu klimatu a omezování negativních dopadů jeho změny bych jako téma, které zatím politiky i veřejnost rozděluje, z taktických důvodů a zájmu na přijetí celé politiky nedával na první místo – mohlo by to hned na začátku část popudit a odradit od pozitivního přijímání celé Politiky. Je to téma globální, pro mnohé odtažitě, zatímco naše konkrétní problémy v krajině a vodním režimu vnímají lidé naléhavěji.

Omezování negativních dopadů klimatické změny

- V kapitole 1.2. postrádám zmínku o skutečných opatřeních k adaptaci na případnou přicházející klimatickou změnu jak v přírodě a krajině, v lesním, vodním hospodářství a v zemědělské výrobě, v průmyslu, ve zdravotnictví atd., která by člověk pod tímto nadpisem očekával.

Snížování negativních dopadů znečištění ovzduší

- V bodě 2.1. Zlepšení kvality ovzduší postrádám zmínku o nezbytnosti stanovování emisních limitů pro vypouštění škodlivin do ovzduší podle v území již existující imisní situace. Je nadále neúnosné trvat pouze na dodržení emisních limitů, odvozených od hygienických předpisů, u nových zdrojů, umístovaných nevhodně do území již enormně imisně zatíženého či dokonce přetíženého.

Snížení emisí

- Doporučuji zvážit uplatňování této priority a tohoto cíle územně diferencovaně právě s ohledem na předešlé doporučení, tedy nikoliv celoplošně, ale s cílem zlepšit situaci v nejvíce znečištěním ovzduší postižených oblastech, tedy i regionálně a zaměřit se nyní především na Ostravsko – Karvínsko, SHP, Sokolovsko a Pražskou a Středočeskou aglomeraci, pak teprve na další energetická a průmyslová centra ČR.

Ochrana a udržitelné využívání zdrojů

Tímto tématem bych z taktických důvodů začal, na to slyší i odpůrci teorie o globálních změnách klimatu. Dále:

- Nezačínal bych vodou, ale nerostnými a v tom zejména energetickými surovinami,
- zdůraznil bych možnost využití vlastního uranu pro bezemisní energetiku,
- zdůraznil bych chemický potenciál uhlí, potřebu omezit jeho spalování pro výrobu elektřiny na vývoz a tím i ušetření části jeho zásob i pro bytové a občanské tepelné hospodářství.

Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu

- Zdůraznil bych potřebu obnovy a důsledného respektování pásme hygienické ochrany i u malých vodních zdrojů a daleko přísnějších sankcí za jejich narušování zemědělskou výrobou (zornění, pasta, umístění polních hnojišť a hnojení, používání herbicidů a pesticidů), ukládáním odpadů do CHOPAV a blízkosti PHO vodních zdrojů, vč. trestní (ne jen nedbalostní) odpovědnosti.

Omezování hlavních negativních vlivů působících na půdu

- Ačkoliv nadpis hovoří o půdě, další text je zúžen v rozporu s potřebou opět jen na půdu zemědělskou jako výrobní prostředek. Půda je však především součástí přírodního bohatství a kromě zemědělské a lesní je třeba chránit přiměřeně i půdu nesloužící bezprostředně lidským potřebám, ale i ostatnímu životu – fauně i floře.

Protierozní ochrana půdy

- Protierozní ochranu půdy představuje i zákaz zornění příliš svažitých pozemků a také potočních a říčních niv bezprostředně až k vlastnímu vodnímu toku, bez ponechání travního pásu nebo vyšší vegetace podél něj. Před vodní i větrnou erozí chrání ornou půdu i návrat rozptýlené zeleně, alejí, remízků, mezi do zemědělské držby, tedy obnova lokálního ÚSES, což je společný zájem i ochrany přírody a krajiny.

Ochrana a udržitelné využívání horninového prostředí

- Postrádám zmínku o potřebě a důležitosti ochrany jeskyní, krasových systémů, alespoň některých starých důlních děl (ne všechny důsledky těžby je třeba „zahladit“) jako součástí přírodního i kulturního dědictví a stanoviště či místo výskytu některých specifických druhů rostlin i živočichů, prostředí vhodné pro zdravotní účely (speleoterapie), energeticky úsporné skladování ve stálé teplotě apod.

Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

- V některých regionech ČR je významný a zčásti již využívaný potenciál i u geotermální energie.
- Podpora výstavby a provozování OZE z veřejných prostředků je žádoucí do takové míry, do jaké eliminují negativní vlivy (externality) jiných způsobů výroby energie a s jakou celospolečenskou efektivitou a účinností tak činí. Nutno diferencovat.

Ochrana biologické rozmanitosti

- V kapitole 4.2. Ochrana biologické rozmanitosti by neměla chybět zmínka o potenciálu územního plánování v ochraně přírody a krajiny, o legitimních prostorových nárocích přírodních prvků využití území jako plnohodnotného protějšku prvků antropogenních (osídlení, dopravní a technická infrastruktura), které jsou dosud v nástrojích územního plánování považovány za důležitější, nadřazené, počínaje Politikou územního rozvoje. Přírodě by nemělo být ponechááno „jen co zbyde“.

Hodnocení ekonomických služeb ekosystémů

- Do instrumentáře územního plánování a rozhodování a také posuzování vlivů na životní prostředí (EIA, SEA) by se měla dostat jako jejich rutinní součást metodika hodnocení ekonomických služeb ekosystémů používaná již v Hessensku ve SRN a dopracovaná na naše podmínky Ing. Dejmalem, Ing. Sejákem a kol. Podle ní by měla být stanovována i ekologická újma za zábory nebo změny přírodního prostředí, ne jen ZPF.

Environmentálně šetrné užívání krajiny

- Tento bod bych zařadil hned za první bod věnovaný šetrnému využívání přírodních zdrojů. Logicky sem patří – je to jednak také „zdroj“ přinejmenším pro regeneraci lidských sil, pro rekreaci, cestovní ruch, pro lidské poznávání, pro výchovu a osvětu.
- Správně je zdůrazněna potřeba osvětleného, syntetického, nadresortního přístupu k přírodním a kulturním (vč. historických) hodnotám krajiny, ne jen jako k „přírodnímu zdroji“.

Zlepšení kvality prostředí v urbanizované krajině

- Doporučuji zdůraznit nutnost respektování odlišnosti podmínek ve velkých a malých městech a venkova, možnosti volby výhod i nevýhod v různých typech a velikostech sídel. Jednotný pohled a recept nefunguje.
- V husté a památkově chráněné zástavbě historických sídel či jejich jader se může uplatnit plošně úsporné vodní prvky (kašny, vodotrysky), střešní, popínavá i přenosná zeleň.

Bezpečné prostředí

- Nedávné záplavy a sesuvy půdy na Moravě a ve Slezsku připomněly důrazně, že kromě protipovodňových opatření je třeba věnovat dostatek pozornosti a veřejných prostředků v rozpočtech MŽP, krajů i obcí jednak k prevenci sesuvů a skalních řícení, jednak k jejich sanaci, pokud k nim dojde.
- Kompetenční spory mezi orgány veřejné správy „kdo to zajistí a zaplatí“ by neměly nezbytná opatření zdržovat.

*****

To je vše, děkuji Vám za pozornost. A protože se na dnešní besídce STUŽ prezentuji naposled jako občan a obyvatel Prahy, protože během prázdnin se coby čerstvý důchodce z tohoto příliš drahého, hlučného a spěchajícího města po 20 letech opět odstěhuji do klidnějšího, levnějšího a méně ambiciózního prostředí, dovoluji, abych se tu s Vámi dnes také rozloučil, protože se pravděpodobně budeme vídat méně často a vzhledem k dovolené zmeškám hned první zářijovou schůzi předsednictva i besídku. Přeji Vám vše dobré.

3.3 Cena Josefa Vavrouška za rok 2009

Cenu Josefa Vavrouška udílí každým rokem Nadace Charty 77 a Nadace Partnerství..

V pondělí 7. června byla Cena udělena

Vladimíru Buřtovi, místostarostovi obce Horní Jiřetín, a to za důslednou obhajobu udržitelného rozvoje obcí a regionů proti privátním zájmům těžebních firem na těžbě uhlí spojené s likvidací obcí a krajiny. Za vytrvalou snahu zabránit zrušení pracovních míst pro místní občany a znehodnocení soukromých i veřejných investic v důsledku potenciální těžby. Za obhajobu práva místních občanů, obcí a regionů na zlepšování podmínek pro život a udržitelný rozvoj a bezdůvodně bránit obcím v rozvoji a prosazování vymahatelnosti platných pravidel horního zákona.

Adri van Westerop (in memoriam) a Raymondu Aendekerku za dlouholetou, neúnavnou, motivující a inspirující spolupráci a podporu projektů na ochranu přírody, krajiny a životního prostředí v České republice (i dalších zemích střední a východní Evropy). Konkrétně předáváním zkušeností a know how, účastí ve společných projektech, zprostředkováním a garantování finanční podpory ze strany vlády Lucemburského velkovévodství.

Podrobnější představení laureátů:

Manželé Adri van Westerop (zemřela v prosinci 2009) a Raymond Aendekerck, lucemburští ochránci přírody a životního prostředí, jsou od roku 1990 svou činností trvale přítomni na české ekologické scéně. Adri spolupracovala, podporovala a pomáhala svými zkušenostmi a znalostmi rozvíjet ekologické poradenství, trvale nás vtahovala do dění kolem Fair Trade, v bohatějším Lucembursku vyhledávala spolu se svým mužem finanční zdroje jak vládní, tak soukromé pro environmentální projekty v postkomunistických zemích. Její zásluhou existoval po několik let v Nadaci Partnerství grantový program podporující projekty v oblasti šetrné energetiky, její zásluhou slouží moštárně v Hostětíně velkoplošný solární kolektor, díky Adri může dnes Veronika šířit zkušenosti z Hostětína do vesnic na Ukrajině. Díky Adri funguje již více než deset let významné ekologické centrum v rumunském Galati, pro bulharskou příbuznou Nadace Partnerství rovněž zprostředkovala program malých grantů v oblasti energetiky.

Její nesmírnou prací pro ochranu životního prostředí a trvale udržitelný život v Lucembursku a na mnoha místech světa zde nezmiňujeme.

Raymond Aendekerck, odborný pracovník nadace Hellef fir d Natur, sekretář sdružení ekologických zemědělců Biolabel, Lucembursko, člen předsednictva IFOAM EU, ekologický zemědělec, včelař a mošťař, stál v devadesátých letech u zrodu projektu Záchrana tradičního ovocnářství v Bílých Karpatech prostřednictvím zpracování ovoce a tržního uplatnění výrobků. Inicioval a odborně zaštitil vznik moštárny v Hostětíně, zprostředkoval a osobně garantoval finanční pomoc lucemburské vlády i úvěr etické banky. Od počátku devadesátých let rovněž spolupracuje a podporuje svaz ProBio, podílel se na společném projektu, který vedl ke vzniku Bioinstitutu v Olomouci. Velkou práci vykonal rovněž pro Nadační fond Vydra.

Podobně jako u Adri, nelze na tomto místě psát o jeho trvalém enormním nasazení pro ochranu přírody, ekologické zemědělství a ochranu klimatu v Lucembursku i jinde po světě

Oba navázali v České republice mnoho trvalých osobních přátelství, která jsou vedle profesní spolupráce nesmírnou podporou pro často náročnou práci pro životní prostředí.

4. Zprávy z poboček

4.1 Českolipská regionální pobočka

4.1.1 Kauza Tlustec pokračuje

Jsou to zhruba čtyři roky, když jsem v jednom z příspěvků do Zpravodaje STUŽ napsal, že Tlustec, tento snad neznámější český kopec, rozhodně nejznámější v souvislosti s vytrvalými snahami přeměnit jej na hromadu šterku a tu utopit někde v betonu, si snad načas oddychne.

Netrvaly ty časy moc dlouho. Už v roce 2008 tehdejší těžař GO Point a.s. požádal Obvodní báňský úřad v Liberci o povolení takzvaných zajišťovacích prací v tamním lomu. Občanská sdružení včetně pobočky STUŽ se obávala, že firma by tak mohla obejít zákonnou povinnost zpracovat novou studii vlivu těžby na životní prostředí (EIA), a pod záminkou „zajišťování“ znovu začít těžit. Proti povolení se proto odvolala, ale to bylo až na některé drobné změny odvolacím orgánem potvrzeno.

Ovšem krátce na to lom opět mění majitele, po Beronu a GO Point se jím stává pražská těžařská firma Chlup. Je vypracována nová EIA, a jednatel firmy Jiří Čech se nechává veřejně slyšet, že již na jaře 2010 by chtěli začít s těžbou. Nový těžař slibuje určité přehodnocení záměru, už netrvá na odtěžení vrcholu Tlustce, nechce těžit ve vrcholových partiích, nejvíce viditelných z dálkových pohledů, slibuje zohlednit některé požadavky ochrany přírody a krajiny, také přepravu 80 % vytěženého kameniva po železnici.

Ročně chce však těžit 840 tisíc tun suroviny, přičemž v letech předchozí těžby 1988-1998 se vytěžilo celkem 3,5 milionu tun, tedy průměrně ročně jen 350 000. Firma se také nevypořádala s vlivem těžby na majetek obyvatel, kteří vlastní domy v bezprostřední blízkosti těžebního prostoru. Jeden z nich má pravomocný rozsudek Vrchního soudu, potvrzující, že poškození jeho domu je zaviněno trhacími pracemi v lomu.

Řada námitek proti obnovení těžby ale vyplývá také z vyjádření ke zmíněné EIA, které na žádost předsedy Sdružení na záchranu kopce Tlustec pana Miloslava Šimonka zpracoval přírodovědec Mgr. Richard Višňák. Ten na jedné straně oceňuje, že nový dokument šířeji než dosud postihuje biologické a krajinářské hodnoty Tlustce, ale dodává doslova:

„Přesto by bylo mylné podléhat dojmu, že máme k dispozici data, která popisují biologický potenciál Tlustce vyčerpávajícím způsobem a dávají nám úplnou odpověď na otázku, nakolik je zdejší příroda výjimečná a jak velká újma vznikne, když připustíme její devastaci.“

Upozorňuje pak na hlavní nedostatek nové EIA. Tím je dle jeho vyjádření do očí bijící rozpor mezi poctivým popisem opravdu výjimečných přírodovědných hodnot Tlustce na jedné straně, a bagatelizací škod, které na nich mohou vzniknout znovuzahájením těžby, na straně druhé.

Pokud jde o konkrétní připomínky, potvrzuje, že v navrženém těžebním prostoru či v bezprostřední blízkosti se skutečně nacházejí zbytky unikátních ekosystémů, které se nikde jinde nedochovaly (zpracovatel EIA to totiž popírá). Je přesvědčen, že jejich likvidace bude definitivní a nenahraditelná. Zpochybňuje přínosy těžby a následné rekultivace pro krajinný ráz (často opakovaný argument i předchozích těžařů na Tlustci). Dle jeho názoru další odlesnění, zemní práce a následné technické rekultivace zvyšují riziko ruderalizace oproti stavu, kdyby byl lom ponechán bez jakýchkoliv úprav. Další částečné odlesnění může vést k rozvrácení přilehlých lesních porostů a šíření pasekových a ruderalních druhů na úkor biologicky velmi cenných porostů, a to i na značně velkých prostorách mimo vlastní lomový zábor.

Své vyjádření uzavírá pochybami o společenském přínosu obnovení těžby, zejména, když je porovnáván s významem „Tlustce jako nenahraditelného přírodního dědictví, ve němž je zachycen tisíce let starý záznam o vývoji přírody na části zemského povrchu výjimečných vlastností, a to pod vlivem jen mírných antropických vstupů, které pravděpodobně nezměnily zásadnějším způsobem charakter biotopu (na rozdíl od široké okolní krajiny). Obdobnou lokalitu lze ve jménu krátkodobých materiálních zisků, nená-

vratně zničit během několika málo let. Ani kdybychom vynaložili všechny dostupné prostředky, neznáme však způsob, jak hodnoty zničené přírody obnovit.“

Na základě také tohoto materiálu Mgr. Višňáka podala začátkem tohoto roku tři občanská sdružení, kromě již zmíněného Sdružení na záchranu kopce Tlustec a místní skupiny Hnutí Duha také regionální pobočka STUŽ, Ministerstvu životního prostředí písemné připomínky k dokumentu zhodnocení záměru „Hornická činnost v dobývacím prostoru Luhov a rekultivace, 2010-2035.“ Pro ty, kdo záležitost nesledují dopodrobna, je však třeba dodat, že ochránci přírody zdaleka nejsou jediní, kdo se snaží další těžbu na Tlustci odvrátit. Výrazně a dlouhodobě se v tom angažují i některé místní obce, z nejznámějších třeba blízké Jablonné v Podještědí, které argumentuje kromě jiného i tím, že obnovení těžby by mělo velmi negativní dopad na slibně se rozvíjející místní turistický ruch a na rekreační aktivity (zejména po utlumení těžby uranu), které živí mnoho místních drobných podnikatelů a přinášejí tolik potřebné finanční prostředky i do pokladen obcí.

Věříme, že i na základě všech těchto připomínek ministerstvo vrátilo studii EIA zpracovateli k dopracování. Mimo jiné požaduje aktualizovat biologické hodnocení a rozšířit je i na plochy sousedící s lomem.

Zástupce těžaře zřejmě vrácení dokumentace poněkud překvapilo, na rozdíl od dřívějších tvrzení se pro sdělovací prostředky vyjádřil, „že nikdy nechtěli těžít okamžitě, ale prioritou bylo najít řešení pro Tlustec.“ Sentence nikoliv nehodná orákula delfského.

Jako anekdota pak může vyznít, že nekonečný seriál na téma těžba na Tlustci možná vůbec nemusel vzniknout. Mgr. Višňák uvádí, že „z dnešního pohledu by byl Tlustec lokalitou nejvyšší ochranné priority, formálně zaštitěnou statusem národní přírodní rezervace, ovšem jen za předpokladu, že by zde v 60. letech minulého století nebyl deklarován jiný veřejný zájem.“

Je ovšem otázka, zda tím, co rozhodlo, nebyl spíše fatální omyl než veřejný zájem, spíše nerozhodnost nebo i malá statečnost jednoho člověka s rozhodujícím razítkem. Dozvěděl jsem se od přírodovědce zdejšího vlastivědného muzea, že odborný pracovník tehdejšího KNV v Ústí nad Labem, který měl na starosti ochranu přírody a který si byl velmi dobře vědom přírodovědných hodnot Tlustce, dlouho váhal, zda dát souhlas k těžbě. Nakonec prý rozhodly obavy (ale možná také úmyslně šířená fáma), že v opačném případě by hrozilo otevření lomu na nepřítis vzdáleném Ralsku ...

Miroslav Hudec, předseda regionální pobočky STUŽ, Česká Lípa, 13.5.2010

4.1.2 O kácení v České Lípě, aneb budeme žít na poušti?

Jaro přišlo letos náhle a téměř bez varování, nebyť ovšem hluku motorových pil, který se ozýval po celém městě. Nastalo každoroční šturmování, aby se stihlo pokácet vše, co kde komu překáží ZPRAVIDLA do konce mimovegetačního období, jak praví příslušná vyhláška.

Ne že by se v České Lípě nekácelo stále a celoročně, vždyť jde o stále aktuální problémy vlastníků pozemků, ať už města nebo občanů. Stromy znemožňují využití pozemků, brání stavbě nových objektů, prorůstají svými kořeny do základů budov a nadzvedávají jejich základy, listí padá do okapů a na garáže a je stále nutno jej uklízet. Stromy jsou zabijáci, vzpomeňme nedávnou kampaň proti alejím u silnic. Město jako vlastník pozemků potřebuje také kácet, je třeba rozšířit silnici, postavit market (aktuální případ letos ve Cvikově, kde padlo za oběť 32 krásných vzrostlých stromů, těch pod míru nepočítaně), zvětšit již tak velké parkoviště. Pokud žádá město svého úředníka o povolení, jedná se o paradoxní situaci – který úředník by odolal a nepovolil, jen blázen by chtěl přijít o zaměstnání. V našem Městském parku se kácí na základě dendrologických posudků, letos zcela nepochopitelně, kromě řady jiných stromů padl nádherný pyramidální dub uprostřed trávníku, zůstal jen mohutný a zdravý pařez.

Hysterie strachu ze stromů a kácení se datuje od doby, kdy k nám přiletěl v lednu 2007 Kyrill a pokosil co se dalo, je to konec konců dost pochopitelné. Každý, kdo měl v dohledu strom jen mírně nakloněný, žádal jeho pokácení a povoleno bylo téměř vše, mnohdy zbytečně. V roce 2008 nám prošlo rukama kolem 200 žádostí o kácení, v loňském roce jich bylo již kolem 300, nutno konstatovat, že velká většina žadatelů

dostane povolení hned, ale některé stromy padnou až jakýmsi podivným řízením spíše lidí než osudu později. Při obchůzce na místním šetření zjišťujeme, že stromy, o kterých víme, že povoleny nebyly a přesto už nejsou, zbyly jen pařezy. Za 10 let budeme mít ve městě o 3 000 stromů méně?

Jírovce na Střelnici, které měly být pokáceny již před pár lety z důvodu rozšíření už tehdy prázdného parkoviště a přes každoroční zábavu otloukání kaštanů a napadení klíněnou stále žijí, jen pár jich letos padlo, prý také na základě dendrologického posudku. Odslouženo měl snad jen jediný jírovec v předzahrádce hospody na Střelnici, budeme se těšit na náhradní strom, i když jeho stín už asi užijí až naše vnoučata. Padly také dvě lípy v ulici Petra Bezruče u sociálky, taky dendrologický posudek, povídal děda s pilou, jsou duté. Lípy a duté, neuvěřitelné. To ten dendrolog asi neviděl nikdy Valdštejnskou alej v Zahradkách a nebo Zdislavinu na Lemberku, tam jsou lípy duté skoro všechny. Ale po léta citlivě ořezávané a nově dosazované.

Při ošetřování dvě stě let staré taky duté lípy v Bořejově jsem rovněž mluvila s odborníky, na téma kácení. Asi to je jiná škola, třeba mají jiné razítko, asi z jiné civilizované země. Bohužel nejsme v Lípě sami, tento trend pokácet kde jaký strom ve městech je až na malé výjimky stejný všude a úředníci tomu byt by i chtěli, těžko odolávají. V Doksech vysadili před pár lety novou lipovou alej, žije a prospívá díky zálivce a následné péči, malé zátěži na dnes již vedlejší dopravní komunikaci a také snad díky tomu, že se v Doksech nesolí. Ovšem z jakýchsi nepochopitelných důvodů, snad kvůli dřevu, byly vykáceny každá druhá borovice u dokské pláže Máchova jezera. Taky realita, ale z jiné kapsy – podle lesního zákona.

Chybí po celá léta pravidelná údržba a péče o stromy, chybí nová náhradní výsadba, jejíž uložení zákon umožňuje. V Městském parku a horní části lesoparku, kde se letos zase kácelo, je nová výsadba jen sporadická. Napočítala jsem celkem 6 nových menších stromků v předchozích letech vysazených a dosud živých. Nové stromy, třeba i dvou a více metrové nemohou nahradit vzrostlé věkovité stromy ve městě co se týká krásy a hlavně užitku pro všechny obyvatele. Tím spíš, že v současném ovzduší měst a dopravní zátěži se nové stromy jen velmi těžko ujímají. Zářný příklad je výsadba stromečků jako prstíčeků do suti u OBI, které už dávno nepatří mezi živé. Chybí následná péče, kterou rovněž zákon umožňuje nařizovat po dobu až 5 let. Poražení stromu trvá 10 minut, nový roste 100 let i více.

Důvod, který se stal českolipským folklórem – prorůstání kořenů do základů budov, je podle skutečného odborníka arboristy rovněž v naprosté většině případů nesmysl. Poslední uváděný případ hrůzného prorůstání do šaten a záchodů na hřišti v ulici 5. května je o to tristnější, že se jedná o sportovní hřiště. Žádost o pokácení 11 vzrostlých stromů - javorů, břízy a topolů byla povolena v únoru, kdy se pro sních nedalo na pozemek probojovat a ověřit či vyloučit tvrzení, žádali jsme z tohoto důvodu odklad, nebylo vyhověno. V této lokalitě poblíž autobusového a vlakového nádraží není zeleně nazbyt, u sportovního hřiště by měla být naopak vítaná a ta trocha práce s hrabáním listů by mohla být pro sportovce jen minimálním doplňkem tréninku. Některé stromy, na které se vyhláška nevztahuje, jsou pod uvedenou míru obvod kmene 80 cm ve výšce 130 cm a už padly, několik topolů bylo ořezáno.

U mnoha případů zbytečných kácení by při tom stačilo jen trochu víc ohleduplnosti. U projektování nových staveb není třeba nejprve vyholit pozemek a pak zasadit do půdy, která je jako úhor pár větývek ubožáků, kteří v dalším parném létě stejně zhynou. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny mluví jasně, kácet se může jen ze závažných důvodů. Nedávno uvedl vlastník pozemku u žádosti o pokácení dvou statným modřínů důvod – padá Jehličí na trávník. Ten člověk nemohl pochopit, proč musí mít povolení, když stromy vysadil a k tomu na vlastní pozemek. Tento přístup bohužel vůbec není ojedinělý, příčinou není zlá vůle, ale nedostatek informací. I v osvětě a informovanosti občanů by mohlo město sehrát pozitivní roli.

V minulých letech při projektování kruhového objezdu v ulici Českokamenická a Roháče z Dubé bylo přislíbeno upravit projekt a ponechat javor, který však letos rovněž padnul.

Zeleně ve městě stále ubývá, náhradní výsadba vázne, je prý drahá, možná taky nejsou lidi. O plošném kácení v tovární čtvrti Dubice, kde je zeleň v průmyslové zóně tolik potřebná, by se dal psát rovněž román. Další kapitolou by mohla být péče o zeleň ve městě vůbec, každoročně po zimě okudlané keře forsytií ještě

před květem. Na sídlišti Střelnice ořezané habry, každý ale jen z půlky, aby nepřekážely autům. Stejně tak se dá psát o úklidu ve městě. Máme plno míst, kam ruka lidská nesáhla mnoho let, byť by město mělo lidi na veřejně prospěšné práce a veřejnou službu stovky. Oblíbená plošná výsadba zeleně ve městě je taky na kapitolu, krásný příklad je Sahara u Crystalu, kde se nedá v létě vydržet.

Budeme se těšit, že naše město Česká Lípa kromě příspěvku pro ekologii - zhasnutí světél na jednu hodinu - se stane opravdovou výjimkou. Stane se doopravdy hezkým čistým městem k žití, plným starých krásně opečovaných stromů i těch nově vysázených. Rádi přiložíme ruku k dílu.

Za Českolipskou regionální pobočku Společnosti pro trvale udržitelný život
a hlavně za sebe

Michaela Komersová

4.2 Východočeská regionální pobočka v Hradci Králové

Stručná výroční zpráva Východočeské regionální pobočky STUŽ za rok 2009

Východočeská regionální pobočka STUŽ prožila bohatý a pestrý rok 2009.

Přímo v Hradci Králové stále přetrvává problém se začleněním PP Na Plachtě do systému evropské ochrany přírody Natura 2000, k němuž přijalo stanovisko předsednictvo STUŽ již v roce 2008. Kauza, nyní jde i o rozšíření stávající přírodní památky, spojila místní ekologická sdružení. Proti nim stojí zatvrzelé vedení hradecké radnice.

Naše pobočka však usiluje i o záchranu jiných částí hradecké městské přírody, konkrétněji o ochranu hnízdišť pro slavíky a o zachování ohrožených cenných stromořadí. Iniciujeme jednání s odpovědnými pracovníky a vydáváme tiskové zprávy. Tématy se tak zabývají i místní noviny (MFD, Hradecký deník).

Naše aktivita zároveň potvrzuje, že mezi ekologickým sdružením a nižšími články městské samosprávy lze konstruktivně diskutovat, a to za situace, kdy to v dialogu mezi těmito stranami notně skřípe a vzájemná nedůvěra se prohlubuje.

Neúspěchem skončilo naše víceleté úsilí zabránit záměru hradecké radnice vybudovat nové parkoviště u Lesního hřbitova v městských lesích. Parkoviště pro cca 100 parkovacích míst aranžovaných do lůna lesního komplexu. Okolo této oponentury panovala jiná, ne zrovna přátelská atmosféra.

V červnu jsme zorganizovali veřejnou besedu s pracovníkem SFŽP a zasloužilým stužákem ing. Karlem Jechem na téma bohatě dotovaného projektu Zelená úsporám. Účast veřejnosti však byla nízká.

Náš nejdelší loňský projekt, trvající od září až letos do konce února, představovaly přednášky pro ZŠ a SŠ v Královéhradeckém kraji. Název projektu, Ekologické výukové programy s Veolii Voda, odkazuje i na jeho sponzora.

Smyslem prezentací našich lektorů je obohacovat školní výuku o nové informace z oblastí týkajících se přírody a životního prostředí. A také seznamovat dorost a studenty s alternativními pohledy na ekologickou problematiku.

Výsledná statistika hovoří o vystoupení ve 14 školách regionu, např. ve Dvoře Králové n. L., v Kostelci n. O., v Kunčicích n. L., v Malých Svatoňovicích, v Náchodě, v Novém Městě n. M., v Solnici, ve Vrchlabí, a samozřejmě i v Hradci Králové. Celkem se uskutečnilo bezmála 34 hodin přednášek na 14 různých tématach pro 1487 posluchačů.

Naše přednášky se setkávají s příznivým ohlasem. Zájem je větší, než je naše nabídka.

Další naší tradiční akcí je promítání ekologických filmů k Evropskému týdnu mobility.

Loni šlo již o 6. ročník. Pozvání využilo 980 diváků z hradeckých škol a zařízení pro postižené děti. V tomto projektu tradičně spolupracujeme kromě magistrátu města HK také s Ministerstvem ŽP a BE-SIPem.

Z dalších aktivit:

- trvající angažovanost za zlepšením podmínek pro pěší a cyklistickou dopravu v HK;
- spoluorganizace sportovně-zábavného podniku „Kola v přírodě“;
- „Cyklovýšlap do hradecké přírody“, akce pro veřejnost, jejíž náplní bylo prohloubení znalostí o zdejší chráněné fauně a flóře;
- zastoupení na Memoriálu J. a P. Vavrouškových ve slovenských Roháčích. Akce organizovaná milými kolegy z bratrské slovenské STUŽe, která si zaslouží naši pozornost a účast.

Za pestrou nabídku témat besídek, za Zpravodaje, za e-mailový servis, jakož i za další podporu děkuje za Východočeskou regionální pobočky STUŽ

Miroslav Petr, předseda pobočky, únor 2010

5. Stanoviska, podněty, připomínky

5.1 Stanovisko předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život č. 115, ke zpochybňování podpory ekologické výchovy z fondů EU v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost

V uplynulých dnech jsme byli svědky několika nevybíravých útoků v tisku, především v MF Dnes, na financování ekologické výchovy z prostředků strukturálních fondů EU: Dle autorů útoků rozdával ministr Liška tyto prostředky na ekologickou výchovu (dále EV) přednostně členům Strany zelených a v nepřiměřeně vysokých částkách, takže se nedostává na stejně důležitá jiná výchovná a vzdělávací témata.

K této uměle vyvolané rádobě aféry považujeme za nutné se ohradit a vyjádřit naopak podporu jak bývalému ministru Liškovi, tak současné ministryni Kopicové v této záležitosti, a to z následujících důvodů:

1. Ekologická výchova byla v období let 1948–1989 díky likvidaci a pronásledování mnohých mládežnických organizací, zaměřených na výchovu k dobrému vztahu k přírodě a životnímu prostředí (Český junák, mnohé vlastivědné, sportovní, turistické a cestovatelské organizace i neorganizovaných aktivit jako trampingu) Popelkou, pěstovanou jen v malých ostrůvcích pozitivní deviace péčí osvícených kantorů, vedoucích některých pionýrských organizací a později ve státě žárlivě kontrolovaných a sledovaných hnutích (TIS, ČSOP, Hnutí Brontosaurus a další), kterým hrozilo neustále zastavení činnosti a rozpuštění. Toto více než čtyřicetileté působení komunistického režimu způsobilo značnou ekologickou negramotnost několika generací dnešních dospělých obyvatel země. Ta se dosud neblaze projevuje nejen v životním způsobu, v postojích k environmentálním tématům ale i k lidem, kteří na souvislosti lidských činností a stavu životního prostředí upozorňují. Změnit tento trend výchovou a vzděláváním alespoň u nastupujících generací je nanejvýš žádoucí, protože směřuje k uchování osvědčených základních občanských hodnot, a pěstuje tak odpovědný postoj k otázkám rozvoje společnosti.
2. I když po Listopadu 1989 se mnohé začalo měnit k lepšímu, se vznikem Federálního výboru životního prostředí a českého Ministerstva životního prostředí, které ve svých koncepčních materiálech i rozpočtech na tuto potřebu zareagovaly, prostředky vyčleňované z veřejných prostředků a rozpočtů na environmentální výchovu a vzdělávání byly vzhledem k jiným důležitým problémům transformace společnosti i hospodářství nadále dlouho nedostatečné. Organizace na EV zaměřené byly odkázány na nejisté a nestálé prostředky z nejrůznějších grantů, omezených sponzorských darů nebo na vlastní příjmy z jiných činností a řada velmi kvalitních projektů zůstávala jen v zásuvkách autorů. V ostatních zemích přitom získávaly postupem času ekologická výchova a výchova pro udržitelný rozvoj výrazně vyšší váhu, než u nás. Díky tomu vzniklo v okolních státech nejen velmi mnoho kvalitních národních programů, ale postupně došlo také k výrazné mezinárodní spolupráci, která na světové úrovni byla završena Dekádou vzdělávání pro udržitelný rozvoj OSN (2005–2015), na evropské úrovni potom

Strategií Evropské hospodářské komise OSN pro vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Stejně téma bylo i hlavním tématem evropské konference ministrů životního prostředí a školství v Bělehradě v roce 2007.

3. Na politickém poli reagovala na tyto trendy i Česká republika přistoupením ke Strategii EHK a také přijetím jak Státního programu environmentálního vzdělávání, tak Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Také nejdůležitější vodítko současné vzdělávací soustavy – Rámcové vzdělávací programy základního vzdělávání obsahují Environmentální výchovu jako jedno z šesti průřezových témat. Od 1. září 2007 je výuka environmentální výchovy v ČR ze zákona povinná, neboť „*průřezová témata tvoří povinnou součást základního vzdělávání*“.
4. Naprosto jiná situace je však v reálném zajištění EV. Na pedagogických fakultách je EV vyučována pouze okrajově. Kvalifikace „učitele EV“ (oficiálně školního koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty), se upravuje jako výkon specializovaných činností Standardem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO. Tito koordinátoři mají být školeni akreditovanými pracovišti, z velké části právě Středisky ekologické výchovy.
5. Střediska Ekologické výchovy rozhodně nejsou, jak se snaží autoři pomlouvačných článků čtenářům podsouvat, náhodnými skupinkami zelených nadšenců, nýbrž řádnými součástmi vzdělávacího procesu s oficiální státní akreditací MŠMT. Ta je výsledkem mnoholetého vývoje, kdy se na pozicích ministrů školství i životního prostředí vystřídali zástupci různých politických stran.
6. Úplně jiná je ovšem situace s financováním těchto středisek – zatímco normální školy a vzdělávací střediska jsou z velké míry financovány institucionálními prostředky (tedy penězi, se kterými mohou počítat na několik let dopředu), střediska EV jsou převážně financována z krátkodobých – grantových prostředků. Takže žijí v neustálé nejistotě, jsou tlačena k neustálému podávání žádostí o granty, mnoho času tráví byrokratickými postupy, spojenými s administrací grantů.
7. Za zcela irelevantní považujeme argument, že na EV byla čerpána obrovská částka 220 mil. Kč, která bude chybět v jiných vzdělávacích oblastech. Celkové finanční prostředky na OP vzdělávání pro konkurenceschopnost činí bezmála 54 mld. Kč, v osmiletém programu, tedy odhadem 8 mld. Kč na rok. V porovnání s těmito celkovými částkami je financování jednoho z prioritních směrů stále nedostatečné.
8. Pro soudné lidi by nemělo být překvapením, že mnozí z těch, kdo působí v ekologické výchově a v environmentálním vzdělávání, jsou zároveň členové nebo sympatizanti Strany zelených. Není to důvod k jejich nepřiměřenému protěžování, ale také ne k jejich vyřazování ze soutěže o získání podpory z veřejných rozpočtů vč. fondů EU jen proto, aby se toho někdo nechopil jako tématu pro skandalizaci. Bývají totiž právě díky této své životní orientaci schopní lépe formulovat žádosti o prostředky z těchto fondů a dosahovat skutečných měřitelných výsledků. Ostatně jeden ze jmenovaných příjemců podpory RNDr. Jiří Kulich ze Střediska ekologické výchovy Sever v Horním Maršově, působící v ekologické výchově úspěšně už dlouhá léta, se evaluací projektů a jejich výsledků zabývá systematicky a publikoval k tématu zasvěcené studie, jak je možno se přesvědčit na veřejně přístupných portálech (např. v on-line vědeckém časopise *Envigogika*). Hodnocení přihlášených projektů již není v tomto oboru dávno jen subjektivním soudem několika více či méně zasvěcených členů hodnotících komisí, ale má svůj řád a pevné standardní metodické postupy, vylučující podvody. Také proto nová ministryně Kopicová sice nechala po svém nástupu některé dříve vyhodnocené, ale ještě nepodpořené projekty znovu prověřit, ale pak je podepsala a podporu jim přiznala.
9. Optimální vývoj společnosti je spjat s kvalitou přípravy nastupujících generací, která se opírá o demokratický dialog mezi různými společenskými „hráči“ a sleduje progresivní rozvojové trendy, které berou v úvahu všechny aspekty udržitelnosti.

V Praze dne 17. února 2010

Za Společnost pro udržitelný život: ing. Jiří Dlouhý – předseda

5.2 Stanovisko předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život č. 116 k Politice ochrany klimatu České republiky a k vyhodnocení jejích vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví (SEA)

Ministerstvo životního prostředí zpracovalo a zveřejnilo k připomínkám vlastní návrhy „Politiky ochrany klimatu“ a „Vyhodnocení vlivů této koncepce na životní prostředí, veřejné zdraví a na lokality NATURA 2000“ podle zákonů č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platných zněních.

Po prostudování obou dokumentů včetně příloh podáváme k této koncepci a jejímu vyhodnocení SEA vč. příloh následující stanovisko a připomínky:

A. K vlastní koncepci:

1. Politika ochrany klimatu ČR (dále jen „POK ČR“) vychází z potřeby reagovat na zjištění Mezivládního panelu OSN pro změny klimatu (IPCC), že se v posledních desetiletích klima na planetě Zemi výrazněji než kdykoliv předtím v lidmi sledované historii mění a že dynamika těchto změn souvisí mimo jiné se změnami chemických a fyzikálních veličin v atmosféře, přičítanými vlivům lidských činností. POK ČR se zaměřuje na prevenci, omezování a kompenzační opatření českého příspěvku k ochraně klimatu, zatímco adaptační opatření jsou odkázána na jinou, samostatnou koncepci (viz kapitola 4. Adaptace versus mitigace na str. 7). Je otázka, zda je to při provázanosti problematiky a závislosti míry adaptačních opatření na účinnosti oněch opatření preventivních a omezujících míru klimatických změn správné a zda by tyto dva aspekty téhož problému neměly být řešeny jedním dokumentem.
2. V kapitole 5. Cíle Politiky ochrany klimatu na str. 7 se říká, že účelem POK ČR je navrhnout funkční opatření a postupy k ochraně klimatu. Podle našeho názoru cílem každé politiky je taková opatření nejen navrhnout, ale především přesvědčit veřejnost a její politickou reprezentaci o správnosti a činnosti navržených opatření a prosadit jejich realizaci až do legislativních, administrativních a ekonomických opatření exekutivy.
3. Jako základní cíl této politiky je uváděno snížení emisí skleníkových plynů v ČR mezi roky 2005 a 2020 o 20 % (mezi roky 1990 a 2020 o 40 %), tzn. o 28 Mt CO₂ ekv. Pokud by byla realizována všechna v politice navržená opatření, předpokládají autoři, že by došlo k redukci až o 36 Mt CO₂ ekv., tedy až o 25 % emisí z roku 2005, kdy představovaly 146 Mt CO₂ ekv. Ve světle faktu, že měrné emise na 1 obyvatele ČR jsou v porovnání s průměrem EU o 35% vyšší (viz konstatování v kapitole 2. Emise skleníkových plynů v ČR na str. 6) není tento cíl nikterak ambiciózní.
4. Scénář dalšího snižování emisí skleníkových plynů v ČR vychází z potenciálů v následujících sektorech: v energetice o 21 Mt, z toho rozvojem obnovitelných zdrojů energie o 9 Mt, jaderné energetiky o 8 Mt a výroby elektřiny spalováním zemního plynu o 4 Mt. Je třeba prokázat vyšší potenciál obnovitelných zdrojů oproti jaderné energetice. V oblasti konečné spotřeby domácností a komerční sféry se potenciál redukce odhaduje na 6 Mt, v průmyslu na 4 Mt, v dopravě na 2 Mt, v zemědělství a lesnictví na 3 Mt. Scénář je dle autorů vytvořen podle celosvětově uznávané metody výpočtu a přizpůsoben specifikům ČR. Toto tvrzení však nelze z POK ČR nijak ověřit a nezabývá se jím kupodivu ani Vyhodnocení SEA (viz lapidární konstatování o dostatečnosti podkladů v kapitole 8.3. na str. 64).
5. POK správně na str. 9 poukazuje na důležitost posouzení nákladů na navrhovaná opatření v porovnání s výnosy, pomíjí však bohužel v argumentaci pro využití potenciálu relativně drahých obnovitelných zdrojů energie a plynu úsporu externích nákladů (externalit neboli nákladů vyvolaných u jiných skupin subjektů, než je investor, např. zlepšením důsledků na zdravotní stav obyvatel, na ekonomiku jiných sektorů, jako je např. zemědělství, lesní a vodní hospodářství ap.) a tím i celospolečenskou ekonomickou účinnost. Motivování k využívání obnovitelných zdrojů energie administrativně deformovanými výkupními cenami takto vyráběné energie oproti cenám tržním je ospravedlnitelné jen krátkodobě k odstranění zaostávání ČR, nikoliv dlouhodobě nebo dokonce trvale.

6. Vysoký potenciál snižování emisí skleníkových plynů v energetice ČR nahrazováním dožívajících elektráren spalujících uhlí, konstatovaný v předposledním odstavci kapitoly 6. na str. 9 je třeba plně rozvinout důsledným směřováním hospodářství k energetickým úsporám a využívání obnovitelných zdrojů. To by v POK ČR mělo být zdůrazněno proti snaze prodlužovat životnost uhelné energetiky a související snaze prolomit územní ekologické limity těžby, které jsou přímou sabotáží snah o snížení emisí CO₂ a dalších skleníkových plynů. Tato vazba POK ČR na budoucí Státní energetickou koncepci je klíčová a měla by být více zdůrazněna i ve Vyhodnocení SEA.
7. Velmi cennou kapitolou je kapitola 8. Co může udělat každý z nás na str. 9. Správně připomíná, že přispět může a musí každý a efekt nepřinesou jen opatření přijatá a prosazovaná „shůry“.
8. V grafu potenciálů a nákladů snižování emisí skleníkových plynů v ČR na str. 11 postrádáme u dopravy jednak potenciál úspor vyplývajících z redukce zbytné dopravy komodit, dosažitelných v lokálních a regionálních materiálových a energetických okruzích, ale díky dotovaným a tím i deformovaným cenám dopravy bohužel konkurenceschopných i při zbytečné dopravě na velké vzdálenosti, a také potenciál úspor zbytné dopravy dosažitelný racionálnějšími rozmístováním funkcí v území, tedy v územním plánování. Zvyšování energetické účinnosti dopravy spočívá mj. i ve změně stávajícího nepříznivého trendu v dělbě dopravní práce se zvyšujícím se podílem nákladní silniční a letecké dopravy a snižujícím se podílem železniční a vodní dopravy, v přepravě osob pak s rostoucím podílem individuální automobilové dopravy a klesajícím podílem veřejné dopravy uvnitř měst i v obsluze venkova. Tyto argumenty by měly být v POK ČR více rozvedeny.
9. Na téže straně u obnovitelných zdrojů energie v položce „Na co si dát pozor“ nepovažujeme za šťastné formulování první odrážky „Zajištění dostatku biomasy“. Ve vztahu k ochraně přírody, krajiny vč. krajinného rázu a k potřebě co největší soběstačnosti ve výrobě základních potravin má rozloha půdy, kterou je možno bez negativních vlivů věnovat produkci biomasy, své zřejmé horní limity. Je třeba definovat spíše reálné optimum odpovídající přírodním i kulturním podmínkám ČR v nejširších souvislostech a nepřekročit z toho vyplývající limity.
10. U opatření k ochraně klimatu, obsažených v tabulce na str. 12, považujeme u průmyslu za vhodné doplnit důsledné využívání odpadního tepla všude tam, kde lze využít rekuperace ve výměnících, důsledné odstraňování úniků tepla v rozvodech řádnou údržbou a okamžitým odstraňováním poškození izolací, poruch a netěsností, opakovaným používáním chladících i tepelných médií ap.
11. U opatření navrhovaných v téže tabulce v energetice se lze pozastavit nad tím, že MŽP počítá s nižší dosahovanou účinností retrofitů starých uhelných elektráren, než odpovídá BAT a než MŽP aktuálně požaduje od ČEZ pro rekonstrukci elektrárny Pruněrov II (jen 37,5–39 % namísto 42 %). To by mělo být změněno nebo přesvědčivě vysvětleno.
12. Také v položce věnované v této tabulce konečné spotřebě energie je u tepla záhodno zmínit možné úspory formou rekuperace pomocí tepelných výměníků, akumulace do vody nebo jiného média přinejmenším v režimu den - noc ve vytápění a v klimatizaci. Nejedná se pouze o dostatečnou tepelnou izolaci a zvýšenou účinnost zdrojů.
13. U myček nádobí a praček v domácnostech je kromě přímé spotřeby elektřiny možno další úspory energie nalézt v prokazatelně nižší spotřebě vody.
14. Také ke zde uvedeným opatřením v dopravě možno přidat další, jak jsou naznačena v bodě 8 tohoto stanoviska.
15. Za velmi důležité a správné pro prosazení POK ČR u veřejnosti i v politických strukturách státu považujeme vzhledem k zjevné skepsi části politické reprezentace a nezájmu a netečnosti významné části veřejnosti uvedení celé Části 1 o změně klimatu, i když je to text dlouhý, s výrazně osvětovým účelem. Důležité jsou i partie psané kurzivou o možných důsledcích globálního oteplování. Kromě dlouhodobého trendu ve vývoji klimatu je třeba zmínit i větší rozkolísanost a častější výskyty extrémů počasí, kterých jsme spíše svědky, a to nejen směrem k vyšším, ale i nižším teplotám.
16. S ohledem na relativně nízký český podíl na emisích skleníkových plynů cca 0,3% je třeba velmi dbát na mezinárodní kontext přijímaných opatření a nezbavit příliš radikálními opatřeními v ČR

- zemi výkonnosti a konkurenceschopnosti. Na druhé straně tento argument nelze nadále používat pro ospravedlnění dalšího zaostávání za zeměmi EU, odkladů nezbytných strukturálních změn v energetické politice a odklonu od uhelné energetiky, jak činí MPO pod tlakem uhelné energetické lobby, dokonce v rozporu s deklaracemi obsaženými v operačních programech Průmysl a podnikání a Podnikání a inovace (viz text kurzivou na str. 37 POK).
17. Ve výčtu možných vlivů změn klimatu na lidské zdraví na str. 29 postrádáme zmínku o posunu výskytu subtropických a tropických rostlin a živočichů severněji a s tím spojená nová nebezpečí, jako výskyt nových alergenů, jedovatých rostlin a živočichů, nových u nás dosud se nevyskytujících nemocí, což vše bude ještě posíleno zvýšenou imigrací obyvatel z ještě více ohrožených oblastí v přímoří, v subtropích a tropech i do naší země.
  18. V subkapitole 2.2.1.2. Stávající nástroje a průmyslová praxe na str. 36 postrádáme zmínku o dalším nedostatku aplikace zákona o integrované prevenci a regulaci znečištění ovzduší, totiž nekonfrontování emisí znečišťovatelů s imisní situací v místě a regionu a neredukování emisních limitů nebo lokalizace s ohledem na reálný již existující stav v území. Tak je možné do postižených oblastí v rozporu s veřejnými zájmy umisťovat další a další zdroje znečištění ovzduší, pokud samy o sobě splňují emisní limity v řízeních o IPPC a požadavky na nejlepší dostupnou technologii (BAT), což je samozřejmě špatně.
  19. Za vysoce pozitivní považujeme pregnantní požadavek POK na zachování územních ekologických limitů těžby uhlí v kapitole 2.3. Energetika na str. 43.
  20. V subkapitole 2.3.1.2. Výroba a spotřeba tepla v ČR postrádáme zmínku o dosud nevyužitém potenciálu sluneční energie na lokálním i regionálním vytápění a ohřevu vody oproti vyspělým zemím Evropy a díky deformaci výkupních cen elektřiny i oproti fotovoltaice, jak je naopak dobře popsáno na str. 58 v kapitole věnované možnostem využívání solární tepelné energie a na str. 60 v kapitole 2.3.4.5. Potenciál výroby elektřiny a tepla z OZE.
  21. Vítáme konstatování v kapitole o nástrojích 2.4.3.2 POK, že mezi nástroje státní správy a samosprávy, ovlivňující spotřebu energií a tím i ochranu klimatu, lze řadit mimo jiné i územně plánovací dokumentaci. Bohužel se to nepromítlo do bodu 2.4.3.5 o potřebných změnách legislativy pro územní plánování, resp. do indikátorů udržitelného vývoje měst sledovaných v územně-analytických podkladech, do hodnocení konceptů a návrhů ÚPD z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví a do posílení ekonomických částí územních plánů. Stávající stavebním zákonem požadované hodnocení vlivů navrženého řešení na udržitelný rozvoj území je z tohoto pohledu definováno vágně a nedostatečně. Také zde zcela chybí důraz na racionalitu rozmístění funkcí v území a vytváření podmínek pro malé materiálové a energetické okruhy, redukující objemy zbytné dopravy, jak je zmíněno již v bodě 8 tohoto stanoviska.
  22. Stejnou připomínku lze uplatnit i k bodu 2.5. Doprava.
  23. Při koncipování opatření k vyššímu využívání biopaliv v dopravě považujeme za nezbytné podobně jako u produkce biomasy zvážit optimální podíl potřebných energetických plodin i z hledisek soběstačnosti v produkci potravin, ochrany přírody, krajiny, její biodiverzity a krajinného rázu a také dlouhodobé účinky bioaditiv na životnost a účinnost motorů. V tomto smyslu je třeba přesvědčivě vyvrátit pochybnosti, zda náklady a negativní důsledky nepřevýší očekávané přínosy a postupovat obezřetně, bez konjunkturálních neuvážených akcí, které by mohly snahy svými důsledky zdiskreditovat.
  24. V kapitole 2.5.3. Podpora využívání klimaticky šetrné dopravy by mělo být jednoznačně deklarována podpora železniční dopravy a její modernizace tak, aby mohla vykonávat rozhodující podíl na dopravní práci u nákladů na střední a dlouhé vzdálenosti a dopravy osob v meziměstské dopravě a obsluze venkova. Je stěžejní pochopitelné a vysvětlitelné při hustotě osídlení a také tratí zděděných z dob Rakouska - Uherska, že dnešní silná ekonomika nejen nedokáže stavět v potřebném rozsahu vysokorychlostní tratě a potřebné doplňkové nové tratě, které by zkrátily jízdní doby do některých

destinací (např. Praha - Liberec přes Milovice, jak předpokládá Územní plán Pražského regionu), ale nedokáže ani udržet v pořádku z dob reálného socialismu zděděnou železniční síť a provoz na ní a dochází k rušení některých regionálních tratí a nahrazování dopravní obsluhy venkova energeticky náročnější a emisně nepříznivější silniční dopravou, často jen individuální. To vše je přece v rozporu s veřejnými zájmy na sociálním smíru a na ochraně životního prostředí, vč. klimatu.

25. Také v kapitole 2.6. Zemědělství a lesnictví je třeba opatření navrhovaná k ochraně klimatu poměřovat i zájmy ochrany přírody, krajiny, kulturního dědictví a přírodního bohatství a neochuzovat je jednostranným pojmáním úkolu. I zde je třeba zmínit nezastupitelnou úlohu územního plánování, ale také ekonomického posuzování mimoprodukčních služeb ekosystémů v komplexních pozemkových úpravách i ve vlastní zemědělské a lesní výrobě.
26. Část 3. Ekonomické souvislosti ochrany klimatu podle našeho názoru nedostatečně pojednává problematiku externalit, tedy nákladů vyvolaných jiným subjektům, než jsou bezprostřední „pachatelé“ klimatických změn, ale které se promítají do celospolečenské ekonomiky vývoje, nerozlišující podíl soukromých a veřejných rozpočtů na řešení všech důsledků změn. Doplnění v tomto smyslu by bylo pro POK přínosnější, než opakování týchž grafů, které jsou v materiálu již jednou obsaženy v předchozích kapitolách (viz např. graf na str. 115 a následující).
27. Přestože POK ČR v úvodu odkazuje u adaptačních opatření na změnu klimatu k samostatné souběžně zpracovávané koncepci, obsahuje na závěr Část 4. Adaptace na změnu klimatu. Komplexnosti materiálu a postižení potřebných souvislostí to nepochybně prospívá. I když jsou zde navrhovaná adaptační opatření uvedena a popsána jen velmi stručně, doplňují dobře představu o celé šíři problematiky spojené se změnami klimatu a představují dobrou osnovu pro navazující adaptační koncepci.
28. Ke zde neuvedeným kapitolám POK ČR nemáme připomínek. Považujeme materiál přes výše uvedené připomínky za vcelku velmi kvalitní a jeho projednání a přijetí vládou, ale poté také respektování všemi resorty za velmi potřebné.

B K vyhodnocení vlivů na životní prostředí:

1. Vyhodnocení vlivů Politiky ochrany klimatu ČR zpracovala pro MŽP firma Integra Consulting Services, spol. s r. o., Praha, zastoupená jednatelkou Ing. Janou Kortanovou se spolupracovníky pod vedením autorizované osoby pro posuzování vlivů na životní prostředí Mgr. Martina Smutného. Členy týmu byli i externí spolupracovníci pro vyhodnocení vlivů na veřejné zdraví MUDr. Eva Rychlíková, pro hodnocení vlivů na lokality NATURA 2000 RNDr. Marek Banaš, PhD. a pro ochranu ovzduší Ing. Vladislav Bízek, CSc. Tento mezinárodně zkušený tým splňuje předpoklady pro řádné formální i věcné zpracování vyhodnocení SEA.
2. Vyhodnocení SEA splňuje formální náležitosti, předepsané zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění a navazující předpisy MŽP i MZd ČR.
3. Přes bohatou dokumentaci údajů o stavu a trendech ve vývoji území ČR, o možných problémech a souvislostech s předmětem této koncepce, o možných přímých i nepřímých vlivech POK ČR na životní prostředí, veřejné zdraví a na lokality NATURA 2000, lze zpracovatelům vyhodnocení SEA vytknout, že nezachytili některé z námi výše uvedených problémů a připomínek a nezakomponovali je do závěru a doporučení a do návrhu stanoviska MŽP k uvedené koncepci. Doporučujeme je proto zvážit při formulování a vydání konečného znění stanoviska Odboru posuzování vlivů na životní prostředí MŽP k Politice ochrany klimatu a jejímu Vyhodnocení SEA.

V Praze dne 22. dubna 2010

Za Společnost pro trvale udržitelný život:

Ing. Jiří Dlouhý, v.r. – předseda

5.3 Územní ekologické limity těžby v Severočeské hnědouhelné pánvi

Reálné nebezpečí prolomení limitů těžby v SHP bylo spouštěcím mechanismem diskuse na toto zdánlivě v nedávné minulosti vyřešené téma

5.3.1 Stanovisko Komise životního prostředí Akademie věd České republiky k problematice tzv. „územních ekologických limitů těžby“ v Severočeské hnědouhelné pánvi

Tzv. „Územní ekologické limity těžby v SHP“ byly vyhlášeny usnesením vlády ČR č. 444 v roce 1991 jako povrchovou těžbou nepřekročitelné linie chránící zbytky osídlení, památek, přírody, krajiny, dopravní a technické infrastruktury a obyvatel pánevních okresů tehdejšího Severočeského kraje před pokračováním několik desetiletí trvající bezprecedentní devastace povrchovou těžbou uhlí a jejími důsledky na lidské zdraví a krajinné ekosystémy, vč. lesů Krušných hor.

Vláda v usnesení uložila vrátit se k tomuto tématu do roku 2005 znovu v souvislosti s přípravou Státní energetické koncepce, připravované Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR v letech 2003–4. Učinila tak s předpokladem, že oněch zhruba 14 let umožní jednak zahladit rekultivacemi krajiny a regenerací sídel nejhorší jizvy způsobené těžbou, jednak že se mezitím česká legislativa a správní praxe pro řešení podobných střetů zájmů a respekt k soukromému majetku dostanou na evropské standardy a konečně, že také technologická úroveň těžby, energetiky a racionalita využití energií v průmyslu, zemědělství i u drobných spotřebitelů za ta léta dostanou na úroveň, která dovolí šetrnější přístup těžby i využití uhlí na krajinu i osídlení.

Protože se tyto optimistické předpoklady do roku 2003 nesplnily, vydalo MŽP na přelomu let 2003–4 k připravenému znění Státní energetické koncepce MPO, která prosazovala prolomení územních ekologických limitů těžby na Velkodole Čs. armády, spojené s likvidací Černic a Horního Jiřetína již před rokem 2020, záporné stanovisko o vlivech na životní prostředí (SEA) a vláda ČR schválila koncepci v modifikované podobě bez prolomení těchto limitů před rokem 2030.

V současnosti se toto téma znovu otevírá v souvislostech s úvahami o řešení hospodářské krize, o konkurenceschopnosti a energetické bezpečnosti hospodářství ČR, rostoucí nezaměstnanosti, aniž byl uplynulý čas od vyhlášení limitů využit pro výraznější změnu orientace našeho hospodářství od těžby a vývozu surovin a energie, a v tom i životního prostředí, od těžkého hutního, chemického a strojírenského průmyslu k sofistikovanějším výrobám s větším množstvím zhodnocení vstupů, vyšším podílem lidského umu a práce.

K úvahám o nutném prolomení limitů vedou paradoxně i zjednodušené interpretace závěrů tzv. „Pačesovy komise“ k dalšímu zaměření české ekonomiky a energetiky, tedy práce, na které se spolupodílela i pracoviště AV ČR.

Za této situace považuje Komise životního prostředí Akademie věd ČR za důležité, aby připomněla občanům a rozhodovacím místům nejen v dotčených obcích, v Ústeckém kraji, ale i v ústředních orgánech státní správy některé další důležité okolnosti a souvislosti, které s rozhodováním o zachování nebo prolomení územních ekologických limitů těžby souvisejí, jsou neméně důležité a nelze je proto ignorovat:

1. Hygienicko – epidemiologické práce a výzkumná porovnání s oblastmi nenarušeného životního prostředí v ČR, prováděné od počátku 90. let minulého století v SHP dodnes prokázaly, že znečištění ovzduší, vody a půdy v SHP spolu s narušenou sociální skladbou, vnuceným způsobem života a životosprávou, stresem a nedostatky v příležitostech k regeneraci sil vedly u obyvatel SHP nejen k výrazně zvýšené nemocnosti, vyšší úmrtnosti, ke sníženému věku dožití, zpomalenému vývoji dětí a k dalším negativním důsledkům pro tehdejší populaci postiženého území, ale propsaly se do jejich genetické výbavy a ovlivňují negativně i charakteristiky potomků postižených obyvatel do dalších generací. Povrchová těžba uhlí s jejími ohni, zápary, prašností a hlukem jsou spolu s energetikou a chemickým průmyslem na ně navazujícími dodnes hlavním zdrojem znečištění ovzduší, půdy i vod.

Toto znečištění po výrazném, ale přechodném poklesu v 90. letech po odsíření elektráren a dalších velkých zdrojů znečištění ovzduší, začíná stagnovat a někde znovu růst. Hrozí nebezpečí, že pokud bude zátěž území a jeho obyvatel pokračovat, tyto charakteristiky se nejen nezlepší, ale mohou se ještě zhoršovat synergickým a kumulativním působením.

2. Podobně i kontaminace půdy v celé SHP a v blízkém okolí, především v Krušných horách, způsobují i po letech obtíže s obnovou lesních porostů a jsou příčinou opakovaných neúspěchů u pokusů o reintrodukcii původních dřevin, rostlinných i živočišných druhů, dříve zde hojných. Také zde lze očekávat zlepšování až po desítkách let a jen za předpokladu, že zátěž již nebude pokračovat.
3. Je prokázáno, že těžba pod úpatím Krušných hor až po výchoz sloje, odlehčující patu jejich svahů na delším úseku, představuje geologicko-stabilitní a bezpečnostní riziko, ohrožující důlní provoz, těžební mechanismy i pracovníky lomů, ekosystém bučin na těchto svazích, tvořící zejména po rozvratu smrčín ve vyšších polohách hor důležitou a nenahraditelnou součást územního systému ekologické stability tamní krajiny. Rovněž nutností odvedení vod stékajících z hor mimo těžební jámy mění odtokové poměry do té míry, že to hrozí místním nedostatkem vody v některých oblastech podhůří.
4. Ve vztahu ke globálním souvislostem změn klimatu a k celosvětové snaze omezit emise CO₂, k ekonomickému profilu kraje a nezaměstnanosti, je další orientace jen na těžbu uhlí jako vyčerpateľného zdroje energie či chemické suroviny nesprávná. V dalších desetiletích přijde nutně další útlum uhelné energetiky a uhlí získá ve stále větší míře charakter cenné chemické suroviny pro inteligentnější využití, než masivní pálení s nízkou účinností a vývoz elektřiny a tím i životního prostředí kraje do zahraničí. Zachování zásob uhlí za liniemi územních ekologických limitů pro další generace je nanejvýš žádoucí.
5. Z tohoto pohledu Komise ŽP AV ČR nepovažuje za systémově správné a logické trvat na úplném odpisu zásob uhlí za těmito územními limity, ale doporučuje jejich převod ze zásob bilančních do zásob nebilančních, a to z důvodů převažujícího veřejného zájmu, než je jejich okamžité vydobytí a využití jen jako paliva. Orgány veřejné správy by naopak měly podporovat jako protikrizové opatření vznik nových pracovních míst v jiných oborech podnikání, které v budoucnu místa v doznívající těžbě postupně nahradí a vytvoří onen žádoucí nový, dlouhodobě udržitelný ekonomický profil kraje, bez negativních vlivů na životní prostředí.
6. K tomu je nutno přispět mimo jiné i výraznou modernizací zdrojů a soustav zásobování teplem pro obytnou a občanskou sféru, která je na rozdíl od elektroenergetiky výrazně zaostalá, poruchová, vykazuje obrovské ztráty v rozvodech a v místech konečného užití. Je při tom třeba využít kromě vlastních prostředků majitelů a správců i podpor z veřejných zdrojů včetně fondů EU, neboť jde o svrchovaně veřejný zájem.
7. Kromě stránky materiální je třeba vzít v potaz i dlouhodobé synergické a kumulativní negativní působení zhoršeného životního prostředí, ohrožení majetku a existenční nejistoty lidí v ohrožených obcích, z nichž někteří se před těžbou museli za život stěhovat i několikrát a kteří potřebují konečně klid a jistotu dožití ve své obci, ve své občanské komunitě, v důvěrně známém prostředí. Lze očekávat, že odklad využití těchto zásob za liniemi územních ekologických limitů vytvoří časový prostor nejen pro zahojení jizev na krajině a osídlení, pro nalezení šetrnějších způsobů těžby a lepší využití uhlí, ale i pro zahojení jizev na duších dnešní generace tamních obyvatel. Další generace, které budou žít v již „uklizené“ krajině a regenerovaných sídlech, mohou pak být vstřícnější pro hledání kompromisů mezi potřebou těžby a ochranou prostředí za těmito limity, pokud rozsah a způsob těžby uhlí, jeho doprava a následné využití budou podřízeny požadavkům ochrany životního prostředí, přírody, krajiny i lidského zdraví, jak tomu musí být v civilizované společnosti.

Všechny tyto argumenty mluví v současné době jednoznačně ve prospěch zachování územních ekologických limitů těžby v SHP přinejmenším v následujících dvou desetiletích a pro jejich zakotvení v územně plánovací dokumentaci Ústeckého kraje i obcí, na území kterých se zbývající zásoby uhlí nacházejí. Pro budoucnost kraje a jeho obyvatel je žádoucí, aby stát konečně naopak výrazněji podporoval diverzifikaci ekonomického profilu kraje, aby se z jednostranného, pro ekonomickou a sociální stabilitu i pro životní

prostředí nevhodného zaměření postupně dostal do pestřejší nabídky pracovních příležitostí v oborech, využívajících jiné jeho přednosti, než konečné a neobnovitelné zdroje surovin a energie, jako je uhlí.

V Praze dne 3. března 2010

5.3.2 Nepravdy kolem limitů těžby v SHP

Považuji za nezbytné vyvrátit některé nepravdy, které se v souvislosti s limity pro povrchovou těžbu záměrně šíří, nebo z neznalosti věci přecházejí.

Schválení „limitů“ v roce 1991 prý bylo politické rozhodnutí, podmíněné dobovým ovzduším (poslanec Albrecht). Ve skutečnosti bylo usnesení vlády ČR č. 444/91 legislativním završením dlouhodobého střetu mezi povrchovou těžbou hnědého uhlí a všemi ostatními zájmy v území.

Střet mezi těžbou nerostů a ostatními zájmy probíhá i jinde (nejen v naší republice) a je řešen různými způsoby: „odpisem zásob“ (tento terminus technicus by měli geologové a baňaři vysvětlit panu Klausovi), vyhlásováním „pilířů“ zejména u hlubinné těžby, rušením vyhlášených „dobyvacích prostorů“ a v Severočeské hnědouhelné pánvi (SHP) v rámci územního plánování, probíhajícího průběžně od padesátých let 20. století, stanovením „pevných linií pro těžbu“. (Lze snadno doložit územními plány, schvalovanými dříve nejvyššími státními orgány, nyní krajskou samosprávou.) Bez těchto omezení těžby by mnohá města ležící na uhlí dnes u nás ani v Evropě (např. Lipsko a Slezské aglomerace) neexistovala. Těžba uhlí se těmto omezením vždy bránila a zřejmě bude bránit, protože chce mít volné ruce pro svůj rozvoj. (Viz též stále otevřený rozpor mezi zákony „horním“ a „geologickým“ a ostatní legislativou.)

V případě SHP jde o povrchovou těžbu uhlí a zřejmě světově ojedinělou kumulaci nepříznivých podmínek a důsledků (pánev mezi Krušnými horami a vnitrozemskými pohořími, se specifickým klimatem, s kumulací osídlení od nejstarších dob, intenzivně industrializovaná a urbanizovaná s několikerým migračním pohybem obyvatelstva za posledních sto let atd.). Nejhorší, co může takové území potkat, je plošně neomezená povrchová těžba uhlí a jeho spalování v něm.

Další nepravdou je, že jde jen o střet dalšího rozvoje lomu ČSA s obcemi Horní Jiřetín a Černice, který lze vyřešit vykoupením domů a dalšími finančními náhradami.

Ve skutečnosti jde o zrušení limitů pro těžbu, které se týkají širšího území (viz vl. usnesení č. 444/91) a tím vytvoření precedentu pro střety se všemi ostatními zájmy v budoucnosti. V SHP např. osídlení aglomerací Litvínova, Chomutova, chemické závody atd. V podstatě se jedná o střet mezi finančním zájmem jedné soukromé firmy (Czech Coal), která chce mít možnost neomezeně těžit nebo výhodně prodat tento lom a veřejným zájmem, který mají chránit orgány státní správy nebo samosprávy.

Důvody pro „prolomení limitů“ tuto skutečnost jen kamuflují a podle potřeby se střídají. Jednou je to energetická politika státu a její zabezpečení z hlediska mezinárodního, podruhé zajištění zaměstnanosti, ceny energií, nejnověji teplárenství atd. Všechny byly postupně vyvráceny a pak nahrazeny jinými v ústech činitelů, kteří by měli hájit komplexní veřejný zájem. Je vcelku jedno, jsou-li nevědomky nebo vědomě (za co?) de facto mluvčími současných majitelů této firmy, kteří nedávno do SHP přišli a jednou zase odejdou „dolovat“ jinam. Avšak území a jeho obyvatelé zůstanou a budou řešit následky z veřejných prostředků. Zaplatit je možné domky, ne však domov, na dlouhá desetiletí zdevastovanou krajinu, životní prostředí a kvalitní život lidí.

Horní Jiřetín a Černice dnes brání mnohem širší území a zájmy sídelní a výrobní infrastruktury, životního prostředí atd., tak jako nedávno hájil a zatím uhájil zámek Jezeří, lesy na svazích Krušných hor před těžbou prosazovanou až na výchoz sloje se všemi důsledky, zejména geologickými a ekologickými.

Ještě před nedávnem byli ODS, sociální demokraté i komunisti pro prolomení limitů. Od té doby se stanovisko soc. dem. i ODS občas mění – na základě čeho? Budou volby. Slíbíme cokoli, po volbách vysvětlíme proč to nešlo, máme na čtyři roky pokoj a pak se uvidí (viz Mládek v LN). Politika Fischerovy vlády, respektive ministra Tošovského, bez ohledu na předchozí dohody jim nahrává. (Připravené revize dávno zastaralých zákonů a nutná opatření odložíme až pro novou vládu; zatím připravíme půdu pro prolomení limitů budoucí vládou ať už to budou sociální demokraté nebo ODS.)

Ze vzpomínek pamětníka

(Do roku 1973 na základě dokumentace, vč. schvalovacích dokumentů územních plánů. Po roce 1973 vlastní zážitky.)

„Územní plán rajonu SHP“ obsahoval od začátku šedesátých let minulého století „pevné linie pro těžbu“ a podmínku odsíření pro nové elektrárny. Jak byl po schválení vládou plněn státní správou při změnách větrů od východu, je už jiná otázka. Další Územní plán SHP z roku 1976, opět schválený vládou, byl napadán vzápětí těžaři ve jménu tzv. „velké varianty“, která by umožnila vytěžit veškerou dobytelnou sloj z povrchu a předpokládala přemístit většinu osídlení mimo ni.

I v době potíží s odbytem uhlí požadoval generální ředitel Bauer (člen ÚV KSČ a tudíž nadřízený předsedy KNV) po splnění plánu těžby jeho překračování vánočními směnami (prémie pro vedení a příplatky horníkům). Objížděl doly a argumentoval způsobem: „přece nechcete návrat roku 1968 a hrozbu nezaměstnanosti“. Co se dělo s přebytečným uhlím, znám jen z doslechu a proto neuvádím. V době boje o Jezeří a Duchcov (kde byly zbytečně zlikvidovány nenahraditelné hodnoty přírodní i památkové a stejně se netěžilo) bylo argumentováno těžaři: „a chcete svítit nebo ne?“

Rok 1989 a po něm privatizace ČEZ z 50 % a dolů ze 100 % obnažila veškeré vztahy. Podnikatelům jde o zisk až na prvním místě a po něm může přijít potopa. V orgánech státní správy (ministerstvo průmyslu a další) i samosprávy, zabývajících se SHP, mají rozhodující slovo lidé tak či onak spjatí s bývalým „Palivo-energetickým komplexem“. Nezáleží na tom, jestli vládní sociální demokracie (ministr Urban) nebo ODS (ministr Říman). Příklad: náměstek ministra průmyslu Pecina argumentuje na besedě STUŽ ve prospěch těžby, formulacemi, které jsme slyšeli od těžařů dvacet let předtím a které se stále opakují. Poradce ministra průmyslu Hanzlíček v rozhlasové besedě v roce 2006 s dr. Markem a se mnou totéž.

Kolem roku 2000 doly tvrdily, že k roku 2005 dožije stávající technologie, postupně se musí obnovit, jinak zastaví těžbu se všemi důsledky, výše uvedenými. Máme rok 2010, technologie zdá se zůstaly, a teď myslím říkají, že lom ČSA může v rámci limitů těžít jen do roku 2014. Bývalý ministr Urban přiznává, že dosavadní prostředky k prolomení limitů selhaly a bude třeba hledat nové – sofistikovanější. (Snad mediální kampaně a široká referenda?) I referenda a různé ankety mají svá úskalí nejenom ve formulacích dotazů. Záleží především na tom, jestli zahrnují ty obyvatele, jichž se problematika limitů bezprostředně dotýká, nebo mnohem širší okruh těch, kteří o ni vědí jen z mediálních kampaní, často zkreslených, zmanipulovaných, nebo dokonce koupených.

Závěr:

Prolomení limitů těžby by znamenalo návrat nešťastného vývoje před rokem 1990, kdy se zaměstnanost zajišťovala technologiemi těžby z poloviny minulého století. Pamatujeme dobu, kdy se tento způsob prognózoval až do r. 2131.

Zaměstnanost v SHP se musí zajistit diverzifikovanými pracovními příležitostmi na úrovni 21. století. Ty nepřítáhne opětne znejistění osídlení v širokém území, ale naopak trvalé limity a nejlépe odpis části zásob, a tím vytvoření podmínek pro dlouhodobé investování.

Dosavadní vývoj ukazuje, že v pozadí nejrůznějších argumentů pro další neomezenou těžbu, byl peňěžní zisk, dnes zisk soukromých finančních makléřů sídlících nevíme kde, na úkor kvality života všech ostatních, kteří budou žít v SHP po řadu dalších desetiletí.

Zdeněk Stáhlík, v Praze 8. 3. 2010

5.3.3 Poznámky pro Českou televizi o problematice limitů těžby v SHP

Je s podivem, že problematiku limitů těžby v SHP zužují politici i publicisté často jen na problém vyrovnání se těžaře s majiteli nemovitostí v likvidační ohrožených obcích.

Co se týká nějakého nového a zajímavého pohledu na problematiku limitů, sám za sebe bych zdůraznil důležitost zachování nejen těch dvou sídel - Černic a Horního Jiřetína a zachování dostatečného odstu-

pu těžby i od sídel Janov, Hamr a Litvínov, ale také zabránění ztíženého přístupu do dalších obcí nahoře v Krušných horách, zatím tudy dostupných. Kromě ochrany přírodního fenoménu bučin na jižních svazích Krušných hor a zachování přírodního okolí obou sídel od arboreta pod Jezeřím a svahů Krušných hor dál k východu je důležitá ochrana a zachování celého širšího koridoru vedoucího k jihu kolem Jiřetínského potoka, který svádí vody ze svahů Krušných hor do vnitrozemí. Jeho přerušení pokračováním těžby VČSA na východ by vedlo k nutnosti tyto vody složitě obvádět kolem těžební jámy, zhoršit ještě více vodní poměry ve srážkovém stínu Krušných hor a zvětšit problém ochrany před záplavami jak dolů, tak vodních toků a území, kam už jsou nebo by musely být tyto vody odváděny. Problém limitů pro sídla Černice a Horní Jiřetín není v těžbě za územními limity v prostoru dnešních Chemických závodů v Záluží u Litvínova, kde je (pod nimi) největší zásoba dosud netěžených zásob uhlí. Jejich problém je, že tyto zásoby mají být dle dnešních představ majitelů práv těžby spojovány právě s osudem VČSA a jeho těžební technologie.

To by vyžadovalo její průchod pod Černicemi a Horním Jiřetínem přesto, že právě v tomto prostoru už žádné velké zásoby uhlí nejsou a daly by se opravdu odepsat. Vykliňuje tam jen okrajový výchoz sloje, vydatnější jižnější partie zásob již byly v minulosti těženy hlubinnou těžbou a dokonce i povrchově (Důl Obránců míru), ale bezproblémová povrchová těžba zde byla předčasně ukončena a její vnější výsypka jižněji pod Černicemi a Horním Jiřetínem by musela být postupem VČSA znovu odtěžena. Skutečný poklad ale na těžaře čeká až pod tím Chemopetroleem, ke kterému se právě tudy chtějí od západu prodrat. My, zastánci zachování limitů, nemáme problém s výhledovou budoucí těžbou pod chemičkou, až jednou dožije a nikdy jsme neprosazovali odpis těchto hlavních zásob za limity. My ale nechceme, aby hodnota zásob pod Chezou byla jako samozřejmost spojována s těžbou VČSA a tím i se zničením Černic, Horního Jiřetína a popisovaného přírodního okolí a koridoru kolem Jiřetínského potoka.

Pro majitele MUS je rozpojení osudů VČSA a těžby zásob pod Chezou těžkou finanční ztrátou, snižuje totiž (těžba do limitů mu vydrží jen cca do roku 2022) cenu jeho portfólia. My trváme na zachování Černic, Horního Jiřetína, Jezeří, arboreta, koridoru kolem Jiřetínského potoka jako záruky kontinuity a držení dobrých výchozích podmínek pro budoucí rekultivaci a opětovné zkulturnění krajiny i osídlení, takže trváme právě na tom rozpojení osudů obou zásob uhlí. Neblokujeme však budoucí nové rozfárání ložiska pod Chezou hlubinou či z povrchu, jen ne z VČSA. Proto argumentovat sumou 750 milionů tun uhlí za limity, které kvůli nim nebudou k dispozici, jak činí MUS, je falešné. My chceme netěžit pod Černicemi a Horním Jiřetínem a kontinuálně dál k východu od VČSA, nic víc, nic méně. Proti výhledové těžbě pod Chezou s uctivým odstupem od Horního Jiřetína, Hamru, Janova a vlastního Litvínova a k okolí šetrným způsobem nic nenamítáme.

Zásadně ale nelze celou problematiku redukovat jen na náhrady bydlení a cen nemovitostí, které by padly v Horním Jiřetíně a Černicích. Dokonce ani při ochotě vystavět náhradní celou vesnici i s kostelem. Určitě by nenahradily ztráty pracovních příležitostí v samotném Horním Jiřetíně, soudržnost občanské komunity obce, památky jako je zámek Jezeří, arboretum, kostel od J. B. Matheye a další hodnoty, o kterých se zatím nemluví, ale byly by zničeny nebo aspoň zneprístupněny. Těžaři argumentují tím, kolik pracovních příležitostí dodržáním limitů zanikne v hornictví. Tíše ale zamlčují, kolik jich těžba sama zlikvidovala na povrchu v průmyslu, zemědělství, lesnictví, vodním hospodářství, ve službách, kolik zničila přírodních zdrojů, památek, atraktivit pro lázeňství, rekreaci a cestovní ruch. Obnovují z toho jen zlomek a jejich příspěvky památkářům jsou směšně nízké, jinak by Jezeří nemohlo vypadat tak, jako na zaslaných fotografiích. O tom všem je třeba mluvit zejména teď před volbami.

Martin Říha

5.3.4 Dopis Martina Říhy redaktorce a moderátorce besedy, vysílané na rádiu Česko

Beseda se týkala otázky limitů těžby a kromě Martina Říhy se jí zúčastnil i Zdeněk Stáhlík, oba za STUŽ

Vážená paní redaktorko,

po přečtení Vašich námětů témat a po telefonické konzultaci s Ing. arch. Zdeňkem Stáhlíkem považujeme za potřebné doplnit pojetí pořadu o několik aspektů, které bychom rádi zdůraznili jako celoživotní

pracovníci působící v územním plánování, které každou činnost, která vnáší změny do území a jeho životního prostředí, musí posuzovat nikoliv jen samu o sobě, ale vždy v širokém ekonomickém, sociálním a environmentálním kontextu, komplexně a dlouhodobě, přičemž značnou roli hraje i faktor času, přesahující výrazně funkční období politických reprezentací obcí, krajů, členů parlamentu i vlád. Z tohoto zorného pohledu považujeme za důležité říci zejména, že:

1. Opakující se snaha prolomit územní ekologické limity těžby (ÚELT) nejen v SHP představuje setrvačnost myšlení, se kterým územní plánování bojuje již přes 50 let. Je to reziduum přístupu k národnímu hospodářství z dob, kdy se ve jménu abstraktních lepších zítřků kladl důraz na růst materiální výroby, neohlížející se ani na lidi, ani na přírodu a krajinu a životní prostředí postižených oblastí, takže namísto zlepšování životních podmínek se jim podmínky fakticky horšily až do míry, ohrožující je a jejich děti na zdraví a životech. Proto již při kontrole plnění usnesení vlády ČR č. 287/1990 o ozdravení životního prostředí v Sč. kraji uložila vláda ČR 15. 5. 1991 tehdejšímu ministru pro hospodářskou politiku a rozvoj mimo jiné **„vycházet při zpracování návrhu palivoenergetické politiky státu nejen z energetických požadavků odběratelů, ale i z limitů ekologické zátěže území“**. ÚELT byly stanoveny jako rozvedení tohoto úkolu do podmínek územního plánování jako „nepřekročitelné hranice v území, za nimiž nesmí být těžbou a energetikou přímo narušovány a likvidovány přírodní prvky, tvořící součást ÚSES krajiny, sídelní struktura, dopravní a technická infrastruktura, zajišťující život v území a překračovány nejvýše přípustné zátěže základních složek prostředí, tzn. půdy, vody a ovzduší“. Tento obrat v nazírání potřeb společnosti by měl být trvalý.
2. Černice a Horní Jiřetín představují podobný symbol, jako v minulosti zámek Jezeří s arboretem – překážku pro zahájení daleko větší devastace osídlení, přírody, krajiny i životního prostředí pokračující těžbou pod Janov, do bezprostřední blízkosti Litvínova, do prostoru Chemických závodů v bývalém Záluží. Také proto je třeba je podobně, jako u Jezeří uchránit a nedopustit projití těžby z prostoru VČSA za limity severovýchodním a východním směrem. To nevylučuje rozfárání zásob uložených pod Chemickými závody v Záluží někdy ve vzdálenější budoucnosti po jejich dožití, ale to nesmí být spojováno s průchodem velkostrojů pro povrchovou těžbu přes bývalý Důl Obránců míru, přes Černice a Horní Jiřetín a bude se muset odehrát v uctivé vzdálenosti i od Litvínova - Hamru a Janova. Vytěžení těchto zásob pod Chezou nesmí být spojováno s osudem Velkolomu ČSA, jak o to stojí dnešní těžaři, protože nikoliv výchoz sloje a zbytky zásob uhlí v prostoru pod Černicemi a Horním Jiřetínem, ale právě toto jádro zásob pod Chezou představuje vysoké zhodnocení práv těžby majitelů VČSA jen v případě spojování obou osudů a obě sídla by padla jako oběť podnikatelského zájmu jen kvůli průchodu stávající těžební technologie z VČSA jejich prostorem, čemuž právě ÚELT brání.
3. Politika vlády premiéra Fischera je v tomto ohledu pokrytecká - neupřímná. Na jedné straně deklaruje, že o prolomení limitů a nové energetické politice nerozhodne, protože jí k tomu chybí politický mandát, na druhé straně dělá v tichosti vše pro to, aby legislativně, exekutivně i politicky případné prolomení ÚELT usnadnila. Nepřijetí novely horního zákona, která sama o sobě prolomení neznamenala, jen vytvářela podmínky pro konání příslušného báňského úřadu, (aby nebylo nadále možné, aby těžař, resp. správce ložiska ani po 19 letech nepředložil potřebné podklady pro řízení o odpisu zásob), napadání státní podpory investic do rozvoje obcí Černice a Horní Jiřetín, jako je podpora výstavby kanalizace a ČOV ze SFŽP, jednostranný výklad závěrů tzv. Pačesovy komise k energetice, trvalý psychologický nátlak na občany i zastupitelstva obcí ze strany MUS, MPO a nyní i dopisy premiéra starostovi Litvínova, pokrytecké odkazování politiků nikoliv na místní, ale na krajské či celostátní referendum, kde většině účastníků je osud dotčených obcí lhostejný a pod strašákem nedostatku energie klidně zvedne ruku pro prolomení limitů, to vše svědčí o podléhání tlaku energetické a těžařské lobby.
4. Ani 19 let po přijetí citovaných usnesení prvních polistopadových vlád ČSFR a ČR se kromě elektroenergetiky nemodernizovala a nepřipravila ani výrobní sféra, ani komunální sféra a tepelné hospodářství měst a obcí na nezbytnost úspor, využití obnovitelných zdrojů energie. Program Zelená úsporám řeší jen část problému a běží teprve 2. rok, tepelné hospodářství počínaje kotelnami na uhlí

a konče rozvody je mnohde v kritickém až havarijním stavu, trpí nespolehlivostí dodávek a obrovskými ztrátami. To vše, včetně změny profilu ekonomické základny Sč. kraje, vzniku nových pracovních příležitostí již mohlo a mělo 19 let běžet! Těžba nejméně stejné počty pracovních příležitostí, kterými se ohání při své obhajobě, likvidovala a zlikviduje, pokud své zájmy na prolomení limitů prosadí. Argumentovat hrozící nezaměstnaností je demagogie. Uhlí je tak jako tak v území fenomén dočasný - je to neobnovitelný zdroj a stavět na něm trvalou budoucnost by bylo scestné.

5. Pokud se ÚELT na VČSA nyní prolomí a těžba bude pokračovat na východ, drtivá většina uhlí se spálí s bídnou dnešní účinností. Pokud se využití těchto zásob odloží pro budoucí generace, lze předpokládat, že technologie těžby i využití uhlí budou sofistikovanější, šetrnější k prostředí. Není žádný rozumný důvod je spálit a energii z velké části vyvézt dnes a připravit tak o možnost inteligentnějšího využití např. jako chemické suroviny naše vnuky a pravnučky. Proto ani nové Zásady územního rozvoje Ústeckého kraje by neměly prolomení limitů navrhopvat a také je neobsahují. Útlum uhelné energetiky je ostatně navrhovanou součástí připravované Politiky ochrany klimatu ČR, kde jsou uvedeny další dobré důvody globálního měřítká, proč by už po posledních Libkovicích (kde ta oběť nakonec byla zbytečná) další obce a kusy krajiny za limity likvidovány být neměly.

Zdraví

Ing. arch. Martin Říha

5.3.5 Výlet na Jezeří a do Horního Jiřetína

Naposled jsem byl na Jezeří a v Horním Jiřetíně před mnoha lety s Ing. Ivanem Dejmalem. Prohlédli jsme si tehdy aktuální stav před vystoupením v zastupitelstvu města Litvínova, kam nás pozvali Milan Štoviček a další představitelé města, abychom přednesli důvody, proč ani po roce 2005 nepovažujeme za možné prolomit územní ekologické limity těžby v Severočeské hnědouhelné pánvi. Bylo to v době zvýšené aktivity MUS a mnohých politiků z Ústeckého kraje, kteří tvrdili, že limity platí jen do roku 2005. Odvolávali se na onen bod usnesení vlády č. 444/1991, který říkal, že vláda se do roku 2005 k problematice limitů znovu vrátí v souvislosti s tvorbou nové Státní energetické koncepce. Vláda tehdejšího premiéra Špidly, v níž ministrem průmyslu a obchodu byl sociální demokrat Milan Urban a jeho náměstkem pro energetiku byl dnešní ministr vnitra Martin Pecina, se díky zájmu premiéra a slušného člověka Vladimíra Špidly o environmentální souvislosti rozvoje ČR opravdu vrátila na přelomu let 2003 a 2004, když projednávala návrh Státní energetické koncepce ČR do roku 2030, které připravilo MPO a ke kterému jsem jako ředitel odboru posuzování vlivů na životní prostředí podepsal záporné stanovisko – jedno z mála, které MŽP k celostátním koncepcím kdy vydalo, ne-li jediné. Premiér Špidla chtěl věcem přijít opravdu na kloub a svolal k tomu pozdně večerní, téměř noční mimořádné zasedání vlády, kde měly oba resorty přednést své argumenty, aby vláda rozhodla opravdu informovaně a ne jen formálně. S využitím posouzení SEA koncepce, prací příslušných odborů MŽP a tehdejšího poradce ministra životního prostředí Ambrozka Martina Bursíka jsme prokázali, že při kombinaci reálných úsporných opatření na straně spotřeby, reálného potenciálu obnovitelných zdrojů energie a ostatních dostupných energetických surovin a zdrojů vč. JE není potřeba limity těžby prolomovat ani v SHP, ani na Sokolovsku a na Ostravsku–Karlínsku přinejmenším do roku 2030 a pravděpodobně ani do roku 2050. Státní energetickou koncepci pak s těmito korekcemi vláda schválila bez prolomení limitů a tento stav trvá přes opakované snahy těžařů, MPO a energetické lobby dodnes. Občané Horního Jiřetína a Černic již v referendu vyjádřili jednoznačnou většinou, že s likvidací obce nesouhlasí a po vysvětlení dalších argumentů proti prolomení limitů, které se zdaleka netýkají jen vyrovnání a náhradního bydlení dotčených majitelů nemovitostí, se přidalo i zastupitelstvo Litvínova. Vysvětlovali jsme tenkrát, co nás vedlo k tomu uvedení roku 2005 jako roku, kdy se k limitům vláda vrátí tím, že jsme předpokládali, že za těch 14 let od vyhlášení se změní jak horní zákon, upřednostňující těžbu jako nadřazený veřejný zájem nad ostatní veřejné zájmy v území, tak ekonomický profil republiky a tehdy ještě Severočeského kraje směrem od těžby, energetiky, těžkého hutního a strojírenského průmyslu a těžké chemie s nebezpečnými produkty k sofistikovanějším, na spotřebu energie i surovin šetrnějším výrobám, k terciéru, tedy ke službám, vědě a výzkumu, vysokému

školství, k obnově zemědělské a lesní výroby, k rehabilitaci lázeňství a cestovního ruchu, k revitalizaci měst a obcí, sužovaných po léta stavebními uzávěrami. Předpokládali jsme, že po poslední likvidované obci Libkovic a po záchraně Chabařovic už zastupitelstva obcí, kraje ani ústřední správní orgány nepřipustí další devastaci měst, obcí, památek, přírody a krajiny a trvalých pracovních příležitostí, nezávislých na neobnovitelném a jednou dotěženém zdroji energie a obživy, jakým je uhlí, že se začne s rekultivací po těžbě v daleko masovějším měřítku tak, aby se poměr nových záborů a rekultivací vrácených ploch obrátil a rozsah devastace se začal zmenšovat, počítali jsme, že se zlepšením životního prostředí začne kraj lákat nové podnikatele a že tu začne vytvářet privátní sektor, kraj i stát nové pracovní příležitosti, které budou nabídnuty lidem odcházejícím z těžby a dokončených rekultivací. Očekávali jsme, že kromě rekultivace krajiny se začne mnohem více prostředků investovat do obnovy zbylých památek, do rekonstrukce lázní Teplice, Dubí, Bílina, do obnovy vodního režimu a vodního hospodářství, zemědělství a lesnictví, že bude obnovena dopravní infrastruktura a kraj začne žít plnohodnotným ekonomickým i kulturním životem, jakým se vyznačoval před devastací velkolomovou povrchovou těžbou a na ekologickou únosnost území kraje předimenzovanou energetikou.

Od stanovení limitů v roce 1991 uplynulo 19 let. Za tu dobu udělala pro zlepšení životního prostředí obrovský pokrok jen elektroenergetika. Splnila cíl z Programu ozdravení životního prostředí Severočeského kraje, schváleného českou i federální vládou, do 8 let všechny velké zdroje elektřiny a tepla buď odsířit, nebo odstavit. Přitom z 8800 MW instalovaného výkonu v ČR jich tehdy bylo v Severočeském kraji polovina a elektrárna Mělník stála těsně za jeho hranicí, takže jen formálně nepatřila ke zdrojům kraje, i když ovlivňovala jeho životní prostředí v nejúrodnější části Severočeského kraje - na Litoměřicku a Roudnicku. Totéž bohužel nelze říci o výrobě, rozvodech a spotřebě tepla, zejména v komunální sféře, ani o většině dalších vyjmenovaných předpokladů, kdy by snad bylo možné, na základě výrazného zlepšení situace, připustit alespoň někde dílčí korekce limitů v SHP. Proto v roce 2004 nemohlo být o korekcích ani řeči a tato situace, jak je možné se přesvědčit na vlastní oči, trvá v kraji dodnes.

Dodnes se krajští funkcionáři v minulých krajských volbách zvítězivší ČSSD nedokázali odpoutat od setrvačného lpění na pokračování neudržitelné minulosti a nejen nezačali budovat nové nebo obnovovat ty trvalé a poničené, ale brání nadále staré pracovní příležitosti v doznívající těžbě, jakoby na nich bylo možné stavět budoucnost kraje. Dodnes dovolují těžbařům hrubě podceňovat potřebu rekultivace krajiny a přírody, regenerace sídelní struktury, dopravní a technické infrastruktury, potřebu zlepšení životního prostředí a vyčleňování k tomu dostatečných prostředků před útlumem těžby. Strpí, aby

prostředky vydělané těžbou a prodejem uhlí a elektřiny nebyly určené na rekultivace, na obnovu přírody, krajiny, vodního režimu, na obnovu biodiverzity, na obnovu památek, dopravní a technické infrastruktury, ale byly z území kraje odčerpávány jinam, do zisku soukromých subjektů, které se zmocnili pro uhlí (jako vyhrazeného nerostu ve státním vlastnictví!) těžebních práv, ale nepřipouštějí si s tím spojené povinnosti. To co poskytují např. Krajskému památkovému úřadu, je almužna, jinak by nemohlo Jezeří po více než 20 letech od jeho záchraně vypadat tak, jak vypadá a jak popíšu dále. Ani MPO a báňské úřady se nechovají jako obhájci veřejných zájmů, ale spíše jako prodloužené ruce těžařských lobby. Horní

zákon zůstal až na kosmetické nepodstatné novely v podobě z roku 1988, větší práva v účastenstvích ve správních řízeních nedostaly obce ani občané. Jiné, skutečně veřejné zájmy jsou nadále podřízeny zájmům těžby, ačkoliv ta je již v rukou soukromých subjektů. Ze setrvačnosti myšlení těžařů a s nimi spojených politiků je vyvíjen na obce i majitele nemovitostí tentýž diskriminační postoj při vyjadřování se k jejich oprávněným zájmům a záměrům, jako za bolševiků a tentýž nátlak, aby z území „vypadli a nepokoušeli se o odpor“. A podle toho vypadá i vztah ke zděděným památkám.

Zámek Jezeří je žalujícím dokladem této politiky. Po rekonstrukci střechy hlavního objektu včetně věží, včetně hlavní podkrovní římsy a okapů, která zachránila památku před rychlou zkázou, jsou bohužel dále opraveny jen některé vedlejší objekty, jako objekt správy zámku, pokladny a sociální zařízení, objekt kočárovny, opravují se krovy a střechy na části nízkých hospodářských objektů pod dolní branou. Na hlavním zámeckém objektu je obnovena malá část fasády obrácená do horní zahrady. Většina fasád obvodového pláště hlavního zámeckého objektu je ale v zoufalém stavu. Pod obnovenými římsami je zdi-

vo prakticky obnažené a bez omítek, zřícené je vnější symetrické schodiště v ose zámku na dolní terasu, zcela chybí jeden z arkýřů, vystupující původně z jednoho z křídel zámku přes všechna patra. Mnohá okna zcela chybí, jiná jsou vytlučena a bez skel, dokonce i okna, která byla instalována cca před 20 lety jako nová náhradou za původní, už zoufale volají po opravě a nátěru. Interiér je sice zčásti zpřístupněn, ale na obnovu chybí peníze a tak stav konstrukcí i možnost vybavení mobiliářem trpí a jsou spíše dokladem zoufalství kastelánky a zaměstnanců zámku ukázat aspoň něco z bývalé slávy a krásy. Jsou obžalobou společnosti, která se neumí postarat ani o zbytky svého kdysi v tomto kraji bohatého kulturního dědictví, své historie. Je zcela patrné, že kastelánka a další 4 zaměstnanci zámku udělali obrovský kus práce tam, kde k tomu bylo zapotřebí jen jejich vůle a manuální práce. Tak obrovský pokrok je patrný především na horní zahradě, která je už velmi zkultivovaná a pěkná, zčásti i na dolní terase před správním objektem a konec konců i na okolních lesních porostech, pokud se zachovaly po větrné kalamitě v předchozích letech. Zato je už

povážlivě poškozená, a to i zjevnými sesuvnými jevy, přístupová silnička, která byla zčásti opravena a zčásti nově vybudována před návštěvou prince Charlese na počátku 90. let minulého století. Přes ujišťování těžařů, že mají svahy Krušných hor a ochranného pilíře zámku Jezeří a zbytků arboreta pod ním pod kontrolou, jsou na okraji arboreta po mohutném sesuvu z roku 2005 patrné další posuny a zátřhy, do kterých se dostává voda stékající ze svahů nad nimi a hrozící dalšími sesuvy.

S tristním stavem památky, jakým je zámek Jezeří, kontrastuje stav nemovitostí v Černicích a v Horním Jiřetíně. Soukromé rodinné domy i větší objekty občanské vybavenosti po zrušení stavební uzávěry znovu rozkvetly do krásy a obě části obce působí pěkným a upraveným dojmem plným života, podobně jako kdysi začátkem 90. let minulého století před těžbou zachráněné Chabařovice. Při pohledu od jihu jsou krásné svým přitulením pod zelené bučiny svahů Krušných hor, s dominantou barokního kostela od

J. B. Matheye, stejného stavitele, který navrhl kostel Křížovníků na Křížovnickém náměstí před Karlovým mostem v Praze. Byl by hřích toto zbourat kvůli zbytkům zásob uhlí u výchozu sloje, v minulosti již zčásti vytěžených hlubinnou těžbou a rozfáraným, ale nedotěženým povrchovým dolem Obránců míru. Průchod těžební fronty mezi tímto nesmyslně zasypaným dolem a jeho výsypkou a jižními svahy Krušných hor s násilnou likvidací Černic a Horního Jiřetína je těžaři prosazován ne kvůli uhlí v tomto koridoru, kterého bude minimum, ale kvůli nástupu těžby do prostoru rozsáhlého ložiska uhlí pod Chemickými závody v bývalém Záluží. Pro spojování osudů těchto dvou prostorů a zásob uhlí je jediný, byť těžaři nezdůrazňovaný důvod: Hodnota Velkodolu ČSA by byla výrazně vyšší, bude-li spojována s oněmi 750 mil. tun uhlí pod Chemickými závody, než pouze se zásobami po limity, které budou dotěženy při současném ob-

jemu těžeb cca do roku 2022, protože plynulý přechod do pole pod chemičkou slibuje perspektivu těžby cca do roku 2100. Zatímco my trváme na tom, že osudy VČSA a zásob pod chemičkou je třerba v zájmu záchrany Jezeří, zbytku arboreta, sídel Černice, Horní Jiřetína a krajinného pásu kolem Jiřetínského potoka až ke Komořanům před přetěžením uchránit jako segment původní a zárodek nové zrekultivované krajiny, oni tuto devastaci potřebují pro svůj zisk. Falešně nás obviňují, že bráníme spolu s limity i vytěžení onoho podstatného jádra zásob pod chemičkou. To ovšem není pravda. Tyto zásoby lze po dožití chemičky vytěžit novou

otvírkou, nespojitou s VČSA. Lze jen doufat, že až se tak stane, budou již existovat jak šetrnější způsoby těžby uhlí, tak jeho sofistikovanější využití - pokud pálení, tak alespoň s vyšší účinností, ale ještě raději jako zdroj pro uhlovodíkovou chemii.

Zastánci prolomení limitů často argumentují potřebou zachovat pracovní příležitosti v těžbě a často čísla ztrát pracovních příležitostí v těžbě při respektování limitů zveličují. Zapomínají při tom ovšem uvést, kolik pracovních příležitostí v jiných oborech svým postupem již v minulosti zlikvidovali, likvidují a likvidovali by nadále, pokud by se dostali za limity. Kolik lidí ostatně dnes pracuje mimo doly v Černicích, v Horním Jiřetíně, v té litvínovské chemičce, které by musely těžbě ustoupit? Je to více lidí, než kolik jich uživí těžba, nemluvě o ztíženém přístupu k práci, k občanské a technické vybavenosti v pánvi z obcí v Krušných horách, kdyby byly přerušeny stávající cesty.

Nedívím se, že při nedávné návštěvě prince Charlese v České republice mu neukázali „pokrok“, ke kterému došlo kolem VČSA a Jezeří za těch více než 15 let od jeho minulé návštěvy a raději ho odvezli až do Hostětína pod Bílé Karpaty. Asi by kroutil hlavou a měli bychom za toto „hospodaření“ se zděděným přírodním i kulturním dědictvím pěknou ostudu. Nedávné natáčení pořadu „Nedej se“ Českou televizí mi dalo příležitost porovnat naděje, které jsme začátkem 90. let minulého století vkládali do politických a společenských změn po listopadu 1989 s realitou. Musím s hořkostí konstatovat, že mentálně jsme od té doby pokročili daleko méně, než jsme doufali a je to na stavu našeho dědictví v tomto kraji bohužel až příliš vidět, jak dokazují i přiložené obrázky z dubna tohoto roku. Je to škoda a ostuda.

Martin Říha

5.4 Oceňování¹ mimoprodukčních funkcí nivních území na soutoku Vltavy a Berounky

Co nevíme o hodnotách území

Příspěvek vychází z projektů doc. J. Sejíka a Ing. I. Dejmal a řady dalších spoluautorů. Cílem je informovat širší veřejnost o metodě, zohledňující přírodní hodnoty území v peněžních jednotkách, nikoliv pouze jeho současnou tržní hodnotu, která má pouze omezenou vypovídací hodnotu a přispět k popularizaci metody.

Pro hodnocení výkonnosti jednotlivých zemí je stále používán jako agregovaný indikátor hrubý domácí produkt; ten podle ekonoma P. Desgupty z Univerzity of Cambridge a dalších pomíjí hodnotu přírodního ekosystému. HDP vyjadřuje pouze (podle uznávané obecné definice) celkovou hodnotu vyrobených produktů a služeb v daném území za určitou dobu, např. 1 rok. Adam Smith, autor významného díla „Bohatství národů“ (vyd. v ČR r. 2002) se nezmiňuje o HDP, (byl definován mnohem později), ale o bohatství národů. V důsledku nesprávného, jednostranně exploatačního přístupu k přírodním zdrojům se prosazuje zavádějící způsob hospodaření a celostní posuzování, včetně procesu EIA, je ochuzeno o hodnocení mimoprodukčních funkcí daných typů území.

Princip metody

V tržních ekonomikách jsou dosud služby přírody využívány převážně bezplatně a dochází celosvětově k závažnému úbytku nejcennějších ekosystémů. V České republice byla sice zakotvena ekologická újma zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, dosud však nebyla kvantifikována a uzákoněna příslušnou legislativou.

Základním cílem projektů Ministerstva životního prostředí (řešitelé Josef Seják, Ivan Dejmal a kol.), bylo proto navrhnout systém zhodnocení ekologické újmy a obecně metodu, která umožní srovnávat ekonomické a ekologické aspekty životního prostředí na území ČR. Metoda hodnocení biotopů uspořádává biotopy ČR (*biotop je místo, kde žije společenstvo organizmů a splňuje nároky, charakteristické pro určité druhy rostlin a živočichů*) podle jejich ekologického významu do osmi ekologických charakteristik (zralost a přirozenost typu biotopu, diverzity (rozmanitosti) struktur typu biotopu, diverzity druhů typu biotopu, vzácnost typu biotopu, vzácnosti druhů typu biotopu, zranitelnosti a ohrožení typu biotopu). Každému typu biotopu byla přiřazena hodnota 1 - 6ti bodů pro každou z osmi uvedených charakteristik. Tato metoda je přizpůsobena evropskému systému ochrany NATURA 2000, jehož jsme součástí a poskytuje seznam 192 všech typů biotopů ČR.

Hodnocení má dva významové stupně, a to :

a) **biologické**, tj. hodnocení typu biotopu a hodnocení jednotlivých konkrétních biotopů

b) **ekonomické**, tj. peněžní oceňování přírodních stanovišť

a) **Biologické** hodnocení se skládá ze dvou následných kroků. Prvním je multikriteriální (komplexní) hodnocení typů přírodních stanovišť a provádí se zpracováním definovaných tabelárních přehledů. Druhým krokem je multikriteriální hodnocení konkrétních stanovišť na konkrétním místě

b) **Ekonomické** hodnocení spočívá v převedení bodové hodnoty biologického hodnocení na peněžní jednotky, vynásobením bodové hodnoty biologického hodnocení peněžní hodnotou bodu a výsledný počet je vztažen k max. počtu bodů, tj. 576, a lze jej využít mj. pro stanovení ekologické újmy. Může mít podobu preventivní, kompenzační, restriktivní, atd. Peněžní hodnotu bodu stanovuje a zveřejňuje MŽP (v případě realizace metody) na základě průměrných nákladů na obnovu přírodních stanovišť. V r. 2003 byla stanovena na 12,36 Kč za 1 bod.

---

1 *Mimoprodukční funkce nivních území zahrnuje všechny přírodní procesy, probíhající v daném území kromě produkce zemědělských plodin.*

Zvolená metoda byla vybrána také proto, že problematiku oceňování rozděluje na objektivizovatelnou část (bodové hodnocení biotopů) a část stanovení peněžní hodnoty bodu. Zpoplatněna je jednotka plochy, tj. (m²). Úhrada se bude vztahovat na všechny legální (např.) stavební akce se schváleným stavebním povolením) i nelegální činnosti a zásahy do území, při nichž dochází k úbytku bodové ekologické hodnoty dotčeného území. Nevztahuje se na běžné hospodaření na zemědělské půdě a pozemcích určených k plnění funkcí lesa, pokud je prováděno v souladu s příslušnými právními předpisy.

Průměrná hodnota nákladů nutných na dosažení přírůstku jednoho bodu ekologické hodnoty území byla určena v podmínkách České republiky ve výši cca 12,36 Kč za jeden bod – (definováno v roce 2003, od r. 2008 14,50 Kč/bod) - jak již bylo uvedeno. Byla odvozena z vyhodnocení cca 140 revitalizačních projektů o celkové výši cca 600 mil. Kč. Tím je zároveň vyjádřena reálná výše nákladů, které je nutné v současných podmínkách české ekonomiky vynakládat na obnovu přírody a krajiny. Tato výše představuje aktuální sazbu platby za 1 bod vnitřní hodnoty biotopu.

Tím, že je sazba jednoho bodu ekologické hodnoty stanovena na základě široké analýzy reálných přírodních společenských nákladů, je možné ji zakotvit na období nejbližších 5–10 let a po té provést aktualizaci průměrných nákladů jednoho bodu, aby hodnota byla aktualizována v souladu se změnou konkrétních podmínek.

Systém úhrad bude postaven tak, že osoba, která hodlá zasáhnout do území, bude mít v rámci povolení řízení povinnost vypočítat pomocí jednoduché metodické tabulky očekávanou ekologickou újmu a předložit ji spolu s návrhem náhradních opatření a kompenzačních plateb orgánu ochrany přírody ke schválení. Hlavním výsledkem řešení projektu je zpracování podkladu pro praktickou aplikaci náhrady za ekologickou újmu. Základním účelem této náhrady je přenést odpovědnost i náklady za snižování kvality životního prostředí z celé společnosti na konkrétní povinné osoby, které ekologickou újmu působí. Přitom je kladen důraz na nápravu v místě, či náhradní opatření v blízkém okolí před přímou peněžní platbou, která se použije v případě, že je toto opatření nemožné nebo neúčelné.

Globální souvislosti

Ze zprávy OSN vyplývá, že za posledních sto let lidstvo zničilo polovinu světových mokřadů a pralesů, zpevnováním zemského povrchu dochází k vytlačování vody z kontinentů (urychlenému odtoku) a následně k rozpadu přirozených vodních cyklů, což společně s rostoucími emisemi skleníkových plynů se projevuje v rostoucí nestabilitě počasí a v dramatickém poklesu životodárných ekologických funkcí životního prostředí. Tyto negativní trendy se projevují prakticky ve všech tržních ekonomikách a stejně tak i v České republice.

K těmto dramatickým změnám dochází proto, že lidé dosud užívají a ničí životodárné funkce přírody zdarma. Původci významných negativních externalit (*externality jsou externími, tj. vnějšími efekty výsledku činnosti soukromých subjektů, tj. podniků a domácností, vč. dopravy na vnější prostředí*) dosud s úspěchem přenášejí externí škody (ekologickou újmu) způsobované svými činnostmi bezplatně na celou společnost, která následně prostřednictvím vynakládání peněz daňových poplatníků investuje významné prostředky do obnovy přírody a krajiny. Nezahrnováním těchto v současnosti nejvýznamnějších negativních externalit do nákladů těch, kteří přeměňují přírodní území na prostředek vlastního ekonomického prospěchu, dochází k významnému poklesu biodiverzity, která je předpokladem přežití budoucích lidských generací.

Proto ekologicky nejuvědomělejší země již přistoupily k tomu, aby újma na životním prostředí (na přírodě, krajině a zdraví živých organizmů) byla spjata s povinností její kompenzace a to buď formou náhradních opatření ke zlepšení kvality přírody a krajiny nebo formou plateb za zásahy do území.

Poznámka : Výrobci a poskytovatelé služeb vždy zahrnují vícenáklady do cen.

Situace v ČR

V České republice je problém škod na životním prostředí zakotven v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, kde je v § 10 definována „ekologická újma“ jako „ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů,

vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti“. Podle ustanovení § 27, odst. 1 citovaného zákona pak „každý, kdo poškozováním životního prostředí nebo jiným protiprávním jednáním způsobil ekologickou újmu, je povinen obnovit přirozené funkce narušeného ekosystému nebo jeho části. Není-li to možné nebo z vážných důvodů účelné, je povinen ekologickou újmu nahradit jiným způsobem (náhradní plnění); není-li to možné, je povinen nahradit tuto újmu v penězích. Souběh těchto náhrad se nevylučuje. Způsob výpočtu ekologické újmy a další podrobnosti stanoví zvláštní předpis“. Tento zvláštní předpis dosud vydán nebyl (výjimku tvoří zakotvení ekologické újmy v lesním zákoně a zejména v podobě ztrát funkcí lesů v Metodickém pokynu MŽP pro výpočet ekologické újmy na funkcích lesa) a proto jeho právní úprava není dosud aplikována.

Kompatibilita (slučitelnost, shoda) se směrnicí EU č. 2004/35/CE byla v ČR formálně zohledněna zákonem o předcházení ekologické újmy č. 167/2008 Sb. Účinnost tohoto zákona je nízká, protože se vztahuje jen na újmy způsobené nepovolenými činnostmi, takže vše, co je formálně povoleno újmu nemůže způsobovat (?!).

Stručně lze říci, že :

1. Ekonomické funkce přírody jsou peněžně oceňovány v podobě konkrétních cen, ekologické nikoliv.
2. Protože se ekologické souvislosti se peněžně neoceňují, přiřazuje se jim nulová cena.
3. Není doposud tzv. politická vůle (tj. střet zájmů) tyto problémy spravedlivě řešit.

Řešitelé jsou si vědomi problémů se zaměňováním pojmů „biotop“ a „ekosystém“. Nutno uvést, že *biotop je prostředím pro fungování jednoho nebo více ekosystémů*. Právě proto pro praktickou ochranu přírody a krajiny se územní přístup přes biotopy jeví jako nejvhodnější.

Zároveň zdůrazňují, že stanovením peněžní hodnoty biotopů nemůže dojít k výprodeji území ČR bohatým investorům, jak se někteří při povrchním uvažování domnívají. Jestliže přírodně nejhodnotnější části území jsou chráněny legislativně jako zvláště chráněná území a jestliže přitom díky striktní implementaci přísné legislativy nedochází k jejich výprodeji, nemůže dojít k jejich výprodeji ani po stanovení nové dimenze ekologické hodnoty, která ochranu posílí formou zavedení kladné ekonomické hodnoty, dosud bezplatně spotřebovávaných nebo poškozovaných veřejných přírodních statků (např. vody, vzduchu).

Nová dimenze ekologické hodnoty území učiní rozhodující část území ČR územím s kladnou ekologickou hodnotou a tím zdrazí přístup k ekonomickému využití území za náhradu o ekologickou újmu, kterou bude muset investor nahradit ať už revitalizačním opatřením, náhradním opatřením v jiném místě nebo finanční úhradou vzniklé ekologické újmy. Lze předpokládat, že při započítání ekologické újmy jako nákladu se některé záměry projeví jako nerentabilní a bude hledána cesta k jejich uskutečnění bez takové újmy, např. v již zastavěném území (brownfields), což by bylo nanejvýš žádoucí.

Zohlednění míry inflace

Úhrady založené na určitém principu (poplatky, pokuty, apod.) by měly být upravovány v souladu s mírou inflace tak, aby jejich dopady byly stále v požadované výši a intenzitě. Bez průběžných úprav budou tyto dopady ovšem postupně snižovány a působení úhrad bude tak postupně ztrácet svůj efekt.

Předpokládá se zohlednění míry inflace formou změny sazeb v obdobích cca 5-10 let. Ke společenskému ocenění vnitřní biologické hodnoty biotopů byla využita analýza skutečných společenských nákladů na revitalizační projekty v programech péče o krajinu a revitalizace říčních systémů.

Spravedlivé řešení a další využití metody

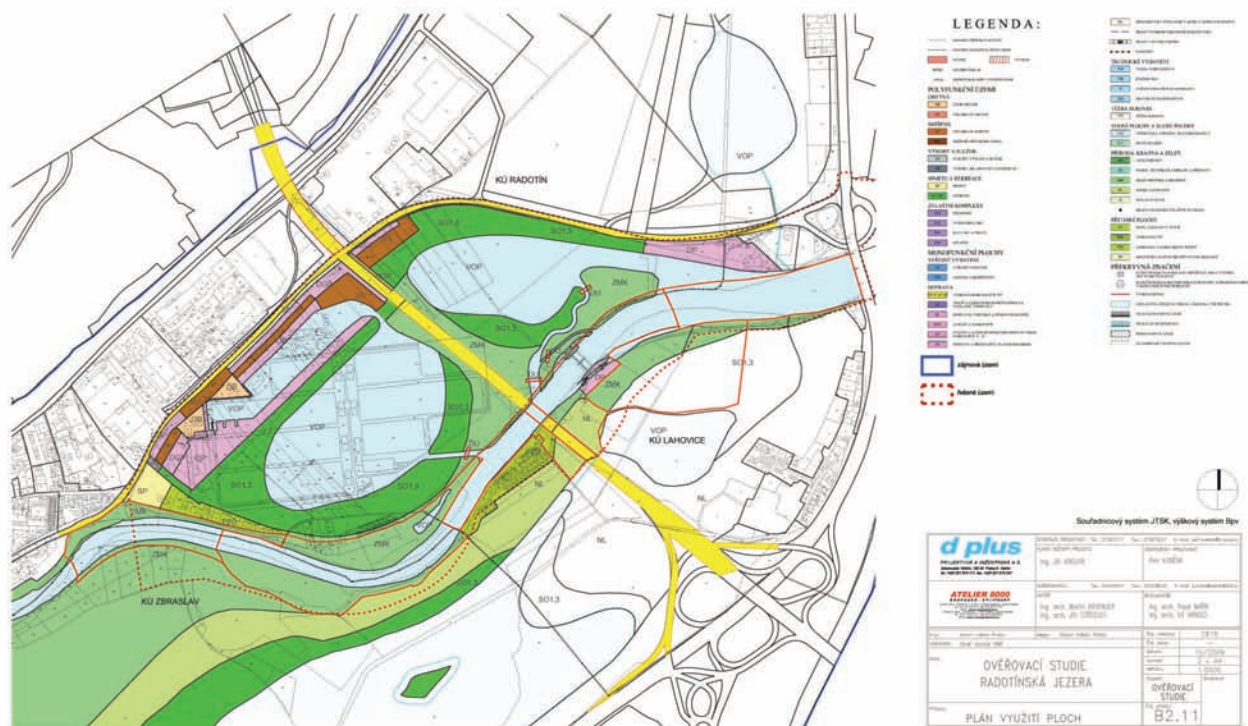
Zvoleným postupem lze dosáhnout sociálně spravedlivého řešení, protože subjekty působící ekologickou újmu budou povinny ji hradit ve výši, která odpovídá v současné době obvyklým přímým společenským nákladům. Tento metodický přístup je spravedlivější než jiné metodické přístupy. V duchu pravidla „znečišťovatel platí“ je povinnou osobou fyzická či právnická osoba, v jejímž zájmu ekologická újma vzniká (v případě legální činnosti) nebo která zásah provedla a ekologickou újmu způsobilá (v případě nelegální činnosti).

Vedle výpočtu ekologické újmy je metoda použitelná také pro vyhodnocování ekonomické efektivity vkladů do revitalizačních opatření. Již v průběhu řešení projektu se při analýze již uskutečněných revita-

lizačních projektů ukázalo, že v některých případech vynaložené náklady přinášejí výrazně menší ekologický efekt než je vypočítaná hodnota bodu. U některých projektů byl dokonce zjištěn negativní účinek revitalizační akce, neboť výsledná hodnota biotopu po provedeném opatření je nižší než výchozí stav.

Aktualizované návrhy Atelieu 8000 na uspořádání území na levém břehu Berounky (Radotín)

Obr. č. 1 Plán využití ploch

Obr. č. 2 Příroda, krajina a zeleň

Obr. č. 3 Širší vztahy

Další využití metoda nabízí také v oblasti hodnocení vlivu na životní prostředí, ať již se jedná o zákonem předepsaný proces, tak i o rozhodování o ekonomických aktivitách v území a o jiných způsobech jeho využití. Obecně metoda doplňuje ekonomické kalkulace o možnost porovnávání výhodnosti využití území pro ekonomické či ekologické cíle.

Řešitelé projektu tak chtějí identifikovat novou dimenzi ekonomické hodnoty, která bude zahrnovat ekologickou hodnotu přírody a krajiny. Vznikne tak nový ekonomický nástroj, který bude vedle dosavadních poplatků za ekonomické újmy vytvářet povinnost úhrady za ekologické újmy.

Ekonomickému nástroji (tj. úhradě ekologické újmy za zásahy do přírody a krajiny) budou vždy nadřazeny nástroje legislativní (administrativní), které budou tyto činnosti regulovat tak, že je budou odsouvat do ekologicky méně hodnotných území.

Úhrady ekologické újmy za zásahy do přírody a krajiny mohou proto nejvíce prospět zejména v těch částech území ČR, které nejsou zvláště chráněny a u nichž jsou dosud oceňovány jen jejich ekonomické funkce, zatímco jejich ekologická hodnota je zatím považována za nulovou.

Peněžní hodnocení mimoprodukčních funkcí nivy

Mimoprodukční funkce zaplavované říční nivy (netržní služby přírody, hodnota služeb ekosystémů) – tj. kolik 1 ha nivy ušetří nákladů a poskytne služeb za 1 rok v Kč.

1. Protipovodňová služba	25 000,- Kč
2. Podpora *krátkého vodního cyklu a tvorba místních srážek	14 250 000,- Kč
3. Produkce biomasy	40 000,- Kč
4. Retence živin	35 000,- Kč
5. Biodiverzita	284 280,- Kč
6. Produkce kyslíku	1 750 000,- Kč
7. Klimatizační služba	14 000 000,- Kč
8. Celkem	30 364 000,- Kč

V krajině, dostatečně zásobené vodou s vyvinutou vegetací se vodní pára pohybuje na krátké vzdálenosti, tj. v krátkém (malém) vodním cyklu. V krajině bez vegetace dochází k přehřívání povrchu, voda zde nemůže kondenzovat a pára je přenášena na velké vzdálenosti a stejně tak vodní srážky.

Dobývací prostor	Plocha těžby [ha]	Vytěžitelné zásoby štěrkopísku [m ³ /t]	Cena v Kč nepraného štěrkopísku (60 Kč/t) (1)	Cena praného štěrkopísku (240 Kč/t) (1)	Cena v Kč všech započítaných mimoprodukčních funkcí (2)
Zbraslav IV, k.ú. Zbr.,Lah.	92,42	5.865 895 10.558 611	633.516 660	2534.066 540	2 806. 240 88
Radotín, k.ú. Rad.	22,80	1.390 693 2.503 247	150.194 820	600.779 280	692. 299 20
Lahovičky, k.ú. Rad.	34,66	2.444 436 4.399 985	263.999 100	1055.996 400	1 052. 416 24
Celkem	149,88	9.701 024 17.461 843	1047.710 580 (tj. 1 mld 47 mil.)	4190..842 220 (tj. 4 mld 190mil)	4 550. 956 32 (tj. 4 mld 550 mil.)

Tab. č. 1 Porovnání možných zisků z jednorázové těžby štěrkopísku

(nezapočítána inflace do r. 2008 u položek (1)) vůči trvalému, každoročnímu výnosu mimoprodukčních funkcí, tj. netržních služeb přírody, viz výše. Cena 1m² nivních půd, vyskytujících se v uvedených lokalitách (dle ceníku bonitovaných půdně ekologických jednotek /BPEJ/, dle Vyhl. 3/2008 Sb. (a novely 460/2009 Sb., příl. č. 22) je :

2.56.00 .... 12,22 Kč/m², tj. 122 200 Kč/ha (cena za nejúrodnější nivní půdu)

2.55.00 .... 7,98 Kč/m², tj. 79 800 Kč/ha

(1) Ceny v r. 2008

(2) Cena přepočítávací peněžní jednotky mimoprodukčních funkcí z r. 2003

Poznámka :

Bonitovaná půdně ekologická jednotka (BPEJ) zemědělských pozemků pětimístným číselným kódem vyjadřuje hlavní půdní a klimatické podmínky, které mají vliv na produkční schopnost zemědělské půdy a její ekonomické ohodnocení.

Není započítán zisk z prodeje nivní půdy, sejmuté skryvkou a podorničí a není započítán zábor půdy pro SOKP (Silniční okruh kolem Prahy), stavba 514, Slivenec-Lahovice .

Shrnutí :

Z uvedené tab. č. 1 je zřejmé, v jakém poměru, vyjádřeno v peněžních jednotkách, jsou skutečné zisky či ztráty při rozdílném využití uvedeného území na soutoku Vltavy a Berounky.

V případě štěrkopísku jde o důležitou prvotní surovinu, jejíž využití je jednorázové, je ovšem jedním ze základních stavebních materiálů ; naopak mimoprodukční funkce nivy se obnovují prakticky téměř bez investic každoročně a zajišťují přírodní rovnováhu v daném území. Štěrkopísek má významnou funkci hydrologickou jako kolektor (sběrač) a filtr říční vody. Vytěžením tyto funkce mizí v závislosti na rozsahu těžby.

Závěry :

Prozatím jsou oceňovány peněžně obvykle pouze ekonomické funkce přírody (např. výnosy z půdy, prodeje dřeva, chovu ryb atd.), ekologické funkce nikoliv.

Ekosystémy ovšem zajišťují a udržují podmínky pro existenci a potřebnou kvalitu života. V současnosti nerespektovaná hodnota přírodního kapitálu hrubě zkresluje naši představu o prostředí v němž žijeme a neumožňuje respektovat realitu a udržitelnost našeho způsobu života.

Příroda a její ekosystémy poskytují lidstvu řadu cenných funkcí a služeb :

1. Jsou zásobárnou obnovitelných i neobnovitelných přírodních zdrojů
2. Mají schopnost² asimilovat odpady z činností lidské společnosti
3. Umožňují funkci systému podpory života na zemi
4. Jsou souborem přírodních krajinných statků, estetických a přírodních krás

Lidskou činností provedené zásahy do území, likvidace přirozené vegetace a odvádění vody z území snižují efektivitu regulačních a podpůrných, tedy životodárných systémů.

Výsledky propočtů peněžních hodnot ekologických služeb ekosystémů potvrzují i systémovou oprávněnost požadavku vrátit kompetence v územním plánování Ministerstvu životního prostředí a tedy ochranu přírody a krajiny respektovat v souvislostech integrovaného posuzování ekologických, ekonomických a sociálních potřeb společnosti.

Metodika ekonomického oceňování hodnot přírody je stále propracovávána. V současné době Ministerstvo životního prostředí používá jiných způsobů posuzování peněžní hodnoty posuzovaného území. Je snahou prosadit hodnocení ztrát dle potřeby následných výkonů a respektovat také ušlý zisk za dobu neexistence mimoprodukčních funkcí přírody.

Literatura :

1. *Sejálk, J.*, 2008, Stopa Ivana Dejmal a my, workshop Mánes, Praha
2. *Dejmal, I.*, 2004, Hodnocení a oceňování biotopů, Praha
3. *Fencl, J.*, 2001, „Křik nivy lahovické,“ konference „Tvář naší země, krajina domova,“ Průhonice, Google
4. *Fencl, J.*, 2006, Silniční okruh kolem Prahy, stavba 514 Slivenec-Lahovice, Zbraslav.info
5. *Fencl, J.*, 2008, Změny v nivních územích MČ Praha 16, Google
6. *Sejálk, J., Dejmal, I.*, 2003, Hodnocení a oceňování biotopů, Český ekologický ústav, Praha
7. *Sejálk, J.*, 2005, „Význam měření škod na životním prostředí,“ konference „Tvář naší země, krajina domova,“ Průhonice
8. *Sejálk, J., Cudlín, P., Dejmal, I., Petříček, V., Pokorný, J., Prokopová, M., Burešová, R.*, 2008, Hodnota služeb ekosystémů, konference „Tvář naší země, krajina domova,“ Průhonice
9. Zákon 167/2008 Sb. o ekologické újmě a její nápravě
10. Vyhl. 17/2009 Sb. o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě
11. d plus, projektová a inženýrská a.s., Atelier 8000, 2009, Ověřovací studie Radotínská jezera
12. *Sejálk, J.*, 2009, Objasnění dlouhodobých interakcí mezi ekosystémy ČR a jejich vnějším prostředím v podmínkách globálních změn, Extrakt ze závěrečné zprávy za r. 2009, UJEP, fakulta životního prostředí, Ústí nad Labem
13. *Sejálk, J.*, 2010, Ke kvantifikaci ekologické újmy, čas. MŽP „EIA-IPPC-SEA“ č. 1.

Jiří Fencl, 2010

---

² biologický proces, při kterém organizmy přijímají látky a energii z vnějšího prostředí a přeměňují je na látky v přírodě využitelné

5.5 Vyjádření STUŽ k oznámení záměru „Dotěžení a rekultivace DP Řeporyje“

(Jde o rekultivaci kamenolomu Požáry, kam se má zavážet neúrodná zemina např. z výkopů pro tunel Blanka. Je nebezpečí, že objem zeminy daleko převyšuje kapacitu lomu a místo by se tak stalo depozitářem této hlusiny. Vyjádření bylo zasláno Magistrátu hl.m. Prahy a umístěno na webových stránkách STUŽ)

Věc : Vyjádření k oznámení záměru „Dotěžení a rekultivace DP Řeporyje“ dle přílohy č. 3 (v rozsahu přílohy č. 4) zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění

Na základě předložených a analyzovaných údajů a dalších získaných poznatků nemůžeme sdílet názor zpracovatelů oznámení, že „Záměr je možno doporučit k realizaci při respektování opatření navržených v kapitole D. IV oznámení.“

Při dodržení jistých přísných podmínek lze souhlasit s dotěžením lomu, avšak záměr rekultivace formou úplného zavezení dotčeného lomu nepovažujeme za správné řešení. Optimálním řešením je vzhledem k okolním chráněným hodnotám přírody ponechat lom (po případných drobných zásadách) přirozenému vývoji – sukcesi, jak ukazuje i zkušenost z opuštěných lomových děl v okolí.

Zdůvodnění:

A) Obecné připomínky:

1. Na základě prostudování oznámení a vlastního návrhu záměru, vlastního místního šetření a z dalších zdrojů doplněných informací je zřejmé, že zájmovému území, vzhledem k jeho nepřehlédnutelným přírodním i kulturním hodnotám by prospěla vyšší míra ochrany a respektování principu předběžné opatrnosti – viz např. konstatování v hodnocení zdravotních rizik – znečištění ovzduší na str. 77.
2. Nejsme si zdaleka jisti, že je záměr opravdu v souladu s platným územním plánem hl. m. Prahy (str. 81, 88) a nejen tento záměr, ale i návrh nového územního plánu podle výsledku projednání konceptu už bude muset respektovat fakt, že celé Prokopské a Dalejské údolí se stalo součástí evropské sítě chráněných území přírody NATURA 2000.
3. Hlavní problém navrženého záměru vidíme v tzv. „rekultivaci“, na kterou má být použito ohromné množství zeminy, daleko (zhruba 9x) převyšující objem zahloubením vytěžené suroviny. Z našeho hlediska máme obavu, že právě deponování nikoliv zúrodnitelné zeminy, ale v nejlepším případě hlusiny z některých staveb na území hl. města Prahy, je ve skutečnosti hlavním cílem kritizovaného záměru. Navíc upozorňujeme na fakt, že dle našich výpočtů, které vycházejí z údajů v katastru a návrhu, pojme celý vydolovaný prostor (vč. navrhovaného zahloubení) jen cca 70 % zamýšleného množství „rekultivačního materiálu“.

B) Konkrétní připomínky k jednotlivým bodům záměru

1) Pochybnosti o některých uváděných údajích v „Základních údajích o záměru“

- Místním šetřením 17. 4. 2010 bylo zjištěno, že již existuje patrně nepovolená závázka na poli jižně od vytěžené části lomu v rozloze cca 25 x 10 m a cca 30 x 30 m..
- Na str. 62 se uvádí: „Orná půda nacházející se v okolí kamenolomu nebude v souvislosti s těžbou zabírána ani nijak znehodnocena.“ Proč jsou v materiálu potom uváděny mezi pozemky „dotčenými rekultivací“ (str. 13) parcely 1451/4, 1451/5, 1451/9 a 1451/10 – znamená to, že tato orná půda již znehodnocena byla?
- Na str. 86 se uvádí: „Výskyt běžných druhů živočichů lze očekávat v prostoru bývalého lomu ve východní části dobývacího prostoru. Rekultivační práce do tohoto prostoru nezasáhnou, neboť toto území je již poměrně dobře zapojeno do krajiny a probíhá zde sukcese“. Místním šetřením bylo zjištěno, že v sousedícím lomu za instalovaným valem existují závázky na jeho západním a jihozápadním svahu, který již v předchozí době prodělal úspěšnou sukcesi a která byla závázkou zničena.

2) Pochybnost o shodě se schválenými Zásadami územního rozvoje hl.m. Prahy (jako kraje):

Výše jmenované Zásady konkrétně uvádějí:

Prokopské a Dalejské údolí je definováno jako jedno z pražských území – specifických oblastí nadmístního a celoměstského významu, kde se střetávají podmínky ochrany přírody a krajiny, rekreace a těžby nerostů. Oblast je označena jako SP/5 a jsou pro ně v závazné části stanoveny následující podmínky :

4.3.5 Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí (SP/5)

Poloha ve městě: Údolí podél Prokopského a Dalejského potoka na levém břehu Vltavy, zasahující do MČ Praha 5, Praha 13, Praha –Slivenec, Praha-Řeporyje.

Důvod vymezení: Hodnotné přírodní zázemí kapacitních sídlišť Jihozápadní Město a Barrandov. Současně území s vysoce koncentrovanou rekreační nárazovou návštěvností celoměstského významu, kde se střetávají zájmy ochrany přírody s negativními důsledky těžby a vysoké návštěvnosti. Zahrnuje velké množství ZCHÚ a dalších ploch s vyšším stupněm ekologické stability.

Vztah k Územnímu plánu sídelního útvaru hl.m. Prahy: Vymezení oblasti je obsaženo v horizontu územního plánu.

Podmínky pro následné rozhodování o změnách v území:

- a) umístění rekreačních aktivit, které by měly vytvořit nárazníkové pásmo mezi okolními intenzivně obydlenými oblastmi a územím přírodního parku.
- b) ochrana jedinečných přírodních a krajinářských hodnot
- c) zajištění prostupnosti krajiny pro pěší a cyklisty

V žádném případě by tedy toto území nemělo být zatěžováno nad rámec stávající těžební aktivity ve stávajícím funkčním lomu a související dopravou vytěžené suroviny, zejména ne novou zátěží dopravou obrovského množství nové navážky v rámci „rekultivace území po těžbě.“ Je to v příkrém rozporu s přírodovědnou a rekreační funkcí a hodnotami, pro které je tento prostor vyhlášen jako přírodní park, také s NPP Požáry a NPP Dalejský profil. I kdyby se zahlobená těžba a následná závazka zdánlivě zábořem nedotkla sousedních cenných přírodních partií, charakter provozu lomu, drtiček a dopravní obsluhy tato území samozřejmě ovlivní (hluk, primární a sekundární prašnost, rušení hnízdicích ptáků, emise z motorů, snížení bezpečnosti chodců a cyklistů dopravou atd). Na základě v textu Záměru uvedených informací (např. str. 77) a zde uvedené jisté míře neurčitosti, dané nedostupností některých informací, nelze zcela souhlasit s tvrzením dotčených orgánů, že nedojde k závažnému ovlivnění chráněných částí přírody a krajiny.

3) Pochybnosti o údajích uváděných v části B. III. 2 Odpadní vody

Velmi závažnou otázkou je dodržování inertnosti zavážených materiálů, vzhledem k řádovým rozdílům v ceně různých kategorií odpadů (viz katalog odpadů, Vyhl. č. 381/2001 Sb.) a k následné možnosti vytvoření kontaminačního mraku a znehodnocení podzemních a povrchových vod. Je otázkou (str. 52), zda navržené zahloubení na kótu 282 m n. m., s ponecháním 30 cm krycí vrstvy je dostačující a event. přirozené a otřesy z odstřelů vytvořené pukliny neumožní průsaky do podzemních vod. Není zmínka o využití geologických a hydrogeologických map pro dané území. Území přitom náleží ovšem do ochranného pásma vodního zdroje II. stupně (Praha – Podolí), vodu z Vltavy odebírá např. Staropramen. Jsme názoru, že je vhodné stanovit program vzorkování a analýzy odebraných výluhů, případně provést další vhodné analýzy dle platné legislativy s určením frekvence odebraných vzorků a jejich vyhodnocení akreditovanou laboratoří. Na str. 9 je uvedena informace o provedených a využitelných pozorovacích a čerpacích vrtech.

4) Připomínky k části C. I. Výčet nejzávažnějších environmentálních charakteristik dotčeného území

Zájmové území (str. 25) leží v blízkosti dvou ZCHÚ, tj. NPP Požáry a NPP Dalejský profil. Podle vyjádření Odboru ochrany prostředí MHMP (str. 27) nemůže mít uvedený záměr významný vliv na ev-

ropsky významné lokality (EVL) ani ptačí oblasti. Aniž bychom chtěli zpochybňovat uvedené hodnocení, nelze zřejmě určitý vliv vyloučit. Existuje trvalý průzkum o event. migraci sledovaných ptačích druhů mimo EVL, přibližně z oblastí PP Opatřila – Červený lom, PR Prokopské údolí a Dalejské dráhy?

Obr. č. 1 a 2 na str. 8 – širší vztahy a situování záměru, který je vzdálen od rychlostní R 1 komunikace E 48, E 50, (součásti SOKP, spojení dálnic D 1 a D 5 následně s R 4, 6, 7, 10 a D 3, 8, 11, s předpokládanou hustotou provozu vysoko nad 100 tis. vozidel/den), cca 500 m od připomínkovaného území a některých ZCHÚ, takže nelze vyloučit určitou míru interakce, vzhledem (k převládajícímu) pohybu vzdušin.

5) Přípomínky k části C. 2. 1 Ovzduší

Podle modelu ATEM (Atelier ekolog. modelů) pro rok 2010, str. 30, překračuje imisní limit pro hodinový aritmetický průměr NO_2 stanovenou hodnotu $285 \mu\text{g}/\text{m}^3$ – v rozsahu $50\text{--}300 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Vypovídací hodnota ročního průměru je ovšem průměrem hodnot během roku řádově se lišících (viz inverze apod.), takže o krátkodobých negativních ovlivněních nic nevyovídá.

Tuhé znečišťující látky PM_{10} (ATEM): Dle uvedených údajů jsou v podstatě v normě. Respirabilní částice jsou ovšem v kategoriích PM_5 , $\text{PM}_{2,5}$.

6) Přípomínky k části D. IV. Opatření k prevenci, vyloučení, snížení, popřípadě kompenzaci nepříznivých vlivů.

Voda (str. 73) : Pro případ úniku ropných derivátů je potřeba zpracovat havarijní plán, který bud předložen vodohospodářskému orgánu. Opravdu ještě neexistuje? Při zde dávno existující těžbě a dopravě je to zarážející.

Hodnocení zdravotních rizik – znečištění ovzduší: (str. 77)

Zpracovatel si je vědom :

- Nedostatečné znalosti současného imisního pozadí v hodnocené lokalitě.
- Určení nebezpečnosti vychází z úrovně současného poznání vztahu mezi znečištěním ovzduší a poškozením zdraví.
- Spolehlivost vypočtených imisních koncentrací použitými rozptylovými modely je omezena ...

Všechny výše uvedené důvody nás vedou k závěru, že oznámení nesplňuje požadavky zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, pro možnost nahradit pouhým oznámením komplexní hodnocení vlivů na životní prostředí. Záměr je třeba posoudit nejen komplexně, tzn. zpracováním dokumentace, posudku a s vydáním stanoviska příslušného orgánu až po veřejném projednání, ale měl by být předložen a zpracován přinejmenším ve dvou variantách:

1. s dotěžením v záměru uvažovaným zahloubením a zaplavením vzniklé prohlubně tak, aby zde vznikla vodní plocha, bez masivního zavezení celého prostoru lomu dle původního v oznámení předloženého záměru, pouze s nezbytnou vrstvou zúrodnitelných zemín na původní plató lomu a na případné ponechané terasy těžebních etází,
2. dle původního záměru s masivní závázkou, ale s respektováním nedotknutelnosti okolí lomu vč. orné půdy a se všemi potřebnými ochrannými opatřeními, jak je uvádíme výše.

Vzhledem k územním i věcným souvislostem řešeného záměru se zájmy ochrany přírody a krajiny, blízkého osídlení a zájmů rekreace považujeme původní záměr, obsažený ve variantě 2 za nepřijatelný.

V Praze, 19. dubna 2010

Ing. Jiří Dlouhý, předseda Společnosti pro trvale udržitelný život

5.5.1 Reakce návštěvníka webových stránek STUŽ

(Jméno a adresu pisatele redakce zná)

Vážený pane Dlouhý,

čistě náhodou jsem na stránkách stuz.cz objevil Vaše „Vyjádření k oznámení záměru Dotěžení a rekultivace DP Řeporyje“ z 22.dubna 2010.

A musím říct díky Bohu, že ještě existují lidi, jako jste vy, kteří se dokážou postavit na stranu prostých občanů.

Bydlím na adrese K Holému vrchu a řeknu Vám, že je tady neustálý prach a hluk. Jezdí tady mnohem víc aut, než uvádí lom ve svém Návrhu a někdy jezdí i pozdě odpoledne a v sobotu. Přitom Řeporyje mají nejhorší kvalitu vzduchu v celé Praze a tímto je to ještě horší. Prachu je tady tolik, že nemůžete venku sušit prádlo. A vůbec nejsme žádná obslužná komunikace, jak uvádí ve svém materiálu. Bydlí tady několik rodin. Silnici kropí jen občas a to způsobem, jen aby se neřeklo (naberou do velké lopaty na velkém traktoru v lomu spoustu vody a pak to rozlévají po silnici tak, že stříká bláto na všechny strany všem do dvoru). A když je horko, tak voda stejně rychle vyschne a zase se práší. To by museli kropit každou hodinu a to nedělají. A bláto ze silnice stejně neuklidí, jenom ho zase pokropí a přitom ho tady je tolik, že pejškaři na konci silnice u lomu se v tom někdy brodí, když trochu sprchne. A voda v studni je od minulého roku, co začali hloubit o dalších 8 metrů níž, již tak železitá, že když si jí napustím do kýblu, tak má červenou barvu. Dle rychlého rozboru, co mi tady dělala firma AQUEL, má hodnotu 1080 mS/m což je 20x víc, než je norma. To tady nikdy předtím nebylo! Tak nevím, jestli mé kozénky na ní jednou nezajdou. Doufám proto, že ten Váš materiál má nějakou váhu a že se ten lom podaří zastavit v tom, aby ho zaváželi.

Prý si tam již připravují speciální prostor, aby tam mohli zavést i větší svinstvo, než udávají v materiálech, říká statkář, to aby na tom závozu víc vydělali. A těch potkanů a jiné havěti, co se tady objeví, jestli tam začnou zavážet i nějaké odpadky. Jedna socialistická humusní skládka plná nafty, olejů a vraků tady na celé parcele 1448 už je, a ta tady dost zničila podzemní vody. Pamětníci pamatují, co všechno dalšího se tam sypalo. Není to tak dávno. Tak tu by bylo potřeba z evropských dotací vyvézt pryč z Prokopského údolí, aby se ten humus další staletí dál nešířil. To je práce, kterou je potřeba dělat a ne zase vytvářet další skládky, říkat tomu moderně – rekultivace a vydělávat peníze za nic. Lomu jde jen o peníze.

Na závěr bych jen připomenul, že v roce 1989 – to tady komunisti chtěli všechno zalesnit a těžbu v lomu zastavit. Všechno již bylo naplánováno a mělo se to spustit. Jenže revoluce přišla o dva roky dřív, než to stihli :-(- Takže teď tato ulice vypadá neudržovaná a z roku na rok přibývají nepovolená vrakoviště, ve kterých se prý ukrývají celostátně hledaní zločinci, kteří jsou jedna ruka s místními řeporyjskými policajty. Radši si s nimi nic nezačínat. Já věřím, že jednou tady z toho bude rekreační zóna, jak chtěli komunisti původně udělat a že i firma Elektroštika u lomu, která si tam na ploše k rekreaci oficiálně postavila atypickou tribunu k tenisovému hřišti, aby dostala povolení, ale která tam má nakonec kanceláře se sto zaměstnanci, jednou odsud odejde i s těmi jejich nákladňáky, které tady taky jezdí jako blázni po ulici a ostatně jako skoro všichni nedodržují povolenou rychlost 50 km/hod, kterou tady stejně v tomto zapadákově nikdo nehlídá a z toho je jen prach, prach a jenom prach. A věřte, že zpod kol jednoho nákladáku je prachu 5–10x víc než zpod kol osobáku.

Myslíte, pane Dlouhý, že ten Váš nesouhlas s rekultivací Kamenolomy ČR zastaví zavážení lomu bude tady konečně na ulici klid? Pan starosta s naší ulicí kvůli dlouhodobým vyhlídkám lomu nechce nic dělat, tady máme všichni pořád žumpu a nemáme kanalizaci, ani veřejný vodovod, nemáme ani plyn, prostě nic a to žijeme v Praze. Chudáci cyklisti a turisté nemají ani kudy projít do Prokopáku, když se sem dostanou, protože na ně tady není brán ohled, lom cestu do Prokopáku zazdil.

Je ještě nějaká šance je zastavit, ať se i tento kousek Prahy vyzvedne na alespoň standardní úroveň k životu a aby to nebyla taková, všemi opomíjená díra, jako je teď, odkud je nebezpečné si i pěšky dojít na MHD, protože silnice je pro dva nákladáky vedle sebe úzká a proto se standardně vyhýbají tak, že jezdí koly po chodníku a i ten je neudržovaný?

Přeji hezký den a ještě jednou moc díky za Vaši práci a těším se na alespoň stručnou odpověď.

S pozdravem,

PS: zrovna 22.dubna jsem měl narozeniny a lepší dárek než Vaše vyjádření jsem si nemohl představit. :-)

6. Názory, komentáře, úvahy

6.1 Solární Klondike

(Převzato z časopisu EURO 5/2010)

Kdo má volné peníze a neinvestoval je dosud do solární energetiky, je v našich podmínkách považován za výstředního pošetilce. Žádný vklad nebo dluhopis se nemůže srovnávat z výnosností fotovoltaické elektrárny. Stát ji zaručuje dvacet let od prvního připojení, takže nemusí být ani problém získat bankovní úvěr. Výjimečně krátká návratnost vložených prostředků dělá z Česka solární Klondike, jehož si nemohli nepovšimnout ani zahraniční investoři.

Celá ta kýžená podpora významného obnovitelného zdroje energie má háček: několikrát vyšší výkupní cenu než je cena silové energie. Pokud extrémní cena motivovala k podnikání v rodícím se oboru, s níž scházela jakákoliv zkušenost a kdy solární panely a jiné komponenty byly nesmírně drahé, bylo všechno v pořádku. Jenže solární byznys se rozjel mnohem rychleji, než kdokoli předpokládal. Rok 2006, kdy byl obrovský problém připojit „nečekaně velkou“ šedesátikilowattovou solární elektrárnu, je v dnešních očích jurským parkem. Aby ne, když do konce minulého roku bylo u nás dáno do provozu 470 fotovoltaických megawattů. O sto padesát megawattů víc, než byly nejmělejší odhady. Výroba elektřiny ze slunce vzrostla za půldruhého roku pětadvacetkrát. Návratnost vložených prostředků se z předpokládaných patnácti let smrškla na polovinu i méně. Nových investic neustále přibývá, konkurence sílí, zaměstnanost roste, na ideálním stavu vadí jen to, že celý ten boom budou muset chtít nechtě zaplatit odběratelé – občané a podniky. I lidé v oboru si uvědomují, že tohle není normální stav a že musí přijít nová regulace. Bez zákona na podporu obnovitelných zdrojů z roku 2005 by se solární energetika u nás nikdy nerozběhla. Bez současné úpravy zákona by se však systém podpor přehřál (EURO 3/2010) a vzápětí zhroutil. O potřebě úpravy panuje konsensus. V tom, jak má taková úprava udělat, se názory různí. Jedno je však jisté, musí se to udělat teď hned.

Ale říkejte to poslancům. Jsou posedlí předvolebním bojem. Polovina z nich předkládá své vlastní populistické návrhy, druhá se stejně urputně snaží zviditelnit tím, že je smete ze stolu. Na vládní novele zákona o podpoře obnovitelných zdrojů se zřejmě nedá vytrískat politický kapitál, a tak se nedostala na pořad jednání. Přitom každým dnem na všech stranách narůstají rizika.

Podnikatelé se přirozeně budou snažit realizovat maximum svých záměrů ještě v tomto roce za neměnných podmínek. Výkupní cena byla proti loňsku sice snížena o pět procent, ale to při současné výhodnosti podpor nehraje významnou roli. Zlom by měl nastat z roku na rok. Pokud to ovšem zákonodárci stihnou. V parlamentních výborech sice sehráli podmanivou hru, kdy výbor životního prostředí podpořil vládní novelu a hospodářský výbor naopak prosadil verzi svého předsedy Oldřicha Vojíře. Ve výsledku by to vyšlo nastejno – výkupní cena by se snížila natolik, aby zabezpečila zákonem danou návratnost do patnácti let. A ne výhody plynoucí z návratnosti výrazně kratší. Ale to by musel Parlament konat.

Riziko podnikatelů je, že přes rychlý start do konce roku elektrárnu připojit nestihnou. A nebo to už tuší a připravují se na horší, leč rozumné podmínky v příštím roce. Liknaví poslanci však mohou způsobit pozdní vyhlášení regulí a budou-li drastické, podnikatelům se nevyplatí v přípravách pokračovat. Investoři se budou snažit získat utopené náklady arbitráží na státu.

A to je pro stát velké riziko. Kdyby byla nevýhodná změna vyhlášena až v polovině roku, mohou se podnikatelé pokusit o navrácení ztracených nákladů, vždyť přípravy výstavby trvají rok, ne-li dva. A kdyby změna přišla ještě později, mohli by se pokusit i o náhradu ušlého zisku z podnikání, domnívá se právník Kamil Blažek ze společnosti Kinstellar.

Ještě větším rizikem pro stát by bylo, kdyby se legislativní proces nepodařilo dokončit do konce volebního období. Pak by Energetickému regulačnímu úřadu nezbylo než na konci roku snížit výkupní cenu o uzákoněných pět procent a nečinně přihlížet třeba i dalšímu snižování ceny fotovoltaických panelů.

Stát ani spotřebitel, který to platí, nemají úniku. Zato podnikatelům se nabízí škála možností. Slovensko je ještě fotovoltaicky nepolíbenou zemí. A což teprve slunný jih Itálie, kde má už vyslanec známé české solární firmy vykolíkované vhodné pozemky. Ale na to je čas, zatím je nejvýhodnější a nejvýnosnější český solární Klondike. Poděkujte poslancům.

Čestmír Klos

6.2 Evropská unie: Revize směrnice o biocidech

Jako biocidy se označují chemické látky a přípravky určené k ničení, odpuzování a zneškodňování organismů považovaných za škodlivé, případně mající na tyto organismy regulační účinek. Problematika biocidů je nyní v Evropské unii regulována směrnicí 98/8/ES o uvádění biocidních přípravků na trh, jež v platnost vstoupila květnu 1998. V současné době Evropská unie provádí komplexní revizi evropského práva v této oblasti.

Biocidy - jejich použití a dělení

Použití biocidů je nesmírně široké a různorodé. Přicházíme s nimi každodenně mnohokrát do styku, aniž si to uvědomujeme, např. v textilu, v nábytku, v čistících prostředcích, ve stavebních a nátěrových hmotách, v potravinách. Setkáváme se s nimi při návštěvě bazénu, ale nejdeme je třeba také na výletním parníku nebo v chladícím systému elektrárny. Odhaduje se, že každý rok je v Evropské unii prodáno asi 400 tisíc tun biocidů ve více než 50 tisíc rozmanitých biocidních přípravcích. V řadě případů jde o chemikálie nebezpečné pro lidské zdraví nebo životní prostředí – o látky rakovinotvorné, perzistentní, bioakumulativní, reprotoxické, narušující hormonální systém atd.

Platná legislativa rozděluje biocidní přípravky podle způsobu použití na 4 hlavní skupiny a 23 typů:

- První skupinu tvoří **dezinfekční a biocidní přípravky pro všeobecné použití**, kam patří např. biocidní přípravky osobní hygieny, přípravky pro dezinfekci ovzduší, povrchů, materiálů, zařízení a nábytku, biocidní přípravky pro veterinární hygienu, pro oblast potravin a krmiv, pro pitnou vodu atd.
- Do skupiny **konzervačních přípravků** jsou řazeny např. konzervační prostředky pro nátěry, těsnící materiály, stěnová adheziva, pro výrobky v plechových obalech, pro dřevo, pro vlákna, kůži, pryž a polymerní materiály, pro zdivo, pro chladírenské a zpracovatelské systémy používající kapaliny nebo pro kapaliny používané při obrábění kovů.
- Ke skupině přípravků **pro regulaci živočišných škůdců** patří například rodenticidy, avicidy, moluskocidy, piscicidy, insekticidy, akaricidy, repelenty a atraktanty.
- Mezi **ostatní biocidní přípravky** jsou řazeny např. konzervační přípravky pro potraviny nebo krmiva, protihnilobné přípravky, balzamovací a taxidermické kapaliny nebo přípravky používané pro regulaci ostatních nežádoucích obratlovců.

Platná směrnice a její revize

Stávající právní rámec pro biocidní přípravky je stanoven směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/8/ES ze dne 16. února 1998 o uvádění biocidních přípravků na trh, k níž byla postupně zpracována celá řada prováděcích nařízení. Díky nim se podařilo vyřešit řadu dílčích problémů a z trhu byly eliminovány některé látky a přípravky ohrožující lidské zdraví nebo poškozující životní prostředí. Řada problémů však přetrvává a v souvislosti z rozšířením Evropské unie a prohlubováním ekonomické globalizace se vynořují problémy nové.

Proto se Evropská unie rozhodla provést výraznou revizi stávající regulace biocidů, při které chce využít zkušeností z nedávné modernizace evropského práva v oblasti pesticidů a ze zavedením systému REACH. Během roku 2008 proběhlo několik kol konzultací a na základě nich pak 12. června 2009 Evropská komise představila Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o uvádění biocidních přípravků na trh

a jejich používání.

Cílem návrhu je zajistit lepší ochranu zdraví lidí a životního prostředí, účinnější harmonizaci vnitřního trhu EU a zároveň podpořit inovativnost a konkurenceschopnost evropského průmyslu. Komise navrhuje nahradit stávající směrnici nařízením, čímž by odpadla nutná lhůta pro převedení evropské úpravy do vnitrostátního práva i potřeba vydávat vnitrostátní prováděcí předpisy v jednotlivých členských státech. Cílem návrhu nařízení je modernizovat stávající regulaci, usnadnit substituci některých nebezpečných látek a sjednotit poněkud roztržitý přístup jednotlivých členských států zapojení Evropské agentury pro chemické látky. Záměrem návrhu je také zjednodušení pravidel pro ochranu údajů vlastnostech biocidů, zabránit zbytečným pokusům na zvířatech, harmonizovat systémů poplatků v členských státech a zahrnout do regulace i předměty a materiály ošetřené biocidními přípravky.

Mezi velmi důležité navrhované změny patří rozšíření oblasti působnosti na biocidy v materiálech, které mohou přijít do styku s potravinami a nová ustanovení týkající se předmětů a materiálů obsahujících biocidní přípravky. V současné době lze pro předmět ošetřený v zemích EU použít pouze povolený biocidní přípravek. Ale pokud je předmět ošetřen biocidním přípravkem mimo EU a poté dovezen, neexistuje v současné době kontrola nad účinnou látkou, kterou může obsahovat. Dochází tak k situaci, kdy jsou do Evropské unie dováženy výrobky obsahující biocidy, jejichž bezpečnosti není v EU vůbec posouzena nebo které jsou dokonce pro svou nebezpečnost zakázány. To může představovat vážné riziko pro lidské zdraví nebo pro životní prostředí a navíc diskriminuje evropský průmysl. Evropská komise proto navrhuje, aby všechny předměty nebo materiály směly být ošetřeny jen biocidními přípravky, které jsou povoleny alespoň v jednom členském státě EU.

Pro spotřebitele by významným zlepšením mohlo být i ustanovení, podle kterého by **předměty a materiály ošetřené biocidy měly být příslušně označeny**. To by nemělo sloužit jen pro informaci spotřebitelů, ale také pro potřebu příslušných kontrolních nebo celních orgánů. Ustanovení o označování by se vztahovalo jak pro výrobce uvnitř Evropské unie, tak i mimo ni.

Evropská komise navrhuje centralizovaný systém pro udělování povolení pro biocidní přípravky obsahující **nové účinné látky nebo přípravky s nízkým rizikem**, které by byly povolovány přímo na úrovni Evropské unie. Ostatní skupiny biocidních přípravků by byly i nadále povolovány jednotlivými členskými státy. Technické a vědecké úkoly spojené s centrálním systémem by podobně jako v případě REACH zajišťovala Evropská agentura pro chemické látky sídlící v Helsinkách. Ta by měla také provádět koordinaci organizačních a technických úkolů souvisejících s hodnocením žádostí o zařazení účinných látek na tzv. pozitivní seznam účinných látek na úrovni EU, který byl dosud uložen ve Společném výzkumném středisku (Joint Research Center).

Návrh nařízení také obsahuje povinnost poskytování studií na obratlovcích za přiměřenou náhradu. Lze proto očekávat, že povinné sdílení údajů zabráni zbytečnému duplikování mnoha pokusů na zvířatech, což by mělo ušetřit jak finance průmyslu, tak i utrpení a životy pokusných zvířat.

K návrh se již vyjádřili příslušní ministři členských států Evropské unie a během roku 2010 má proběhnout i první čtení v Evropském parlamentu. Pokud bude návrh schválen a na jeho konečné podobě se shodne Evropská komise s parlamentem a členskými státy, mohlo by v roce 2013 nařízení vstoupit v platnost.

Náhrada nejnebezpečnějších?

Probíhající diskuse o podobě nové evropské politiky však obsahuje několik konfliktních bodů. Evropská komise navrhuje tzv. cut-off kritéria pro nebezpečné látky, které by měly být eliminovány, pokud za ně existuje bezpečnější náhrada. Podle návrh by mělo jít o látky rakovinotvorné a mutagenní, reprotoxické a endokrinní disruptory. To se přirozeně nelíbí výrobcům těchto látek, kteří nechtějí přijít o své zisky a trvají na zachování legálnosti používání i nejnebezpečnějších látek za slib zajištění tzv. adekvátní kontroly. Naopak některé členské státy, ekologické organizace a zdravotníci upozorňují, že eliminovány by měly být i další kategorie nebezpečných látek, např. perzistentní, bioakumulativní nebo imunotoxické.

Spory se vedou o to, nakolik bude substituce nejnebezpečnějších látek povinná, jak se budou provádět srovnávací hodnocení a zda do něj budou zařazeny i existující nechemické alternativy k některým biocidům.

Vášnivě diskuse se rozproudila i o regulaci nanočástic, které se stále častěji používají i jako biocidy. Nanoforma chemických látek je už dnes přidávána pro své biocidní schopnosti např. do textilu, do stavebních hmot nebo do hygienických potřeb. Ukazuje se však, že některé nanoformy chemických látek mají i neočekávané negativní vlastnosti. Například u nanočástic stříbra používaných v antibakteriálním prádle nebo v detergitech se ukázalo, že se mohou pronikat do embryí některých ryb a způsobovat jejich malformace nebo uhynutí.

Miroslav Šuta

6.3 Úsilí o skutečné snížení emisí skleníkových plynů skončilo fiaskem

(Vysílal Český rozhlas 6, Studio Stop dne 1. ledna 2010)

Jak jsme si letos vedli ve snaze snížit emise skleníkových plynů? Zvýšila se snaha jednotlivých států o to, jasně vytyčit priority, které by pomohly adaptaci na klimatické změny? Potažmo jaký smysl měl kodaňský summit o klimatických změnách? O tom vám v následujících minutách poreferuje redakční kolega a odborník na otázky ekologie Čestmír Klos.

Čestmír KLOS, *redaktor, odborník na otázky ekologie*

Měl to být rok, v němž se zásadním způsobem prohloubí odpovědnost lidí a států k osudu zeměkoule. Avšak úsilí Evropy a nemnoha dalších zemí o skutečné snížení emisí skleníkových plynů skončilo fiaskem. A stejně dopadla snaha o posílení adaptace na klimatickou změnu. Všem dal korunu podivný kodaňský happening pro 120 premiérů a hlav států a 190 státních delegací, v němž se všichni činili do úmoru a ani potentáti toho moc nenaspali.

Avšak nula od nuly pošla. Účastníci nejmohutnějšího a jistě i nejnákladnějšího summitu v dějinách se na ničem závazném nedohodli.

Česko coby předsednická země Unie rozehrála první půlrok ostrých příprav na kodaňskou klimatickou konferenci dobře. Zdálo se, že Evropská unie, která pokročila s praktickou regulací emisí nejdál, bude hrát v celém procesu hlavní roli. Pro pozorovatele od pražského psacího stolu však jakoby v Kodani ani nebyla. Nabídku evropských zemí, že společně do roku 2020 sníží své emise o 30 a ne o plánovaných 20 procent, najdou-li následovníky, nikdo neposlouchal. Česko má přitom potenciál jít ještě dál. Bez velkých investic je schopno snižovat emise o 28 milionů tun. To představuje zmenšení celkové zátěže o celou pětinu proti roku 2005. A měřeno podmínkami Kjótského protokolu, který porovnává emise vůči roku 1990, by byly české exhalace oxidu uhličitého dokonce až o 40 procent nižší.

A co je nejpřekvapivějším zjištěním, toho všeho lze dosáhnout za přijatelných ekonomických nákladů a bez potřeby budovat nové jaderné zdroje. Vyplývá to z aktualizovaného návrhu politiky ochrany klimatu České republiky, který předložilo k diskusi ministerstvo životního prostředí. Tento povzbudivý návrh se ovšem bude muset v disputacích utkat s tradicionalistickým, ba přímo fosilním návrhem české energetické politiky. Připomínám neblaze proslulé pětileté plány, extenzivní rozvoj do šířky, do výšky i do hloubky. Současně počítá jak s rozvojem jaderné energetiky, tak s protržením těžebních limitů na uhlí, vymezených vládním rozhodnutím z roku 1991.

Jakoby se Česku měly vyhnout všechny moderní výrobní technologie, které při vyšších výkonech výrazně snižují spotřebu energie. Nadbytečnou elektřinu lze samozřejmě vyvážet. Jak už se to ve velkém děje. Na dluh našim dětem, neboť zásoby domácích surovin jsou konečné. Zvýšení těžby uhlí by přitom bylo proti duchu snižování emisí, čímž by energetická politika ohrožovala nejsledovanější výstup politiky klimatické. Takový krok by si jakákoli politická vláda musela setsakramentsky rozmýšlet. Proto ten lobbistický tlak, aby fousatou energetickou koncepcí přijal úřednický kabinet, který se ve volbách nebude muset nikomu zpovídat. Taková energetická politika by nás vytlačila na úplný okraj slušného světa.

Už teď jsme s 13 tunami emisí na hlavu odstrašujícím příkladem. Plných 93 procent obyvatel zeměkoule má menší emisní úděl než průměrný Čech. Dvaapůlkrát méně než Čech si na svých bedrech nese Číňan, přestože jeho země je v současnosti největším znečišťovatelem. Velmi vykutáleně přistupuje Česká republika k financování adaptací v rozvojových zemích. Není nic snazšího, než přepsat rozvojový fond pomoci na klimatický fond a přestat podporovat v chudých zemích nemocnice a školy. I tak je to jen malá, ne příliš důstojná částka od tak excelentního znečišťovatele.

A jak si s tím poradíme po roce 2012? Mohli jsme mít na pomoc třetímu světu i na adaptační investice u nás doma miliardy korun z aukcí emisních povolenek. Jenže duo exministrů průmyslu Říman - Urban, pokud jde o výhodu pro skupinu ČEZ, zapomělo na nesmiřitelné sváry a zničehonic navrhlo parlamentu přílepek k náhodně probíranému zákonu. Udička zabrala v obou komorách. Rychle ustavená velká koalice ČSSD-ODS přihrála všechny výhody privilegované Skupině ČEZ.

Na problémy i na úspěchy byl resort životního prostředí v roce 2009 obzvláště bohatý. Stín neschopnosti vypořádat se s negativním lidským vlivem na skleníkový efekt, který vyvolává klimatickou změnu, však padá na všechny environmentální obory. Studie Britské královské společnosti na ochranu ptáků již prokázala, že počet druhů, které by klimatická změna ovlivnila negativně, trojnásobně převyšuje počet druhů, které by ze změny mohly těžit. Ale to už je téma pro Zeměžluč, ekologický magazín naší stanice, kde časem dojde na všechny problémy, které se jakkoli dotýkají životního prostředí.
Terezie Jirásková, moderátorka

U mikrofonu byl redakční kolega *Čestmír Klos*.

6.4 Stromy a lidé

Zprávy o kácení zdravých stromů nejsou ničím neobvyklým. O jejich smutné pravdivosti svědčí i pařezy po stromech zjevně zdravých. A s jakým osobním nasazením mnozí obětaví lidé, ať již začlenění do nějaké environmentální organizace či jako angažovaní jednotlivci, bojují za záchranu ohrožených stromů, alejí, parků či městských lesů! Součástí jejich usilování je i prosazení lepší ochrany zeleně do legislativy a do územních plánů. Taková je realita. Neubráním se při tom otázce, proč tomu tak je, tedy proč jsou stromy lidmi tolik ohrožovány?

Jeden z uváděných důvodů je, že brání ekonomické činnosti, ať už jde o zástavbu ploch, vytváření parkovacích míst či výstavbu a rozšiřování komunikací. Tento důvod je ovšem ve zřejmém sporu s požadavkem udržitelného způsobu života a udržitelné ekonomiky. Při některých pracích zas bývá poražení jednoho či několika stromů pohodlnější než hledat k přírodě šetrnější řešení. Jindy se jako jediné vysvětlení kácení jeví vytvoření zakázky pro firmu, která se touto činností zabývá.

Význam stromů pro životní prostředí je nesporný. A je přímo úměrný jejich velikosti, vyjádřené především celkovou plochou listů. Je dobře, vyžaduje-li se za poražený strom vysazení stromu nového, je však ještě lépe, když se strom neporazí.

Ekonomicky vyčíslitelná hodnota stromu je něčím, čím se dnes dá argumentovat. Nicméně problém vidím v tom, že vůbec takováto argumentace je nutná. Utilitaristický přístup ke stromům nemůže postihnout to, jaký by přirozený zdravý vztah člověka ke stromům měl být. Především jde o to, že strom je živý. Úcta k životu neznamena nikdy za žádných okolností jiný život neukončit; o tom svědčí přinejmenším různé potravní řetězce. Pokud však člověk jiný život ukončí, ať již jde o život zvířete nebo rostliny (při tom pochopitelně jinak vnímáme mohutný strom a jinak obilný klas), musí pro to mít opravdu vážný důvod a činit tak citlivě a ohleduplně, s vědomím, že zde jde o život (rostlinný život je formou života v obecném smyslu)³. Sloveso „musí“ v předchozí větě nepoužívám v nějakém legislativním smyslu. Jde o to, co by mělo být samozřejmostí, o vnímání skutečnosti, o prožívání toho, že jeden každý z nás lidí je součástí téže bohaté a funkční biosféry jako každý živočich či strom. Ona biosféra je naším „já“ v širokém a dobrém smyslu, k jehož fungování stromy přispívají, zatímco o různých developerských záměrech se

3 S tímto pohledem úcty k životu je v rozporu i dnes tak běžné plýtvání potravinami.

něco podobného říci nedá.

A stromy jsou krásné. Estetické hodnocení věcí se nám dnes však vytrácí. Myslím, že i ženám dnes více jde o to, aby šly s módou, než aby hledaly to, co je opravdu krásné (jistě, estetické hledisko doznává v čase změn, ale přesto věřím, že jakési konstantní jádro existuje). Novináři se snaží připravit své sdělení co nejrychleji a krása jazyka trpí. Přitom povznášející krásu potřebujeme mnohem více než různé pseudo-informace, v nichž se topíme a které nabourávají lidské nitro.

Pokácení zdravého stromu ve mně vyvolává pocit tesknosti. Nejen proto, že zmizelo něco krásného a dobrého, ale i proto, že vůbec někdo vydal takové rozhodnutí a že je někdo realizoval. Že ono tolik potřebné vědomí sounáležitosti s biosférou, s přírodou je narušováno. Jde zde o jakési lokální vítězství zla nad dobrem, zániku nad životem.

My, kdo se nějakým způsobem angažujeme v oblasti životního prostředí, mezi problémy dnešní doby vnímáme asi především ty environmentální. Nicméně víme o mnohých dalších. Pro většinu z nich jakýmsi společným jmenovatelem je ztráta vědomí příslušnosti k celku, ztráta schopnosti vnímat jeho funkční krásu, ztráta schopnosti obdivu a údivu. V naší civilizaci se vše přijímá jako samozřejmost, člověk se cítí být pánem všeho, a toto své zcela neoprávněné vědomí si dokazuje i tím, že poráží mohutné, krásné stromy. Vnímá je jako konkurenty v síle. Ano, on je pokácí, ale tím, že je porazí, se nestává vítězem, jen si podřezává větev pod sebou.

Proč však toto zamyšlení píšu? Je třeba hledat příčiny současného stavu. A ten leží v lidech. Současné tažení proti stromům je důsledkem časté ztráty vertikálního rozměru osobnosti (k němu patří i estetické vnímání). Věřím, že stojí za to o něj obohacovat každou lidskou komunikaci a každý mezilidský vztah. Nechme se oslovit alternativními hodnotami Josefa Vavrouška⁴ tak, aby prostupovaly naším uvažováním, vyjadřováním a jednáním. Jde o šíření pozitivního myšlení, které směřuje k vědomí sounáležitosti s celkem a tak i podporuje ducha spolupráce - proti duchu konkurence. Jde o otevření dveří biofilii – lásce k životu.

Jiří Nečas

6.5 Úloha územního plánování v ochraně přírody a krajiny

Osnova:

1. Co je územní plánování
2. Kdo jsou uživatelé výsledků územního plánování
3. Obecné zásady a procesní principy územního plánování
4. Současná legislativní úprava územního plánování v České republice
5. Úloha územního plánování v ochraně přírody a krajiny
6. Úloha hlavních subjektů územního plánování při ochraně přírody a krajiny
7. Příklady ze života

1. Co je územní plánování

Územní plánování je jeden z důležitých subsystémů seberegulace lidské společnosti, přispívajících k dlouhodobé udržitelnosti života. Zaměřuje se na **plánování a rozhodování o funkčním využití a prostorové uspořádání území a lidských činností v něm**, a to s ohledem na vlastnosti, hodnoty a limity tohoto území, zděděné přírodní a kulturní bohatství, ale i s cílem uspokojit nové oprávněné potřeby a požadavky současné generace a neznemožnit uspokojování potřeb generací budoucích. Cílem územního plánování je vytvářet (územní) předpoklady pro umístování staveb a využívání území pro hospodářský rozvoj při respektování potřeby udržení příznivého životního prostředí a podmínek pro sociální soudržnost společenství uživatelů předmětného území. Zajišťuje dosahování dočasné shody o využití a uspořádání území s respektem k soukromým a veřejným zájmům subjektů v území působících. Má k tomu definované

⁴ Viz např. Keller, J., Gál, F., Frič, P.: Hodnoty pro budoucnost. Praha, Zde a nyní 1996, s.8–14.

kompetence orgánů veřejné správy, odborné i laické veřejnosti a také zákonem a vyhláškami definované pracovní postupy při pořizování územně plánovacích podkladů, územně plánovací dokumentace i pro správní rozhodování o umístování staveb a funkčním využití území.

Stavební zákon dále říká, že územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví, chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí a s ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využití zastavěného území, zajišťuje ochranu území nezastavěného a stanoví pozemky, které jsou nezastavitelné. Do nezastavěného území povoluje v souladu s jeho charakterem umísťovat pouze stavby, zařízení a jiná opatření sloužící zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství, těžbu nerostů, pro ochranu přírody a krajiny, pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a odstraňování jejich důsledků a dále taková technická opatření a stavby, které zlepšují podmínky jeho využití pro účely rekreace a cestovního ruchu, např. cyklistické stezky, hygienická zařízení, ekologická a informační centra a zařízení ap.

Aby mohlo územní plánování tuto úlohu plnit, musí orgány územního plánování průběžně zjišťovat a aktualizovat informace o stavu a tendencích vývoje v území, stanovovat koncepci jeho harmonického rozvoje, prověřovat a posuzovat potřeby změn, veřejné zájmy na jejich provedení, přínosy, problémy, rizika s ohledem na životní prostředí a veřejné zdraví, na stávající využití území a fondy v něm, stanovovat podmínky pro provedení změn v území, pořadí změn, vytvářet podmínky pro civilní ochranu, pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a to přírodě blízkým způsobem, vytvářet v území podmínky pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn či sociálních otřesů, stanovovat podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury a pro kvalitní bydlení a prověřovat a vytvářet podmínky pro hospodárné vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů na změny v území, určovat nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území, vytvářet podmínky pro ochranu území podle zvláštních právních předpisů před negativními vlivy záměrů na území a navrhovat kompenzační opatření, regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů, uplatňovat poznatky z oborů architektury, urbanismu, územního plánování, ekologie a památkové péče a také vyhodnocovat vlivy politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace na udržitelnost rozvoje území ve všech jeho základních třech pilířích - environmentálním, ekonomickém i sociálním.

2. Kdo jsou uživatelé výsledků činností na úseku územního plánování

Uživateli výsledků činností na úseku územního plánování jsou především orgány veřejné správy. Tedy orgány samosprávy krajů, měst a obcí, orgány vykonávající působnost na úseku územního plánování a stavebního řádu, jako jsou Ministerstvo pro místní rozvoj, v přenesené působnosti výkonu státní správy pak i příslušné odbory krajských, městských a obecních úřadů, magistráty hlavního města Prahy a dalších tzv. „statutárních“ měst, ale i mnohé další úřady státní správy, právníkové a fyzické osoby, sídlící nebo působící v dotčeném území nebo vykonávající zde nějaké správní, hospodářské (výrobní, obchodní) či jiné činnosti, např. realitní agentury, pojišťovny, banky, stavební firmy, majitelé či správci občanské, technické a dopravní infrastruktury ap. Pro ně pro všechny by měly být zdrojem informací, zárukou jistoty ochrany jejich nebo jimi chráněných zájmů jako je stabilita hodnoty (a ceny) jejich nemovitostí, podmínek pro podnikání (napojení na IS a zásobování vodou, energiemi, odvod odpadních vod, sběr odpadu, dopravní dostupnost a obsluha ap.), ochrana zděděného kulturního dědictví, zdravého životního prostředí ap. Územně plánovací podklady a dokumentace kromě ochrany zájmů stávajících uživatelů území mají obsahovat impulsy a v souladu s charakterem území vytvářet předpoklady i pro vstup nových žádoucích staveb, aktivit a změn využití území, tedy nových obyvatel, podnikatelů či návštěvníků, přičemž udržování a zvyšování harmonie mezi starým a novým, mezi soukromými a veřejnými zájmy je samo o sobě veřejným zájmem a zárukou dlouhodobé udržitelnosti zdravého vývoje. Plody činností spadajících do disciplíny územního plánování konzumují a užívají nevědomky i ti, kdo je považují za „bolševický přežitek“ (jako plánování vůbec), za brzdu svobodného podnikání a tvůrčího rozletu, kterou už dávno měla nahradit „neviditelná ruka trhu“.

3. Obecné zásady a procesní principy územního plánování

Bez ohledu na to, co o územním plánování říká právě aktuální právní úprava, bylo a je územní plánování svébytnou a po staletí se vyvíjející odbornou disciplinou se svými vlastními praxí ověřenými principy a pracovními postupy, směřujícími k udržení co nejlepšího souladu v názoru na funkční využití a prostorové uspořádání území mezi jeho majiteli, uživateli a správci, souladu mezi lidskými zájmy na rozvoji, na uspokojování vlastních lidských potřeb (jako jsou zejména bydlení, výroba, rekreace a regenerace sil, užívání občanské, dopravní a technické vybavenosti a kvalitní životní prostředí) se zájmem na zachování bohatosti a stability přírodních prvků prostředí a v jejich souhrnu celé krajiny. Je to multidisciplinární obor, v němž jedním z nosných principů a podmínek úspěšnosti je spolupracovat se širokou paletou odborníků z přírodních, ekonomických a sociálních věd a s právníky, ale i s pracovníky četných dalších správních úřadů, s podnikateli, zájmovými profesními sdruženími, nevládními organizacemi a s veřejností. Je to disciplína náročná na schopnosti vyjednávání, spočívající v hledání kompromisů nebo optimálních řešení prostřednictvím hodnocení více variant, vyjednávání možných kompenzací ap., tedy disciplína také politická. V území se totiž navzájem střetávají mnohé soukromé zájmy, ale i zájmy soukromé s veřejnými. Nacházet za takové situace dočasně společně přijatelné řešení se neobejde bez ústupků, bez vážení každého zájmu a argumentu. Každé neuměteltví, každý pokus obejít tento obecný princip multidisciplinarity, otevřenosti a trpělivého vyjednávání vedou k rychlému zjištění o nepoužitelnosti výsledku, byť byl formálně příslušnými orgány schválen a vyhlášen jako závazný. Vede to jen k nerespektování a obcházení schválených územně plánovacích dokumentů, překotnému požadování změn, úprav nebo přepracování celého plánu. Osvědčené procedury pořizování, projednávání a schvalování územně-plánovacích dokumentů zajišťují tedy obvykle rozfázování celého procesu do několika logických fází. Jsou to

- průběžné shromažďování informací a podkladů o stavu a vývoji území a pro územní plánování relevantních činností (funkcí) v něm,
- průběžné sledování a ověřování nových potřeb, námětů a záměrů na změny v území v porovnání s obsahem dosud platné územně plánovací dokumentace a hodnocení, zda a jak na ně reagovat nástroji územního plánování,
- formulování zadání změn nebo úprav nebo zcela nové ÚPD, pokud je zřejmé, že stávající již nevyhovuje potřebám, jeho projednání s dotčenými správními úřady a veřejností a předložení volenému orgánu ke schválení,
- zajištění zpracování, projednání a přípravy na schválení změn nebo nové ÚPD zpravidla ve dvou fázích (koncept ve variantách, zhodnocených a porovnaných z ekonomických, sociálních i environmentálních hledisek, z toho formulované pokyny pro dokončení již invariantního návrhu) a konečné projednání a schválení jako direktivy pro územní rozhodování v určeném návrhovém období.

Podle rozhodovací úrovně a s ní spojenými kompetencemi a také podle charakteru, vlastností a problémů řešeného území se historicky osvědčilo diferencovat nástroje územního plánování na:

- materiály celostátního dosahu (jako byla do 90. let minulého století tzv. „Koncepce urbanizace a dlouhodobého vývoje osídlení ČR“ nebo je dnes tzv. „Politika územního rozvoje ČR“, pořizované ústředním orgánem státní správy pro územní plánování, jakým bývalo do roku 1989 MVT ČSR a jakým je nyní MMR,
- územně plánovací dokumentace regionálního charakteru, jakým byly kdysi „územní plány rajonů“ a donedávna tzv. „územní plány velkých územních celků“ (kde si velikost řešeného území mohl pořizovatel vymezit podle vlastních potřeb bez ohledu na správní členění a kompetence), podle nového stavebního zákona dnes „Zásady územního rozvoje (krajů)“,
- dále donedávna „územní plány sídelních útvarů“, pak „územní plány měst nebo obcí“ a dnes jen „územní plány“ pro správní území jednotlivých obcí
- a konečně i měřítkem a podrobností řešení funkčního využití a prostorového uspořádání území nejpodrobnější dokumenty pro části obcí, jakými byly kdysi „územní plán zóny nebo územní projekt zóny“ a později „regulační plán“.
- Podle původního znění zákona č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu byly rozlišová-

ny i různé časové horizonty pro návrhové období územně-plánovacích dokumentů. Nejdelší 20 a více let pro „územní prognózy“, 10–15 let „územní plány“ a 5–8 let „územní projekty“. Toto členění bylo zrušeno novelami citovaného zákona z 90. let minulého století, jinak ale tento zákon platil ve znění četných novel až do Silvestra 2006, tedy plných 30 let.

- Těto diferenciaci pak odpovídal standardní obsah textové části a zejména měřítko doprovodné grafiky, které mohl pořizovatel a zhotovitel pružně volit ve značném rozsahu dle vlastních potřeb.

4. Současná legislativní úprava územního plánování v České republice

Z hlediska právě uvedených obecných principů má dnešní právní úprava územního plánování, představovaná zákonem č. 183/2006 Sb. a navazujícími zákony a prováděcími vyhláškami některé nedostatky, které nemohu nezmínit. Považuji za ně následující skutečnosti:

- Územní plánování zůstalo **výkonem státní správy v přenesené působnosti**, ačkoliv má zřejmý samosprávný charakter. Samosprávné orgány se mohou ke všem fázím sice vyjadřovat, ale jinak mají jen volbu **schválit** či **neschválit** (zadání, pokyny pro dokončení návrhu po projednání konceptu u územních plánů, návrh), připravené a kontrolované aparátem státní správy.
- Namísto velmi konkrétního územně-plánovacího podkladu celostátní úrovně, jakým byla již zmíněná Koncepce urbanizace a dlouhodobého osídlení ČR, na níž byly práce ze strany MMR jako objednavatele zastaveny v roce 1994, se nyní na celostátní úrovni zpracovává vágní a přírodní prostředí do značné míry ignorující Politika územního rozvoje. Je to dokument verbálního charakteru, jehož doprovodnou grafiku tvoří jen hrubá schémata osídlení a dalších antropogenních systémů (doprava, technická infrastruktura), zatímco přírodní subsystémy (chráněná území přírody, významné krajinné prvky, prvky ÚSES ap.) zcela chybí. Tento hrubý nedostatek nevytklo Politice územního rozvoje ku podivu ani vyhodnocení jejích vlivů na životní prostředí (SEA).
- Zásady územního rozvoje, které na regionální úrovni nahradily bývalé územní plány velkých územních celků, musí být zpracovány na správní úrovni krajů a řešené území zásadně jen v jejich hranicích. Možnost jiného vymezení řešeného území, jako bylo zpracování dosud platných ÚPn VÚC národních parků (Krkonoše, Šumava), chráněných krajinných oblastí (Lužické hory, České středohoří, Český les, Beskydy, Jeseníky) nebo velkých sídelních a průmyslových aglomerací (např. Hradecko - pardubická), přesahujících krajské hranice, zmizela. Tím méně je dnes možné pořídit společnou územně-plánovací dokumentaci pro území zasahující do sousedících států. Ačkoliv jsme součástí EU, nemůžeme dnes udělat už ani to, co se povedlo v 90. letech na Šumavě, totiž pořídit společný územně-plánovací podklad pro celou Šumavu v ČR, SRN a Rakousku na jednotném mapovém podkladu a s koordinovaným obsahem. Také měřítko stanovená pro grafiku ZÚR zákonem (1 : 100 000 či v odůvodněných případech (!) 1: 50 000) neumožňují efektivně řešit územní problémy právě v oblasti ochrany přírody a krajiny v nezastavěném území tak, jak to bylo možné v ÚPn VÚC (1 : 10 000- 1 : 25 000, příp. 1: 50 000). Zásady územního rozvoje kraje smějí navíc obsahovat v závazné části jen záměry v kompetenci státu a kraje, nikoliv obcí. Jak se tím snižuje informační a uživatelská hodnota takového dokumentu, je pro lidi s představivostí zřejmé.
- Bohatý instrumentář nezávazných nástrojů územního plánování původních územně plánovacích podkladů, obsahující tzv. „územně-technické podklady“, „územní prognózy“, „územní generely“ a „urbanistické studie“ byl zredukován jen na tzv. „územně analytické podklady“ a „územní studie“, do kterých se jen s obtížemi vměstná bohatost problémů k řešení, kterou přináší praxe. Nejde o slovíčkaření. Nástroje nejmenované v zákonu a prováděcích vyhláškách nelze financovat z veřejných prostředků a rozpočtů, což je pro pořizovatele a uživatele kardinální problém.
- Zcela nesmyslně byla vypuštěna z pracovních postupů územního plánování pracovní etapa a kategorie „průzkumů a rozborů“, v naivní víře, že je nahradí využívání periodicky aktualizovaných a příslušnými správci dílčích dat verifikovaných „územně analytických podkladů“. Víra zákonodárců, že dnešní dosažená úroveň monitorovací, informační a spojové techniky může nahradit smyslové vjemy a zkušenost lidí z řešeného území je nejen nepatřičná, ale dokonce nebezpečná. *(První zkušenosti s naplněním registru sledovaných jevů v podkladech pro hodnocení podmínek udržitelného rozvoje území*

v ÚAP informacemi potvrzuje naše včasné, ale nevyslyšené varování zákonodárcům, že to v požadovaných formě a čase jednat nelze splnit, ale ani v celém rozsahu nahradit osobní fyzický průzkum řešeného území odborníky různých profesí a zjistit skutečně aktuální stav, nezkrácený dobou potřebnou pro aktualizaci, zpracování a prezentaci dat o území v jeho reflexi v mapových podkladech i v informačních systémech).

Ale abych nezůstal jen u nedostatků nového stavebního zákona, neboť má samozřejmě i své klady, zejména právě ve vztahu k ochraně životního prostředí a veřejného zdraví a v tom i ve vztahu k ochraně přírody a krajiny. Nebudu zde dlouze vykládat o struktuře a obsahu zákona, zákonů souvisejících a prováděcích vyhlášek, protože si je snadno můžete najít na Internetu nebo koupit nebo půjčit i s komentáři jako knihy hned od několika autorských kolektivů.

Alespoň stručný přehled partií, vztahujících se k dnešnímu tématu však uvést musím. Vlastní zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) je účinný od 1. 1. 2007. Spolu s ním byly schváleny dva související zákony.

- Zákon č. 184/2001 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění) spolu s Usnesením poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 186/2006 Sb., kterým PS přehlasovala veto presidenta republiky,
- Zákon č. 186/2006 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění.

Z prováděcích vyhlášek pak se územního plánování bezprostředně týkají

- Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti,
- Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území,
- Vyhláška č. 502/2006 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 137/1998 Sb., o obecně technických požadavcích na výstavbu a
- Vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření.

Ostatní prováděcí vyhlášky ke stavebnímu zákonu se vztahují jen ke stavebnímu řádu.

Stavební zákon obsahuje po úvodních ustanoveních o předmětu úpravy a vysvětlení základních pojmů druhou část o výkonu veřejné správy, tedy o působnosti obcí, krajů, v hlavním městě Praze, zavádí nově institut „rad obcí pro udržitelný rozvoj“, definuje působnosti Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva obrany (ve vojenských újezdech, vyjmutých z civilní správy) a definuje kompetence obecných stavebních úřadů, speciálních stavebních úřadů (dopravní, vodohospodářské, pro stavby vyžadující integrované povolení podle zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění (IPPC) a vojenské stavební úřady). Ve třetí části pak uvádí cíle a úkoly územního plánování, obecná ustanovení a společné postupy v něm (zveřejňování písemností, územně plánovací informace, veřejné projednání, zástupce veřejnosti, kvalifikační požadavky), nástroje územního plánování (územně analytické podklady, územní studie, politika územního rozvoje, zásady územního rozvoje (kraje), územní plán, vymezení zastavěného území, regulační plán, územní rozhodnutí, územní souhlas, územní opatření o stavební uzávěře nebo o asanaci území a konečně ustanovení o úpravě vztahů v území, u všech s popisem pořizovací, projednací a schvalovací procedury, vč. posuzování vlivů na životní prostředí, resp. na udržitelný rozvoj území. Nově zákon umožňuje, aby návrhovatelem zařízení nejen změn, ale celého nového územního nebo regulačního plánu byly nejen orgány veřejné správy, ale i jiné, např. i soukromé právnické či fyzické osoby.

Další části zákona se vztahují ke stavebnímu řádu a teprve část pátá zákona obsahuje zase společná ustanovení, týkající se i územního plánování, jako jsou ustanovení o vybraných činnostech ve výstavbě, které smějí vykonávat jen autorizované osoby, o evidenci územně plánovací činnosti, ukládání písemností a nahlížení do nich, o obecných požadavcích na výstavbu, přípustných účelech vyvlastnění, o státním dozoru, o vstupu na pozemky, expertní součinnosti, o ochraně veřejných zájmů a součinnosti správních orgánů, o sankcích, o opravných prostředcích, přechodná a závěrečná ustanovení. Zákon o změně jiných

zákonů upravuje formou novelizace všechny související speciální zákony, dotčené novým stavebním zákonem a uvádí jejich působení v právním řádu do věcného i terminologického souladu, zákon o vyvlastnění rozvíjí ustanovení o vyvlastnění ve veřejném zájmu. Prováděcí vyhlášky pak podrobněji rozvádějí některá ustanovení zákona v těch částech, kde je pro to v zákonu výslovné zmocnění pro ministerstvo.

5. Úloha územního plánování v ochraně přírody a krajiny

V dalším vystoupení se tedy konečně dostáváme k jádru tématu i přednášky, totiž jak konkrétně může a musí územní plánování pomoci v ochraně přírody a krajiny, o co se v zákonu a vyhláškách může tato ochrana opřít. Jen pro úplnost předesílám, že inteligentní a kulturní lidi, včetně úředníků do toho nemusí nutit právní předpis. Chrání přírodu, krajinu, životní prostředí a veřejné zdraví stejně jako historické kulturní dědictví po minulých generacích z vlastního přesvědčení. Právní řád je tu od toho, aby k tomu donutil i ty méně chápavé a nezodpovědné a představuje spíše cosi jako „společensky vyžadované minimum“, i když někteří barbaři jej naopak považují za přílišné omezování osobní svobody. A teď už k dnešním možnostem územního plánování v ochraně přírody a krajiny konkrétně:

Základní pojmy:

- pojem „zastavěné území“ se vykládá tak, že je stanoveno platným územním plánem nebo postupem dle tohoto zákona. Nemá-li obec schválený územní plán, ani stanoveno zastavěné území postupem podle § 59 zákona, je jím zástavba v hranicích intravilánu k 1. 9. 1966 a nezastavěné pozemky vedené jako zemědělská půda vně požívají ochrany dle zákona č. 334/1992 Sb. o ochraně ZPF bez ohledu na to, že od té doby mohly být dávno obestavěny a staly se fakticky součástí zastavěného území. Je to tedy pojetí výrazně restriktivní, chránící nezastavěné území.
- „nezastavitelným pozemkem“ je v obci bez územního plánu pozemek veřejné zeleně a parku, sloužící obecnému užívání, v intravilánu i zemědělský nebo lesní pozemek nebo soubor pozemků nad 0,5 ha,
- pozemky nezahrnuté do zastavěného území nebo do územním plánem určené zastavitelné plochy tvoří „nezastavěné území“, které je, jak uvidíme dále, jinými ustanoveními zákona dnes oproti minulosti výrazně lépe chráněno,
- vedle již existující kategorie „veřejně prospěšná stavba“ se zavádí nový pojem „veřejně prospěšné opatření“ (nestavebního charakteru), pro jehož realizaci lze rovněž vyvlastnit potřebné pozemky (např. pro ochranu přírody a krajiny, vhodné např. pro ÚSES),

Výkon veřejné správy:

- Orgány územního plánování musí postupovat v součinnosti s dotčenými orgány chránícími veřejné zájmy podle zvláštních předpisů, která pro územní řízení vydávají závazná stanoviska dle svých kompetencí a pro ostatní postupy stanoviska, která jsou pro orgány územního plánování závaznými podklady.
- Nově se zřizují „rady obcí pro udržitelný rozvoj území“, které projednávají a vydávají stanoviska k „územně-analytickým podkladům“ a k „vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj“. Posiluje se tak veřejná kontrola činností prováděných jako přenesený výkon státní správy orgánem, v němž působí především zástupci obecních samospráv řešeného územního obvodu,

Cíle územního plánování:

- ...vytvářet předpoklady...pro udržitelný rozvoj území,...příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj a soudržnost společenství obyvatel...pro současnou i budoucí generace.
- Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území,...chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti,...určuje podmínky pro hospodárné využití zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků.
- V nezastavěném území lze (v souladu s jeho charakterem) umisťovat stavby, zařízení a jiná opatření pouze pro zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství, těžbu nerostů, ochranu přírody a krajiny, veřej-

nou dopravní a technickou infrastrukturu, pro snižování nebezpečí přírodních a ekologických katastrof a jejich důsledků a dále opatření a stavby zlepšující jeho využití pro rekreaci a cestovní ruch...

Úkoly územního plánování:

- zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty,
- koncepci rozvoje...stanovovat s ohledem na hodnoty a podmínky v území,
- prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, veřejný zájem, přínosy, problémy, rizika s ohledem na veřejné zdraví, životní prostředí, přírodní podmínky...
- stanovovat požadavky na využívání a prostorové uspořádání území a podmínky pro provedení změn,
- vytvářet v území podmínky pro snižování nebezpečí přírodních a ekologických katastrof a jejich důsledků.....přírodě blízkým způsobem,
- určovat nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území,
- vytvářet podmínky pro ochranu území podle zvláštních právních předpisů před negativními vlivy záměrů a navrhnout případná kompenzační opatření,
- regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů,
- uplatňovat poznatky....z oborů...urbanismu, územního plánování....ekologie a památkové péče,
- vyhodnocovat vlivy politiky územního rozvoje ČR a územně plánovací dokumentace na udržitelný rozvoj území a regulačních plánů na životní prostředí.

Obecná ustanovení mimo jiné zajišťují účast dotčených úřadů a veřejnosti:

- povinností zveřejňovat písemnosti v určených případech veřejnou vyhláškou nebo zajištění dálkového přístupu v elektronické podobě,
- podáváním územně plánovacích informací,
- veřejným projednáváním zadání, konceptů i návrhů územně plánovací dokumentace a vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj,
- možností veřejnosti zajistit si pro jednání s úřady kvalifikovaného „zástupce veřejnosti“.

Kvalita územního plánování i s ohledem na zájmy ochrany přírody a krajiny jako součásti životního prostředí je mj. zajišťována i tím, že vybrané činnosti na příslušných úřadech a u projektantů musí zajišťovat osoby s příslušnou kvalifikací a autorizační zkouškou buď podle stavebního zákona a zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů, inženýrů a techniků ve výstavbě, nebo podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, nebo konečně i podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (pro biologická hodnocení a hodnocení vlivů na lokality NATURA 2000).

Při územním rozhodování, tzn. v územním řízení o umístění stavby, o změně ve využití území nebo o změně vlivu stavby na využití území, o dělení nebo scelování pozemků nebo o ochranném pásmu je ochrana přírody a krajiny zajištěna:

- povinnou účastí dotčených orgánů ochrany ŽP, vč. ochrany přírody a krajiny, podávajících závazná stanoviska za jimi hájené veřejné zájmy,
- povinnou účastí orgánů dotčených samospráv,
- povinným posouzením, zda záměr je v souladu s vydanou (schválenou) územně plánovací dokumentací, s cíli a úkoly územního plánování, s požadavky tohoto zákona a jeho prováděcími vyhláškami, s požadavky zvláštních právních předpisů a se stanovisky dotčených orgánů podle nich vydaných, s výsledkem řešení případných rozporů a s ochranou práv a právem chráněných zájmů účastníků řízení.
- příznáním účastenství v řízení kromě obligátních účastníků i osobám a občanským sdružením, o kterých tak stanoví zvláštní předpis (zejména zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny),
- posuzováním vlivů záměrů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, jako povinného odborného podkladu pro řízení.

Není-li záměr v souladu s požadavky uvedenými v předchozích odrážkách, je stavební úřad povinen žádost o územní rozhodnutí zamítnout. To platí i pro případné vydání tzv. „územního souhlasu“.

Novými nástroji územního plánování, které se mohou uplatnit i při ochraně přírody a krajiny, jsou v novém zákoně tzv. „územní opatření o stavební uzávěře“ a „územní opatření o asanaci území“. Jsou to opatření vydávaná jako opatření obecné povahy podle správního řádu, nikoliv jako v minulosti v režimu správních rozhodnutí.

Prosazování zájmů ochrany přírody a krajiny může přispět i ustanovení o náhradách za újmu, kterou vlastník pozemku nebo jiný uživatel může utrpět v důsledku změny v území nebo v určení jeho funkce při územním plánování a rozhodování.

Vymahatelnost plnění povinností subjektů, podílejících se na územním plánování jistě zvyšuje i zavedení citelných sankcí za prohřešky a nedodržení ustanovení zákona a uzákonění možnosti dle správního řádu obrátit se v případě nespokojenosti s činností příslušných úřadů po vyčerpání správních nástrojů na správní soud. Tolik ve stručnosti stavební zákon.

6. Úloha hlavních subjektů územního plánování při ochraně přírody a krajiny

Hlavními subjekty územního plánování jsou především úřady územního plánování, působící v roli pořizovatele územně plánovacích podkladů a dokumentací, což jsou krajské a vybrané městské (obecní) úřady a v nich konkrétně příslušné odbory územního plánování a stavební úřady s pravomocí umísťovat a povolovat stavby. Dále jsou to dotčené správní orgány, kterými jsou pro problematiku ochrany přírody a krajiny zejména orgány s působností v oblasti životního prostředí, zemědělství, lesního a vodního hospodářství, pro geologii a těžbu, odpadové hospodářství, ochrany ovzduší a hygieny a také orgány kultury, resp. památkové péče. Třetí velkou specifickou skupinou hlavních subjektů působících v územním plánování jsou samosprávy krajů, měst a obcí jako nositelé zodpovědnosti za harmonický vývoj v jimi spravovaném území. Čtvrtou důležitou množinou subjektů územního plánování jsou zpracovatelé územně plánovacích podkladů a dokumentací, tedy projektanti, dalšími jsou „hybatele změn v území“, tedy především investoři a stavebníci a poslední z nich, ale nikoliv méně důležité jsou laická i odborná veřejnost a v ní i zájmová sdružení, nevládní neziskové organizace orientované na ochranu životního prostředí, přírody a krajiny. Co je důležité pro každý z těchto subjektů, mají-li vykonávat řádně své úlohy v subsystému územního plánování při ochraně přírody a krajiny?

Požizovatelé a hlavní „uživatelé“ (pracovníci stavebních úřadů):

- mít kvalitní všeobecné vzdělání a přehled o vývoji v přírodních, společenských a technických vědách, v hospodářství a v politice, v kultuře. Ovládat dokonale český jazyk v mluvené i písemné formě a na „uživatelské úrovni“ alespoň ještě jeden cizí jazyk - buď (v pohraničí obzvlášť) sousedních zemí nebo některý ze světových jazyků, používaných v mezinárodních institucích (zejména EU).
- znát dobře spravované území, jeho hodnoty, vlastnosti a limity (*teprve cca po 10 letech je úředník schopen vybavit si každé místo svého správního obvodu, kde má řešit nějaký územně plánovací nebo rozhodovací problém, aniž je musí znovu navštívit*),
- znát dokonale účel, historii a současnou právní úpravu územního plánování, a to nejen „literu“, ale i „ducha“ zákona, a povšechně i předpisy související, zejména zákony o životním prostředí, o posuzování vlivů na životní prostředí, o ochraně vod, o ochraně ovzduší, o ochraně ZPF, lesní zákon, zákon o odpadech, o ochraně přírody a krajiny, zákona a navazujících předpisů o veřejném zdraví (a v tom i o ochraně proti hluku), horní zákon, zákon o ochraně památek, správní řád, oba zákony o povinném poskytování informací, atd.
- být si vědom toho, že zatímco ochranu soukromých a skupinových zájmů si je schopen v demokracii a tržní ekonomice s využitím svých práv a svobod chránit a prosazovat každý sám, k ochraně veřejných zájmů, a zájmů na ochraně přírody a krajiny zvlášť, je tu právě úřednictvo veřejné správy a v záležitostech územního plánování a stavebního řádu především on sám (*příroda a krajina, ač živá, nemá v územním plánování ani řízení jiné zástupce, jiné „advokáty“, než úředníky státní správy!*)

- průběžně dále celoživotně studovat svůj obor a přiměřeně i obory související, znát limity svého vzdělání a přizvat odborníky na vše, co sám neumí - územní plánování je svrchovaně **týmová** práce,
- mít sociální i prostorovou představivost a schopnost na základě zkušenosti z praxe v území formulovat a průběžně korigovat určitou **vizi žádoucího vývoje v území**, která je základem všech zadání územně plánovacích podkladů, územně plánovací dokumentace a koncepčního pojetí důležitých územních rozhodnutí, (*Neznám větší hřích proti účelu a dělbě kompetencí podle zákona, než když si „zadání“ územně plánovací dokumentace pořizovatel zadá u budoucího zhotovitele, namísto aby je formuloval ve spolupráci se samosprávou, dotčenými správními úřady a veřejností sám! Společenskou zakázku „co jsou problémy v území a jak je chci v území řešit“ by si neměl formulovat její budoucí zhotovitel!*)
- být schopen empatie a korektní komunikace se zástupci ostatních skupin - subjektů územního plánování, nevnašet do úřední činnosti emoce a nebrat věcné spory a konflikty osobně (*úřad se neuráží!*),
- ohlásit příslušnému orgánu ochrany přírody a krajiny případné nálezy dosud nevidovaných chráněných částí přírody, ke kterým dojde při postupech podle stavebního zákona nebo v souvislosti s nimi (*místní šetření, průzkumy apod.*), konzultovat s ním další postup pro zajištění ochrany takového nálezu nástroji územního plánování, než o nich bude rozhodnuto podle zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění,
- plnit informační povinnosti, vyplývající ze stavebního zákona a z obou zákonů o svobodném přístupu k informacím,
- spolupůsobit s ostatními orgány veřejné správy a vzdělávacími institucemi při ekologické výchově, vzdělávání a osvětě obyvatel, jiných úředníků a nových zastupitelů či poslanců.

Dotčené správní orgány (vč. orgánů péče o životní prostředí, ochrany přírody a krajiny):

- znát dokonale spravované území, všechny zájmy a předměty ochrany podle speciálních zákonů ve své kompetenci, udržovat v ažuritě se stavem v území a s platnými právními předpisy informace o nich a podávat ve stavebním zákonu požadovaných lhůtách úplná věcná a odborně odůvodněná stanoviska, odpovídající obsahem příslušné kategorii územně plánovacích podkladů, územně plánovací dokumentace nebo územního řízení,
- respektovat ustanovení stavebního zákona, že v rámci svých kompetencí jsou ve stanovených lhůtách povinny poskytnout odborné podklady pro zpracování „územně-analytických podkladů“ a ověřit jejich správnost, úplnost a aktuálnost.
- respektovat ustanovení stavebního zákona o povinnosti poskytovat ve stanovené lhůtě úplná, zdůvodněná a o kompetence příslušného orgánu opřená stanoviska k zadání, konceptu a návrhu územně plánovací dokumentace a závazná stanoviska pro územní řízení, neboť nedodání stanoviska v požadované lhůtě se považuje ze zákona za souhlas bez podmínek, resp. k později uplatněným připomínkám nebude brán zřetel. Ve složitých případech s delší dobou na přípravu stanoviska si musí o příslušný orgán včas požádat o prodloužení lhůty z 30 na max. 60 dnů. Nesplnění může být sankcionováno nebo být důvodem k vymáhání náhrady za případné vzniklé škody.
- respektovat ustanovení stavebního zákona, že stanoviska a připomínky k územnímu plánu obce se nemohou vztahovat k věcem, které již byly rozhodnuty, příp. řešeny jako rozpor, při vydání „Zásad územního rozvoje kraje“,
- respektovat ustanovení stavebního zákona, že dotčený orgán je vázán svým předchozím stanoviskem nebo závazným stanoviskem v téže věci a nemůže je bez vážného důvodu měnit. To lze jen na základě nově zjištěných a doložených skutečností, které prokazatelně nebylo možné uplatnit dříve, nebo vzhledem k jinému měřítku a podrobnosti projednávané záležitosti, než v jakých byla projednávana předtím.
- podávat příslušnému úřadu územního plánování podněty pro zpracování změn nebo nového územního plánu, ukáže-li se, že se změnilly podmínky uplatňování jím sledovaných zájmů nebo podmínky v území,
- respektovat ustanovení zákona, že v řízeních spadajících do části čtvrté stavebního zákona (Stavební řád) se už nepřihlíží k závazným stanoviskům dotčených orgánů ve věcech, o kterých již bylo rozhodnuto ve vydaném regulačním plánu, v územním rozhodnutí nebo v územním opatření, (nejedná-li se

o předchozí případ),

- neuplatňovat extrémní stanoviska, neumožňující dosažení kompromisu a všeobecně přijatelné ekonomicky reálné dohody, umožňuje-li to zákonná úprava a je-li možno případnou ekologickou újmu dostatečně kompenzovat v rámci řešení nebo je kompenzována jinak,
- nepovažovat člověka jako živočišný druh a priori za „škodnou“, kterou je z přírody a krajiny potřeba nejlépe zcela vypudit nebo omezovat nad míru potřebnou pro jejich ochranu (*Člověk je také živočich, zasluhující přiměřené ochrany, neboť je to (vlastním přičiněním) ohrožený druh. Lidská sídla pak jsou jen specifickým druhem „hnízd“ tohoto specifického živočišného druhu, s obdobným fungováním, to znamená nošením surovin, energie, vody a potravy do hnízda z okolní přírody a krajiny a vyhazováním výměšků a dalších odpadů z hnízd do ní zpět. Kdyby se člověk choval odpovědně ve vztazích k sobě navzájem a vůči přírodě, nebyly by s ním problémy.*)

Orgány samosprávy krajů, měst a obcí:

- považovat územně plánovací podklady a územně plánovací dokumentaci spolu s dokumenty programování sociálně ekonomického rozvoje za klíčové průřezové nástroje pro zajištění dlouhodobě udržitelného vývoje v území (s vyvážeností ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře této udržitelnosti) a věnovat jim odpovídající čas, pozornost a vážnost v náplni činnosti a jednání nad běžnou rutinní operativu v dílčích záležitostech,
- chápat kompetence zastupitelstva rozhodovat o pořízení, schvalovat zadání, pokyny k dokončení návrhu a návrhu územně plánovací dokumentace jako výzvu a jedinečnou příležitost pro uplatnění své samosprávné funkce a politické vůle k naplňování úlohy kvalitní ochrany veřejných zájmů občanské komunity na spravovaném území (*nikoliv k prosazování soukromých a skupinových zájmů na úkor veřejných*),
- plnit úlohu samosprávy, a to nejen pasivně povinnosti vyplývající pro orgány samosprávy ze zákona a předepsaného procedurálního minima, ale aktivně se podílet na formulování **obsahu** příslušných dokumentů a zprostředkovat dalšími formami účast veřejnosti na ovlivňování jejich věcného obsahu (*veřejná zasedání, besedy, ankety, shromažďování a vyhodnocování relevantních podnětů a návrhů občanů, průzkumy veřejného mínění, referenda o strategicky důležitých otázkách rozvoje ap.*),
- respektovat přírodu a krajinu jako živoucí subsystém, jehož biologická rozmanitost, ekologická stabilita a zdravý vývoj jsou pro občanskou komunitu spravovaného území stejně důležité, jako ekonomická prosperita a sociální smír, resp. soudržnost (*kde je překročena únosná míra narušení životního prostředí a míra schopnosti regenerace přírody a krajiny, tam se dostavuje i narušení zdravých sociálních podmínek a vztahů a začíná i ekonomický rozvrat - viz SHP, Sokolovsko a Ostravsko - karvínsko v 80. letech 20. století*).

Projektanti

- Celoživotně obnovovat a doplňovat svou kvalifikaci ve vlastním oboru a orientačně i v oborech souvisejících (*na rozdíl např. od lékařů to bohužel zatím náš právní řád nevyžaduje*), včetně ochrany životního prostředí a v tom i přírody a krajiny,
- respektovat související obory a pracovat týmově s přizváním všech potřebných odborných profesí pro kvalitní zvládnutí úkolů (*„vše, co sám dokonale neumím, zadám a zaplatím tomu, kdo to umí a nepokusím se suplovat vlastní amatérskou prací“*),
- vyhodnocování vlivů navrhovaných řešení na udržitelnost rozvoje řešeného území, na životní prostředí a v tom na přírodu a krajinu považovat za samozřejmou a průběžnou součást práce na územně plánovací dokumentaci (*zejména preferovat metodu „ex ante“ před metodou „ex post“ hodnocení vlivů na ŽP*),
- respektovat účel, podstatu a smysl disciplíny územního plánování nejen v jejím technickém, ale i sociálně - ekonomickém a environmentálním rozměru a nejen v rámci současně platné legislativní úpravy, ale i v historickém a kulturním kontextu,
- vyžadovat od pořizovatele důsledně úplné podklady a informace, ovlivňující vývoj v území a příslib operativní průběžné součinnosti jako podmínku přijetí zakázky,

- při prezentaci územně plánovací dokumentace a dalších veřejných vystoupeních přizpůsobit způsob vyjadřování a slovník složení posluchačů (*jinak mluvit a používat odborné výrazy na shromáždění odborníků, jinak před obecným publikem - veřejností*),
- mít rád lidi a být vnímavý k jejich potřebám (*schopnost empatie*), přemýšlet bez předsudků nejen o tom, „co“ říkají, ale snažit se pochopit i „proč“ to říkají, snažit se pochopit širší kontext jejich jednání a použitelnost takových poznatků pro vlastní práci (*„Co z toho vyplývá pro nás bratislavské Židy“; jak říkával můj někdejší šéf*),
- mít rád přírodu a krajinu a současně k ní mít respekt jako k základní podmínce spokojené lidské existence, jako ke zdroji pro uspokojování nejzákladnějších lidských potřeb, jako k součásti našeho hmotného i kulturního dědictví, které si nesmíme zničit ani ochudit.

Investoři a stavebníci:

- chovat se „osvíceně“ a dát si poradit od úřadů a odborníků, jaké jsou optimální cesty k realizaci jejich potřeb a záměrů, a to jak co do umístění v území, tak jejich ztvárnění co do funkce a použitých technologií, prostorového uspořádání a vzhledu, (*to vše dříve, než začnou pro svůj záměr kupovat pozemky!*),
- zapomenout na falešně deklarovanou „zásadu“ zastánců svobodného trhu bez přívlastků, že „na svém pozemku nebo ve svém domě si mohu dělat co chci“, nebo „jsou to moje peníze a nikdo mi nebude přikazovat, do čeho je vložím, resp. co si za ně pořídím“. Ústava a zákony (zejména o životním prostředí, o ochraně přírody a krajiny, ovzduší, vod, ZPF, o IPPC, lesní, horní a stavební zákon) jasně stanovují mantinely omezující tento „svobodný rozlet“ ve veřejném zájmu,
- z vlastní vnitřní potřeby respektovat krajinný ráz a urbánní kontext při realizaci svého záměru jako podmínku harmonie s přírodou a krajinou, ale i se sousedy a veřejnou správou, což je důležitým předpokladem i vlastní budoucí spokojenosti v území.

Veřejnost (vč. nevládních neziskových organizací působících v ochraně přírody a krajiny):

- Respektovat účel a možnosti disciplíny územního plánování a rozlišovat možnosti jejich jednotlivých nástrojů (*nemyslet si, že je lékem na řešení všech problémů v území vč. těch, které jsou v kompetencích jiných orgánů veřejné správy nebo subjektů mimo ni*),
- zajímat se aktivně o dění v obci a v kraji, číst úřední tabule orgánů obecní a krajské samosprávy a státní správy nebo elektronické úřední desky úřadů, zejména MMR a MŽP a v něm především informační systém EIA a SEA, kde jsou v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, povinně zveřejňovány údaje o všech aktuálně zpracovávaných a z hlediska dopadů na životní prostředí a veřejné zdraví hodnocených záměrech, koncepcích i územních plánech,
- zúčastňovat se veřejných projednání zadání, konceptů a návrhů územně plánovací dokumentace a podávat k nim v požadovaných lhůtách relevantní a zdůvodněné podněty, námítky nebo připomínky s vědomím, že pozdě uplatněné nebo k věci nesměřující nebudou brány v úvahu,
- kontrolovat dodržování schválených územně plánovacích dokumentací při územních řízeních a v další činnosti stavebních úřadů, upozorňovat včas na závady v jejich postupech a důsledně se domáhat nápravy.

7. Příklady ze života

- Historie územního plánování a skutečného vývoje v SHP a na Sokolovsku (povrchová těžba hnědého uhlí a uhelná energetika a jejich dopady na přírodu a krajinu, těžký hutní a chemický průmysl, dopady na ovzduší, vodu, půdu, odpady ap.)
- Ochrana přírody, krajiny, těžba a úprava uranu a jaderná energetika (Českolipsko, Příbramsko, Jáchymovsko, Dolní Rožínka, JE Dukovany, Temelín a krajinný ráz, úložiště vyhořelého jaderného paliva ap.)

- Vedení velkých liniových staveb (železnice, dálnice a rychlostní silnice, tepelné napaječe, vzdušná elektrická vedení pro vysoké a velmi vysoké napětí, plynovody, ropovody a další produktovody, dálkové převody vody a jejich vliv na přírodu a krajinu ap.),
- „Vnitroresortní spory“ v ochraně ŽP (podpora výroby energie z obnovitelných zdrojů x ochrana přírody a krajiny, ochrana profilů pro akumulaci vod x ochrana přírody, ochrana územních ekologických limitů v SHP před těžbou uhlí x odpor k jaderné energetice ap.),
- Vodní doprava x ochrana přírody a krajiny (průplav D-O-L, splavnění Labe do Pardubic výstavbou VD Přelouč, zlepšení plavebních podmínek na Labi mezi Střekovem a státní hranicí SRN, Vltavská vodní cesta až do Českých Budějovic ap.).
- Územní plány pro národní parky a chráněná území přírody a jejich aktuální problémy (Krkonoše, Šumava, České Švýcarsko, Podyjí, Beskydy, Jeseníky, Orlické hory, Český les, České středohoří, Český kras....)
- Aktuální problémy územního plánování, ochrany přírody a krajiny v Praze (stávající územní plán a jeho naplňování, resp. změny, práce na ZÚR a novém ÚP Prahy, Koncepce ochrany přírody a krajiny Prahy atd.)

Martin Říha, v Praze dne 1. 6. 2010

6.6 Případ Pruněrov 2 – vrchol zeleného diletantství

Vím, že po bitvě je každý generálem a že se mohu cítit dotčen, že má kritická varování se velmi často, nejen mezi ekology, ignorují. Leč skutečnost je drsná. V době, kdy ve východní části naší milované vlasti zrušili, oficiálně z úsporných důvodů (velkou roli v tom ale hrály i velké skandály ministrů životního prostředí za Slovenskou národní stranu) Ministerstvo životního prostředí SR a k 1. 7. 2010 má být připojeno k Ministerstvu pudohospodarstva SR (rozuměj zemědělství, reálně zemědělství, lesního a vodního hospodářství), byl některými neodpovědnými ekology, houfujícími se převážně ve vedení Strany zelených (SZ), donucen k demisi ministr životního prostředí za SZ Jan Dusík. Demise byla okamžitě přijata a bleskově byl jmenován nový ministr, stávající ministr zemědělství ČR, fakticky zemědělství, lesního a vodního hospodářství, J. Šebesta. Mohlo, ale nemuselo to být začátkem likvidace Ministerstva životního prostředí ČR (MŽP) a zmaření díla jeho zakladatelů – B. Moldana, J. Vavrouška a I. Dejmalá. Rozbuškou k demisi ministra Dusíka se stal spor o podobu projektu modernizace Elektrárny Pruněrov 2.

Projekt modernizace Elektrárny Pruněrov 2

Základní veličiny sporu podle mého lze shrnout do tří bodů:

1. stávající Elektrárna Pruněrov 2 má 5 bloků o výkonu 210 MWe, tj. celkem 1 050 MWe, a to o průměrné elektrické účinnosti 32 %,
2. modernizační projekt firmy a.s. ČEZ předpokládal rekonstrukci Elektrárny Pruněrov 2 na 3 bloky o výkonu 250 MWe, tj. celkem 750 MWe, a to o průměrné elektrické účinnosti 39 %,
3. vedení SZ, část radikálních ekologů a pod jejich tlakem i ministr životního prostředí Jan Dusík žádali modernizaci Elektrárny Pruněrov 2 podle nejlepší dostupné technologie na průměrnou elektrickou účinnost 42 %. Proti projektu a.s. ČEZ se tak měly emise základního skleníkového plynu oxidu uhličitého CO₂ snížit o cca 200 000 t.

V zásadě tu byla i tzv. nulová varianta. Bude-li MŽP dělat zásadní problémy znemožňující realizaci navržené modernizace Elektrárny Pruněrov 2, může od ní a.s. ČEZ ustoupit, nechat stávající elektrárnu fungovat se stávajícími technologiemi a stávající účinností plně do roku 2015 a částečně až do roku 2020 a pak ji zavřít. Platné právní předpisy mu takový postup dovolují.

Investor při volbě použité technologie vycházel z nedostatečných zásob uhlí pro elektrárnu. Stačí pouze na 20 let. Proto v navrženém projektu podle oficiálního zdůvodnění nevolil progresivnější řešení s elektrickou účinností 42 %, jako u některých jiných rekonstrukcí elektráren, které mají zásoby uhlí na 40-50

let. Nižší elektrickou účinnost modernizované elektrárny omlouval též skutečností, že dodává značné množství tepla k vytápění. Dodávky tepla mírně snižují elektrickou účinnost každé kondenzační elektrárny. Rozdíl v investicích u variant rekonstrukce na 39 % a 42 % elektrické účinnosti činil asi 5 mld. Kč.

Zanedbatelná není ani skutečnost, že modernizovaná elektrárna Pruněřov 2 má sloužit v první řadě k regulaci elektrizační soustavy, tj. zajišťování souladu výroby elektřiny s její spotřebou kvantitativně v čase. Podle některých energetiků by s ohledem na její regulační funkci ekology požadovaná modernizace na 42 % ní účinnost znamenala reálně horší ekologické parametry provozu než projekt navržený a.s. ČEZ. Uvidíme, co zveřejní.

Oponenti se sice mohou stokrát pohoršovat nad skutečností, že a.s. ČEZ nepředložil kalkulace efektivnosti, ale i tato polostátní firma se řídí obchodním zákoníkem, má na to plné právo a byla by hloupá, kdyby kalkulace předložila. Konkurence tak také nečiní s tím, že jde o obchodní tajemství.

Projekt zásadní modernizace Elektrárny Pruněřov 2 a.s. ČEZ je v souladu s platnými předpisy na ochranu životního prostředí, jeho možná realizace významně snižuje znečištění ovzduší toxickými škodlivinami a také citelně snižuje emise CO₂.

Matematika

Pokud podle dat Českého hydrometeorologického ústavu Elektrárna Pruněřov 2 v roce 2007 při více méně stabilním provozu emitovala 7 104 828 t CO₂, pak při snížení výkonu z 1 050 MWe na 750 MWe by mělo jít při nezměněné elektrické účinnosti 32 % asi o 5 074 877 t CO₂. Při zvýšení elektrické účinnosti na 39 % by mohlo jít o 4 164 002 t CO₂, resp. při požadovaném zvýšení elektrické účinnosti na 42 % by mohlo jít o 3 866 573 t CO₂. Rozdíl mezi 42 % a 39 % účinností vychází asi 297 429 t CO₂.

Spor se vedl o 3 procentní body elektrické účinnosti Elektrárny Pruněřov II a věcně pak o něco přes 200 000 t emisí CO₂ rok. Nechávám stranou problém dodávek tepla pro vytápění, které její elektrickou účinnost snižují a budou snižovat.

Zemětřesení

Až sem jde zřejmě o prkotiny, do kterých bych se zřejmě neměl pouštět. Jenže tyto prkotiny spustily téměř neuvěřitelný sled událostí.

Předseda vlády J. Fischer nežádal rozhodnutí ve prospěch modernizace Elektrárny Pruněřov 2. Žádal jen ukončení průtahů ze strany MŽP. Ministr Dusík prostřednictvím svých úředníků mohl vydat, ale nevydal nesouhlasné stanovisko MŽP.

Domnívám se, že pro záporné stanovisko EIA nebyly dost pádné argumenty. Ministr Dusík se podle všeho ocitl mezi dvěma mlýnskými kameny. Na jedné straně zejména vedení SZ po něm žádalo projekt nepovolit, ignorující četná snadno ověřitelná fakta, na druhé straně pro jeho nepovolení neměl dostatečně pádné podklady. Zlí jazykové tvrdí, že i ona studie firmy, která dosud nebyla zveřejněna, ale na jejímž základě někteří ekologové rozjeli nátlakovou kampaň v hromadných sdělovacích prostředcích, nevyznívala v neprospěch způsobu modernizace Elektrárny Pruněřov 2 navržené a.s. ČEZ. Dusík se rozhodl rezignovat na funkci ministra. Frenetický pokřik některých, že se zachoval solidně, má jednu vadu. Vzhledem k neveselé politické situaci v ČR takové poctivé zachování připomíná zachování se velice hloupé. Konečně, vystřízlivění z tohoto bláznovství přišlo již za 3 dny.

Prezident V. Klaus již v neděli na návrh předsedy vlády J. Fischera demisi J. Dusíka přijal a řízením Ministerstva životního prostředí pověřil ministra zemědělství J. Šebestu. Nastane šílený slovenský scénář zrušení či sloučení Ministerstva životního prostředí s Ministerstvem zemědělství, fakticky Ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství?

Pravda, po třech týdnech na základě politických dohod vystřídala ministra Šebestu ve funkci ministryně životního prostředí R. Bízková, dosavadní náměstkyně ministra životního prostředí. Snad byla tak hrozba zrušení MŽP zažehnána.

Matematika 2

Po krátké době vydala ministryně Bízková souhlasné stanovisko k EIA projektu modernizace elektrárny Prunéřov 2. Projekt akceptovala s požadavky:

- navrhovaný emisní limit pro CO 250 mg/Nm³ překračuje emisní limit 200 mg/Nm³ na základě BAT,
- pro stabilní provoz po dobu 6 300 hodin ročně při jmenovitém výkonu všech tří modernizovaných bloků je rozdíl z hlediska emisí CO₂ vypočítán ve výši 205 082 tun CO₂ ročně (z celkového množství cca 5 000 000 t CO₂ ročně). Navrhovaná čistá účinnost jednotky 40 % je nižší než minimální požadavek 42 %,

Rozdíl 206 082 t při rozdílu elektrické účinnosti elektrárny Prunéřov 2 cca 42 % a 40 % je prakticky stejný jako byl rozdíl při 42 % a 39 % elektrické účinnosti téže elektrárny, když J. Dusík podával demisi. Do třetice, radikální nevládní ekologové vzápětí prohlásili, že souhlasné stanovisko MŽP napadnou u soudu. Nemůžu si pomoci, něco tu nehraje a problém není pouze ani především v matematice.

Problémy další kritiky

Ve sporu o projekt modernizace Elektrárny Prunéřov 2 se objevily ještě následující kritiky:

1. Není prý jasné, proč ministr Dusík nežádal předložit projekt modernizace Elektrárny Prunéřov 2 ve variantách, jak žádá zákon o EIA. Na to měl ze zákona nejen právo, ale byla to i jeho povinnost. I zde je ale jedno ale. Měl tak učinit jeho předchůdce již při zahájení EIA, ne až on na jejím konci. Věc by se ale příliš nezměnila,
2. Zcela zásadní námitku přinesl bývalý předseda SZ Jan Beránek co by pohled ze zahraničí. Lze s ním souhlasit, že demise ministra Dusíka byla těžké neakceptovatelné diletantství. Jeho zásadní argument pro směr tlačení na projekt je ale naprosto scestný. Podle Beránka měl ministr Dusík dotlačit a.s. ČEZ k rozhodnutí o uzavření Elektrárny Prunéřov 2 a tím citelněji pomoci v boji s klimatickou změnou, nejen ohrožené Mikronésii. Protože ČR měla v roce 2009 čisté saldo vývozu elektřiny cca 13,644 TWh, tj. asi roční výroba elektřiny jaderné elektrárny Temelín, mělo vzniklé výpadky ve výrobě elektřiny v ČR řešit omezením jejího vývozu.

I takové řešení je možné. Je jen otázkou, zda by pro ČR znamenalo zlepšení neutěšených ukazatelů emisí základních škodlivin a skleníkových plynů na obyvatele i na jednotku vytvořeného hrubého domácího produktu. Problémy jsou tu dva. Nemodernizovaná Elektrárna Prunéřov 2 by se stávajícími nedostatečnými technologiemi vyráběla v plném rozsahu do roku 2015 (rozdíl činí něco přes 2 mil. t CO₂ za rok, resp. něco přes 10 mil. t CO₂ za 5 let, tj. mnohem více než kolik by se ušetřilo požadovanou velmi progresivní technologií, o zvýšených emisích toxických škodlivin nemluvě) a v redukovaném rozsahu do roku 2020. Beránek ještě zapomněl na jednu zásadní věc. Do roku 2020 a.s. ČEZ pro nedostatek uhlí odstaví elektrárny Prunéřov 1, Mělník 3 a Chvaletice. Přebytek elektřiny v ČR se tak zásadně sníží. I když je redukce čistého vývozu elektřiny z ČR v případě jejího nedostatku pro užití v ČR v zásadě přípustná (při liberalizovaném trhu s elektřinou ale velmi obtížně realizovatelná), znamená potřebu příslušnou elektřinu vyrobit někde jinde a nejspíš i se srovnatelnými emisemi CO₂. Globální problém klimatické změny a záchrany např. Mikronésie se tak nepohne z místa.

Jan Zeman, 5. 5. 2010

7. Různé

7.1 *Homo sapiens Pragensis* – zvláštní subspecie *homo sapiens sapiens*?

Toto vystoupení bylo připraveno jako pokus o taškařici na večírek členů STUŽ při příležitosti zimního STUŽovratu 15. 12. 2009 v Literární kavárně v Řetězové ulici, nikoliv jako seriózní dílo. Vzhledem k nízké účasti členů a k nevhodným podmínkám pro prezentaci nakonec nezazněl a nebude tedy ani publikován pro veřejnost, ale členům STUŽ jej posílám alespoň takto k přečtení.

Anotace, shrnutí:

Autor předkládá veřejnosti výsledky více než pětadvacetiletého zkoumání (1962–1968, 1989–2009) zvláštní množiny příslušníků druhu *Homo sapiens sapiens*, jevící oproti jiným příslušníkům tohoto druhu kuriózní specifika. Proč se jako architekt pouštěl do průzkumu v oboru biologie vysvětluje tím, že to je bohužel příznakem dnešní moderní doby. Ekonomové bádají na poli klimatologie, přírodovědci a lékaři se zabývají politikou a zemědělci ekonomikou, což výrazně přispívá k názorové diverzitě a osvěžuje novými pohledy na náš svět. Po šesti- a dvacetiletém soužití s poddruhem *Homo sapiens Pragensis* tento architekt, sám patřící k poddruhu *Homo sapiens naplaveninensis*, dochází k překvapivému názoru, že se nejedná o autochtonní a homogenní poddruh, ale že jej lze ještě dále dělit na výrazně se lišící podmnožiny Pražan a Pražák podle více kritérií, která dále rozvádí. Dochází až k extrémním zjištěním, týkajícím se genomu *Homo sapiens Pragensis*, resp. jeho specifického poddruhu Pražák, u kterého v jeho DNA byly nalezeny segmenty typické pro jiné živočichy, zpochybňující v některých extrémních případech dokonce oprávněnost užití přívlastku „sapiens“ v označení druhu. Tento výzkum je završením a vyvrcholením více než čtyřicetileté práce autora v oblasti územního plánování a péče o životní prostředí. Jeho výsledky věnuje přátelům z poddruhu Pražan, který je v posledních cca 18 letech v urbánním prostředí hlavního města i v jeho přírodě vytlačován poddruhem Pražák, takže se stává vzácným až kriticky ohroženým druhem, zasluhujícím ochrany.

Teze:

Když jsem v roce 1962 začal v Praze studovat architekturu a dokonce ještě i v době kdy jsem se na podzim roku 1989 přistěhoval do Prahy, měl jsem některé utkvělé představy o hlavním městě a jeho obyvatelích, které jsem si přinesl z výchovy ve vlastní rodině, ze studia, z kontaktů s pražskou kulturou a některými Pražany. Patřilo k nim, že Praha je město krásné přesto, že tehdy již 40 let byla zanedbávána údržba jeho námi zděděného historického přírodního i lidmi vytvořeného hmotného bohatství, že sice přechodně v jeho rozvoji zvítězila kvantita nad kvalitou, zejména v bytové výstavbě sídlišť, ale díky ekonomické nemožnosti režimu investovat nedošlo k příliš mnoha nenapravitelným škodám, a že v ústředních orgánech státní správy a v jimi řízených organizacích výzkumného a projektového charakteru se přes normalizační devastaci posledních dvou dvacetiletí udrželi kupodivu i někteří slušní lidé, na kterých se i v polistopadových změnách roku 1989 dalo stavět. Prahu a Pražany jsem tehdy považoval za výkladní skříň republiky, za výsledek přirozeného výběru těch schopnějších, kteří do Prahy přicházeli z celé republiky, aby se uplatnili v celostátních orgánech veřejné moci a správy. Domníval jsem se, jsa tak vychován, že působení v Praze je čest, kterou si člověk z venku musí zasloužit kvalitním vzděláním a odvedenou prací „od píky“, že se do uplatnění v Praze a do získání titulu Pražan musí investovat hodně práce na sobě a do prokazatelných výsledků práce jinde, v jednodušších podmínkách venkovských měst, okresů, krajů. K pojmu Pražan jsem tehdy naivně vzhlížel jako k jakési homogenní „metě“, jako k určitému cíli, a uplatnění v Praze jako satisfakci, že rodiče Prahu a nově zakládané studio kresleného filmu „Bratři v triku“ v roce 1945 opustili jako dosídlenci pohraničí po vyhnání německého obyvatelstva, čehož zejména matka celý zbytek života a otec až po vyloučení z KSČ v roce 1969 litovali. Teprve 20 let vlastního života a práce v Praze mi umožnily druh *Homo sapiens Pragensis* řádně studovat ve dne v noci a za použití všech dostupných metod praktické etologie. To mne přesvědčilo, že se nejedná o jeden homogenní autochtonní poddruh *Homo sapiens sapiens*, ale o vnitřně dále diferencovanou populaci, v jejímž genomu se zrcadlí nebo jsou dokonce obsaženy jako zlomky DNA nejruznější starší vývojové etapy živé přírody a živočišné druhy. Přechodný zmatek v hlavě, způsobený vlastní změnou působiště z pohraničí do Prahy, ale také sametově revolučním kvasem následujících zhruba tří let 1990 – 1992, postupně začalo nahrazovat poznání, že všechny odlišnosti v chování, valéry zjevné při zkoumání chování *Homo sapiens Pragensis*, lze přeci jen s jistou přijatelnou mírou generalizace zjednodušit na dva základní poddruhy, které pro jednoduchost nazývám „Pražan“ a „Pražák“. Toto dělení nemá, na rozdíl od původní vstupní naivní představy, nic společného s tím, zda je člověk rodilým Pražanem a z Prahy pocházely i dřívější generace jeho předků, nebo zda se do Prahy jeho rodiče či on sám přistěhoval z jiných míst země, ať již z měst nebo venkova, ze země koruny české nebo z ciziny. Studium ukázalo, že mnozí Pražané, jak je definuji dále, nejsou původem z Prahy, ale přistěhovali se zvenčí a přesto

obohatili pražské hospodářské, kulturní či správní prostředí svým nesporným přínosem, zatímco mnozí původní obyvatelé Prahy jsou naopak těžko pochopitelnými příklady promarněných šancí, degenerace a koncentrace nízkých pudů, takže moje původní získaná a na vstupu do Prahy se uplatňující představa byla naivní, mylná. Dnes, po více než dvacetiletém zkoumání fenoménu Homo sapiens Pragensis, jsem přesvědčen, že rozdělení tohoto poddruhu není jen další diferenciací Homo sapiens sapiens, ale že takovou další podmnožinou téhož druhu je jen kategorie „Pražan“, kterou dále popíšu, zatímco „Pražák“ vzbuzuje svými vlastnostmi pochybnost, zda u něj lze s čistým svědomím používat přívlastek „sapiens“. Někdy je to totiž takový čurák, že se sluší vrátit se u něj k názvu nanejvýš „Homo erectus“, jak také popíšu dále.

Výsledky více než dvacetiletého zkoumání:

Pražan je nesporně příslušník druhu Homo sapiens sapiens a skutečně se chová za všech okolností jako „člověk moudrý“. Je dobře vychován, sám z vlastních vnitřních potřeb studuje nebo se naučí nějaké řemeslo, aby byl platným členem společnosti a mohl se živit poctivě vlastní prací, směnou jejích plodů a odměny za ni s jinými podobně založenými a poctivě se živícími lidmi za plody jejich práce. Je slušný, zdvořilý, má smysl pro humor, nekrade a neškodí jiným, je schopný naslouchat a přemýšlet o pohnutkách svých bližních, proč říkají a činí to, co říkají a činí. Není závistivý a přeje poctivým a slušným lidem úspěch. Má všechny morální předpoklady pro výkon veřejných funkcí, ale nebaží po nich a uspokojení hledá v práci ve vlastním oboru svého zájmu. Do veřejných funkcí vstupuje jen, je-li k tomu vyzván jakousi „společenskou objednávkou“, nerad se vzdává práce ve svém oboru, výkon funkce ve veřejné správě proto považuje za něco přechodného, s čím nespouští svou budoucnost a je schopný se vrátit ke svému oboru bez hořkosti, naopak s úlevou. Pražan se, na rozdíl od mé původní naivní představy, nerekrutuje jen z lidí rodilých v Praze nebo dokonce ze staropražských rodů, ale může pocházet a často také pocházel a pochází z venkova nebo dokonce z ciziny. Tak možno namátkou jmenovat mnohé historické postavy, naplňující naznačenou představu Pražana, jako byli Karel IV., Jan Hus, Jan Amos Komenský, Karel Havlíček Borovský, Tomáš Garrigue Masaryk, Alfons Mucha, bratři Josef a Karel Čapkovi, z těch mladších, byť už nežijících mých současníků např. Profesor Jan Patočka, Jaroslav Seifert, Jiří Voskovec, Miroslav Horníček, Bohumil Hrabal, Vladimír Menšík a mnozí další původně „nepražané“, z dnešní pražské intelektuální elity např. Bedřich Moldan, Petr Pithart, Václav Cílek a mnozí další, abych neurazil. V Praze se naopak narodili mnozí ctihodní Pražané, jako z již nežijících mých současníků např. Jan Werich, Ladislav Smoljak či Vojtěch Cepl, z žijících Václav Havel, Jan Sokol, Jan Urban, Jiří Menzel a Zdeněk Svěrák, takže nelze říci, že by Praha čerpala své slavné jen zvenčí. Tito lidé požívají všeobecné úcty nejen v Praze, ale v celé zemi a mnozí i v zahraničí. K Pražanům ovšem patří i četní méně známí slušní lidé, které ani nelze všechny vyjmenovat, ale díky nimž byl a je pro mne život v Praze možný a příjemný, ne jen snesitelný. Patří k nim četní mí bývalí i současní kolegové v práci a v zájmových organizacích, jako byli např. v Terplanu a. s. architekti Zdeněk Stáhlík, Sváta Cingroš, ekolog Igor Míchal, informatik Petr Seidl, v době mého působení na MŽP již nežijící Josef Vavroušek, Standa Sládek či František Reichmann, ze žijících Eva Vavroušková, Čestmír Klos, Josef Seják, Pavel Šremer, manželé Jiří a Jana Dlouhých, na Útvaru rozvoje hlavního města Prahy architekti Robin Hanus, Kateřina Szentesiová, Alena Hořejší nebo sociolog Milan Turba, patřil k nim ale např. i velmi sečtělý, slušný a příjemný barman ze Sekt-pavilonu blahé paměti pan Prostějovský, abych nejmenoval jen vysokoškoláky. Také díky nim, ne jen díky vlastní rodině a ženě Jarce, bylo těch mých 6 let studia a pak 20 let života v Praze příjemných a budu na ně vzpomínat převážně v dobrém.

Zkoumáním genetického základu těchto lidí lze zjistit v DNA některé skupiny společné se symboly moudrosti – sovami, se symboly síly, jako jsou lvi, hravosti jako u delfínů, nadhledu, důstojnosti a vznešenosti ducha připomínajících let kondora nad vrcholy And.

Pražák je naopak zdegenerovaná odrůda druhu Homo sapiens, kde o přívlastku „sapiens“ mohou právem panovat silné pochybnosti. Rekrutuje se jak z lidí v Praze narozených, tak z „náplav“, v tom jsem se tedy v původních představách mýlil. Vyznačuje se vyčuraností, u rodilých Pražáků zneužíváním komparativní výhody původu z Prahy, takže v ní nemá problém se sháněním bydlení, zbytečným sebevědomím, neodpovídajícím obsahu mozku, pocitem nadřazenosti a snahou mluvit do všeho, včetně toho, čemu nerozumějí, podezíravostí a závistivostí vůči úspěšným, podrazáctvím, náchylností k moci, ke kariéře bez splnění odborných či morálních předpokladů, ke zneužívání získané moci a svěřených prostředků ve

veřejné správě, k šikanování ve škole a k mobbingu v práci, k upřednostňování konkurenčních namísto kooperativních vztahů v práci mezi kolegy. Má sklony k intrikování a uzavírání dočasných spojenectví s osobami podobného ražení, které však bez skrupulí zrazuje a opouští, pokud se mu to hodí k dalším prebendám a postupu, k vlastní kariéře a obohacení. Pražák činí Pražanům často ze života peklo nebo alespoň očištec, neboť je svým neurvalým chováním a loktařstvím vypuzuje z funkcí ve veřejné správě a zmocňuje se postavení jejich nadřízených, na které svým ustrojením nemá. Pokud je usvědčen z nekalosti a zbaven možnosti dále působit škody ve společnosti z titulu své funkce a moci, zahořkne a naučí se škodit jinak, nepřímo. Pomluvami, osočováním, parazitováním na lidských slabínách jako je závist, škodolibost, ješitnost mocných, lží, falešným osočováním těch slušných, zveličováním drobných chyb či nedostatků a „výrobou“ afér. Mám ve své sbírce několik reprezentativních exemplářů této pokleslé sorty Pražáků, ale z vrozené slušnosti a také proto, že je to veřejně a společně sdílená znalost a zkušenost Pražanů, je nebudu jmenovat. „Nejsme jako oni“.

Tuto sortu vydatně podporuje v jejím sebeutvrzování pokleslý bulvární tisk – všechny ty „Kravské rozhledy“ typu Blesk, Aha, Šíp či jak se všechen ten brak pro jednoduché jmenuje. Pražáky srdečně nenávidí celý zbytek republiky. Nejen venkov, ale i další velká kulturní centra jako jsou zejména Brno, Ostrava, Opava, Plzeň, Hradec Králové, České Budějovice, Olomouc a Liberec i menší tradičně kulturní centra jako Písek, Chrudim, Litomyšl, Český Krumlov, Kroměříž, Hronov, trpící chronickým nedostatkem prostředků a přesto aktivní. V genomu Pražáků lze na rozdíl od Pražanů najít podskupiny společné s prasaty, hyenami, supy anebo zase naopak slepicemi, osly, s klíšťaty a podobnou havětí. Pokud platí Darwinova teorie přirozeného výběru v evolučním vývoji druhů, pak Pražák je dokladem její neúčinnosti a dokonce kontraproduktivnosti pro zkvalitňování populace. Svoji větší přizpůsobivostí a dravostí, neomaleností při sebeprosazování se Pražák množí výrazně rychleji a vytlačuje Pražany, což je pro vývoj české společnosti nepříznivé a dlouhodobě neudržitelné. Je tedy třeba s touto škodnou začít účinněji bojovat a pomoci žádoucímu výběru - například při volbách do zastupitelstva Prahy jako obce i kraje, do Poslanecké sněmovny a do Senátu Parlamentu České republiky.

Závěr:

Šest let studia a 20 let života a práce v Praze mi dalo dostatek příležitosti ke studování města Prahy jako specifického prostředí – hnízda druhu *Homo sapiens Pragensis*, s celým jeho metabolismem a dlouhodobě neudržitelnou závislostí až parazitováním na širokém okolí v přírodních i lidských zdrojích. Byla to ale příležitost ke studiu i příslušníků onoho specifického živočišného druhu *Homo sapiens Pragensis*. Musím říci, že mi tato zkušenost v mnohém otevřela oči a že mi to ke štěstí stačilo. Se svými poznatky jsem se snažil s Vámi touto prací podělit a tím jsem splnil svůj dluh vůči sociální ekologii, který jsem před publikováním této práce cítil jako handicap, jako nedostatečné zavření svého aktivního odborného i politického života. Na důchod se proto z Prahy hodlám na jaře příštího roku vystěhovat a stát se z hlediska Pražáků zase „buranem z venkova“, jakým jsem byl, když jsem přes Varnsdorf, Děčín a Ústí nad Labem v roce 1989 do Prahy přišel. Zanechám tu mnohé přátele, kteří jsou Pražany v tom vznešeném původním slova smyslu a po kterých se mi bude stýskat, takže se budu snažit zachovat si s nimi kontakt. A zbavím se daleko četnější množiny Pražáků, kteří mi pili a pijí krev, kteří mi mé pražské angažmá otravovali a otravují – ať už to bylo v Terplanu, na MŽP, na MMR i na pražské radnici. Nepochybují, že se takoví nebo s nimi příbuzní najdou i v Hradci Králové, kam se s mou ženou hodláme na důchod přestěhovat, ale tak nepříznivý poměr mezi těmi prvními a druhými tam patrně díky tomu, že je to dál od moci a penězovodů, že se tam lidé přeci jen víc navzájem znají, asi nebude, a život tam snad bude klidnější, zdravější, příjemnější, levnější a blíže k naší chalupě v Krkonoších.

Obávám se, že tyto výsledky mého více než čtvrtstoletí probíhajícího bádání žádný recenzovaný vědecký časopis ani veřejně přístupný server neotiskne, ale cítil jsem grafomanskou potřebu to přesto sepsat a alespoň takto zveřejnit. Jak kdysi napsal Bohumil Hrabal: „Bylo to ve mně jako v koze.“

Děkuji Vám za pozornost

Martin Říha, v Praze dne 9. června 2010

7.2 Kolik lidí může trvale žít na Zemi a nezničit ji?

Valí se na nás kombinace globálního oteplování (což neznamená příjemné teplíčko, ale živelní katastrofy), ropného zlomu (to znamená, že dojde ropa) a populačního růstu (sice se zpomaluje, ale lidí pořád dosti rychle přibývá). Jak tohle může dopadnout?

Začala jsem obcházet permakulturníky a naslouchat jim, s úmyslem někdy časem napsat knížku o permakultuře v Čechách a na Slovensku. Pro vysvětlení - permakultura znamená v užším smyslu trvale udržitelný a soběstačný management zahrady, pozemků, krajiny, v širším smyslu ekologický způsob života, šetrný k přírodě, životnímu prostředí a planetárním zdrojům. Čili permakulturníci se prakticky kryjí s kategorií „ekologů“ či „ekologů“, s tím, že je obzvláště zajímaví praktické postupy a možnosti, jak žít a hospodařit se zdroji novým odpovědnějším způsobem, a logicky to zkoušejí v první linii sami na sobě. Pozorují mezi nimi ohromný rozptyl přístupů, názorů na svět a život i intuitivních odhadů, jak by to mohlo s lidstvem dopadnout, kdyby si pod sebou tu větev fakt podřezalo – jako že podle některých už to dávno udělalo.

Takový Miroslav Jílek patří k těm pesimistictějším – ale kdo ví, třeba vidí budoucnost lidstva objektivně. Soustřeďuje se na zkoušení různých receptů na soběstačnost, od výroby dřevěného uhlí přes přípravu vlastního mýdla až po tavení a odlévání kovů (hodně postupů najdete na www.sobestacnost.cz). Nefilozofuje o tom, říká, že období filozofování má už za sebou. Ale je toho názoru, že pokud lidstvo nemá zaniknout na vlastní přemnožení a rozežranost (to je moje formulace, ne jeho), museli bychom všichni žít jako ti nejobožejší bezdomovci, a ani to by možná nestačilo. A jakmile nastane ropný zlom, naše civilizace se zhroutí jako domeček z karet.

Do úplně jiné kategorie patří Alenka Suchánková a Peťo Mravík, tedy moji školitelé z kurzu permakultury. Ani nevím, zda mají nějaké vize a představy, nakolik bychom se my lidé museli uskrovnit, abychom dlouhodobě přežili. Spíš ani ne, zdají se být spokojení se všemi drobnými krůčky, které kdo v tomto směru dělá – a hlavně se snaží vytvářet nějakou pozitivně laděnou síť přátel, spojených stejnými nebo podobnými zájmy a pocitem sounáležitosti.

Jenomže: nejsou ty naše drobné krůčky jen jakési odpustky, modlitbičky k Matce Zemi, které ze systémového hlediska nemají velký význam a spíš v nás jen vyvolávají falešné sebeuspokojení? Od třetí strany jsem se doslechla, že podle Mirka Jílka by se na naší planetě mohla uživit maximálně jedna miliarda lidí. Podle Peti Mravíka prý třicet miliard.

Mirek Jílek se vcelku shoduje s články v časopise *New Scientist*, tvrdícími, že do konce staletí nás čeká zvýšení průměrné teploty na zeměkouli o čtyři stupně, což bude znamenat, že Země uživí maximálně miliardu a půl lidí (například celá Afrika bude úplně neobyvatelná). Nabízí se analogie s předpověďmi Římského klubu ze 70. let, které byly také hodně pesimistické. V knize *Meze růstu* vycházely výsledky počítačových modelů růstu populace a omezených možností obživy docela hrozivě, brzy měl na Zemi nastat hladomor. Ukázalo se, že počet lidí přece jen neroste exponenciálně a že se vždycky najdou nějaké rezervy, oklidy, nové metody a finty, jak se se situací vypořádat. I s globálním oteplováním? Budeme opravdu vystřelovat do vesmíru kusy hliníkové fólie, nebo zakopávat přebytečný uhlík do půdy? Nebo si vymyslíme něco úplně nového? V každém případě to připomíná dosti riskantní adrenalinový sport. A potom: není dobré se lacině utěšovat. Katastrofy, rány osudu, války a morové rány skutečně existují a občas někam dopadnou. Proč bychom zrovna my měli být vůči nim imunní? Otrnulo nám, protože od druhé světové války nás nic až tak strašného nepostihlo (komunistický marasmus nepočítám)? Jsou současné výkyvy počasí a záplavy v normě, anebo je to předzvěst něčeho mnohem horšího a hrozivějšího?

Problém je v tom, že tyto záležitosti jsou příliš komplexní a nikdo, ani žádný počítačový model, je nedokáže skutečně předvídat. Můžete si sice vypočítat ekologickou stopu, ale ta vám řekne jen to, zda čerpáte větší podíl zdrojů Země než ten, který by vám spravedlivě náležel. Ale i kdyby všichni čerpali jen svůj spravedlivý podíl (což je samo o sobě utopie), stačilo by to? To právě nikdo neví.

Základní otázka, důležitá pro permakulturu i pro lidstvo, zní: ***z jaké rozlohy půdy se uživí rodina, kolik půdy jí umožní přežít?*** Někteří optimističtí permakultuřisté jsou přesvědčení, že když do přírod-

ních dějů nebudeme zasahovat technokraticky, nýbrž budeme s přírodou spolupracovat, rázem budeme žít v dostatku a dokonce v blahobytu. „*Při intenzivním pěstování si člověk bez půdy může vypěstovat veškerou potravu pro celou svou rodinu i na ploché střeše, speciálně k tomu upravené,*“ říká velký vizionář a optimista Jaroslav Svoboda v knize Kompletní návod k vytvoření ekozahrady a rodového statku. Základ diety by podle něj tvořily kromě ovoce a zeleniny např. dýně hokkaido, fazole, kukuřice. Jenomže každé chované zvíře bude vyžadovat nějakou pastvinu nebo další produkční plochu, i slepicím musíte sypat nějaké zrní, a pak potřebujete dřevo na stavební materiál a hlavně na otop – to je zase pěkných pár hektarů navíc. Mírek Jílek má asi dvanáct hektarů a neví, zda by na této ploše mohla být rodina soběstačná.

Snažím se o nějakou představu budoucnosti ve stylu svých sci-fi povídek. Populace může přestat růst, tak jako přestala růst v ekonomicky vyspělých zemích: lidé si nebudou přát mnoho dětí, dají přednost kvalitě života a tedy menším rodinám, budou mít k ruce dostupnou antikoncepci. Dojde ropa, zemní plyn, o něco později uhlí. Budeme žít v dobře izolovaných domech se solárními kolektory a fotovoltaikou a topit biomasou. To všechno ovšem přijde pěkně draho, leckdo se bude muset se svým domem rozloučit a tísnit se s jinými lidmi na menším prostoru. Vsadíme na jaderné elektrárny, které ovšem jsou také drahá a riskantní záležitost. Z cestování se stane těžko dostupný luxus, jezdit se bude nejspíše na vodík. Budeme zase žít podobně skromně jako naši prarodiče – šetřit světlem, teplem, co nejméně vyhazovat, protože všechno bude drahé. I potraviny budou mnohem dražší, vrátí se lístkový systém? Dovedu si představit, že podobně jako na Kubě nebo v Severní Koreji mají lidé nějaké základní přídělky rýže, můžeme mít i my základní přídělky mouky – tak jak to bylo za války.

Ovšem pokud by kvůli globálnímu oteplování začaly být celé části kontinentů neobyvatelné, nastal by mnohem horší scénář. Války nebo lokální konflikty, vlny imigrace, extremistická politika. A kdyby skutečně mohla přežít jen ta miliarda lidí? No děkuju, pak bych asi ani nechtěla být mezi těmi přeživšími a jsem ráda, že se druhé půlky tohoto století zcela jistě nedožiju.

Eva Hauserová

8. Nové knihy

Psychologie environmentálních problémů

[Deborah Du Nann Winter, Susan M. Koger](#)

Vydavatel:Portál, s.r.o.

Rok vydání:2009 Počet stran:296

Knihla propojuje psychologické poznatky s tématy ochrany přírody a životního prostředí. Východiskem je skutečnost, že psychologie jako věda o lidském prožívání a chování může svými poznatky významně přispět k soudobým snahám o větší environmentální udržitelnost. Těžištěm textu je šest kapitol, v nichž autorky aplikují poznatky šesti základních psychologických směrů (psychoanalýzy, sociální psychologie, behaviorismu, kognitivní psychologie, fyziologické psychologie a holistických proudů v psychologii) na téma soudobých environmentálních problémů a rizik. Čtenářům-nepsychologům v úvodu každé kapitoly vysvětlují základní východiska a poznatky jednotlivých psychologických směrů. Uváděno je mnoho příkladů z environmentální praxe, z vlastních zkušeností autorek. Deborah Du Nann Winter, Ph.D., je psycholožka; vyučuje na Whitman College, USA. Zajímá se o spojení psychologie s environmentálními otázkami a problematikou míru. Susan M. Koger, Ph.D., je psycholožka; vyučuje na univerzitě

9. AKTUÁLNÍ ADRESY A INFORMACE O STUŽ

9.1 Informace o STUŽ

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná nezisková nevládní organizace (občanské sdružení). Byla založena prvním ministrem životního prostředí Československa Josefem Vavrouškem v roce 1992. STUŽ je zaměřena na zkoumání a vytváření předpokladů trvale udržitelného života na místní, regionální, národní a globální úrovni.

Předsednictvo STUŽ zasedá 1. úterý v měsíci od 14,00 hod. zpravidla v místnosti č. 401 v Klubu techniků, Novotného lávka (před seminářem), schůze předsednictva jsou otevřené pro členy STUŽ, kteří zde mají hlas poradní (článek 7.4 stanov STUŽ)

Podmínky členství: Podmínky členství jsou upraveny stanovami STUŽ čl. 6. O členství podle těchto podmínek rozhoduje předsednictvo (výjimečně valné shromáždění) na základě vyplněné přihlášky a případného vyjádření ostatních členů STUŽ. Přihlášky jsou k dispozici u tajemnice. Zápisné činí jednorázově 100,- Kč, členský příspěvek 500,- Kč za rok. Osoby bez vlastního příjmu: zápisné 50,- Kč, členský příspěvek za rok 100,- Kč.

Příspěvek lze uhradit buď přímo v hotovosti tajemnici Evě Vavrouškové např. na úterních besedách, anebo složenkou C na adresu sekretariátu STUŽ, Krkonošská 1 nebo složenkou A-V na účet STUŽ, případně bankovním převodem na účet STUŽ. Číslo účtu STUŽ: 3944349/0800 u Čs. spořitelny a. s., Praha 2.

9.2 Předsednictvo

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
Ing. Jiří Dlouhý předseda jiri.dlouhy@czp.cuni.cz	Na Hanspaulce 7 160 00 Praha 6 mobil: 603 841 304	Centrum UK pro otázky ŽP Josef Martího 2, 162 00 Praha 6 tel.:
MUDr. Eva Rychlíková místopředsedkyně rychlikova@cizp.cz	Návětrná 555/1 400 01 Ústí nad Labem mobil: 720 173 636	ČIŽP, Na Břehu 267, 190 00 Praha 9, tel: 222 860 333
Ing. Jiří Fencel místopředseda jiri_fencel@volny.cz	Matjuchinova 1218 156 00 Praha 5 – Zbraslav	
Mgr. Eva Horová hora.eva@seznam.cz	Na Výstupu 2 147 00 Praha 4	tel.: 241 719 227
RNDr. Jiří Nečas JorgeMalTiempo@seznam.cz	Počernická 58/512 108 00 Praha 10 274 773 032 mobil 732414882	Vysoká škola ekonomická Fakulta informatiky a statistiky Katedra matematiky tel. 224 094 240
PaedDr. Jiří Roth jiri.roth@worldonline.cz	Jiráskova 4211 430 03 Chomutov tel.: 474 620 843	
Pavel Šremer, prom.biol. pavel_sremer@env.cz sremer@seznam.cz	Liškova 633 142 00 Praha 12 tel.: 222 952 299 mobil: 724 967 437	MŽP, Vršovická 65 100 00 Praha 10 tel.: 267 122 429 mobil: 602 113 701

9.3 Revizní komise

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
Ing. Jaroslav Mejzr předseda	Pštrossova 4, 110 00 Praha 1 tel.: 224 910 847	
Ing. Miroslav Punčochář punc@icpf.cas.cz	Petýrkova 1995 148 00 Praha 4 tel.: 272 933 906	AV ČR, Ústav chem. procesů Rozvojová 135, 165 02 Praha 6 tel.: 220 390 298

9.4 Ostatní

Jméno	Adresa
Ing. Eva Vavroušková tajemnice eva.vavrouskova@ecn.cz	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2 tel./fax: 222 726 909 mobil: 604 171 921
Dana Kopanicová účetní kopanicova@udapra.cz	Pacioli Accountants, s. r. o. 120 00 Praha 2, Perucká 18/2247 tel./fax: 242 429 914, mobil: 603 870 930

9.5 Zástupci regionálních poboček

Jméno	Adresa domů	Adresa práce
Chomutovská PaedDr Jiří Roth	viz adresář předsednictva	
Českolipská PhDr. Miroslav Hudec mhudec@seznam.cz hudecPPP@dmcl.cz Michaela Komersová (adm.) mis.kom@seznam.cz	Střelnice 2286 470 01 Česká Lípa tel. 487 523 168	Pedagogicko-psychologická poradna, Havlíčková 443, 470 01 Česká Lípa, tel.: 487 522 179
Jizerskohorská (prac. skupina) Ing. Zdeněk Joukl z.joukl@iol.cz	č.p. 621, PS22 486 61 Desná II tel.: 483 383 339	
Východočeská Miroslav Petr mirek.petr@email.cz	Milady Horákové 269 500 06 Hradec Králové tel.: 495 274 160	VaK a. s. Hradec Králové Víta Nejedlého 893, 500 00 HK tel.: 495 406 102
Karlovarská Jana Jandová, DiS j_jandova@centrum.cz		
Kulivá hora (prac. skupina) Hana Řezníčková, práce mail hanarezna@centrum.cz	Roblín 24, 252 27 Třebotov, tel. 724 663 587	Národní památkový ústav, Valdštejnské náměstí 8, 118 01 Praha 1 tel.: 257 010 130

9.6 Čestné předsednictvo

Doc. MUDr. Martin Bojar, MUDr. Jan Cimický, CSc., Táňa Fischerová, prof. RNDr. Mikuláš Huba, CSc, Jaroslav Hutka, Prof. Dr. Erazim Kohák, Otakar Leiský, prof. Hana Librová, prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., Jana Štroblová

Tento Zpravodaj vychází v rámci projektu financovaného Magistrátem hl. města Prahy

Zpravodaj STUŽ – vychází podle potřeby jako informační periodikum pro členy a příznivce STUŽ
ev. č. MK ČR E18763

Adresa redakce a zaslání příspěvků:

Ing. Eva Vavroušková

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

fax: 222 726 909

e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz

Dáno do tisku: červen 2010

Titulní strana: ak. malíř Karel Čapek

Tisk: Jungmannova 3, Praha 1